

IZVJEŠTAJ REVIZIJE UČINKA
EFIKASNOST RADA OPĆINSKIH SUDOVA

Broj: 01-02-10-14-5-252-56/18

Sarajevo, oktobar 2018. godine



IZVJEŠTAJ REVIZIJE UČINKA „Efikasnost rada općinskih sudova“

Ured za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine je proveo reviziju učinka s ciljem da ispita efikasnost rada općinskih sudova u rješavanju predmeta. Revizija je provedena u skladu sa odredbama Zakona o reviziji institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj 22/06), Okvirom međunarodnih standarda vrhovnih revizijskih institucija - ISSAI okvir u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 45/18; „Službene novine FBiH“, broj 30/11, 62/14), Principima revizije učinka, Vodičem za reviziju učinka i Vodičem za osiguranje kvaliteta u reviziji učinka VRI u BiH.

Subjekti revizije bili su općinski sudovi u FBiH. Revizija je ispitala da li su pojedini općinski sudovi, sa postojećim resursima, rješavali veći broj predmeta u odnosu na druge općinske sudove, te da li su predmeti rješavani u utvrđenim rokovima. Revizijom je obuhvaćen period 2014.-2016. godina.

Na osnovu provedene revizije, zaključeno je da općinski sudovi mogu unaprijediti efikasnost u rješavanju predmeta, kako bi sa postojećim ljudskim resursima blagovremeno rješavali veći broj predmeta. Poređenjem sudova obuhvaćenih revizijom, konstatovano je da je značajan broj sudova, u posmatranom periodu, sa raspoloživim ljudskim resursima, kontinuirano rješavao manji broj predmeta, u odnosu na druge općinske sudove. Kada je u pitanju blagovremenost rješavanja predmeta, revizija je pokazala da su svi sudovi, koji su bili obuhvaćeni uzorkom revizije, značajno kasnili sa rješavanjem predmeta, u odnosu na utvrđene rokove.

Praćenju vremena rješavanja predmeta i identifikovanju uzroka kašnjenja u pojedinačnim predmetima, nije posvećena dovoljna pažnja. Nepoštovanje rokova u rješavanju predmeta dovelo je do velikog broja povreda prava na suđenje u razumnom roku, što je imalo značajne finansijske posljedice na budžetska sredstva u prethodnim godinama.

Na osnovu provedene revizije date su preporuke usmjerene na otklanjanje uzroka nedovoljne efikasnosti u rješavanju predmeta, identifikovanih u predmetnom Izvještaju. Ured za reviziju cijeni da se implementacijom preporuka može unaprijediti efikasnost rada općinskih sudova i time doprinijeti izgradnji sudstva sposobnog da pruži kvalitetne i blagovremene pravosudne usluge, koje zadovoljavaju potrebe građana i društva u cjelini.

Ured za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine, u skladu sa odredbama Zakona o reviziji institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine, dostavio je Nacrt izvještaja revizije učinka svim općinskim sudovima obuhvaćenim revizijom, sa ciljem da daju svoje komentare. Od ukupno 31 općinskog suda kojima je dostavljen Nacrt izvještaja, komentare su u predviđenom roku dostavili općinski sudovi u Tuzli, Čapljini, Zenici i Zavidovićima. Blagovremeno dostavljeni komentari su sa dužnom pažnjom razmotreni i uzeti u obzir kod sačinjavanja konačnog teksta Izvještaja revizije učinka.

Sarajevo, oktobar 2018. godine

ZAMJENIK GENERALNOG REVIZORA

Dragan Kolobarić, dipl.oec.

GENERALNI REVIZOR

Dževad Nekić, dipl.oec.



SADRŽAJ

PREDGOVOR	1
REZIME	3
1. UVOD	5
1.1. Indikacije problema i motiv za provođenje revizije	5
1.2. Cilj revizije i revizijska pitanja	6
1.3. Obim i ograničenja revizije	6
1.4. Kriteriji revizije	7
1.5. Izvori podataka i metodologija	7
2. OPIS PREDMETA REVIZIJE	9
2.1. Osnivanje i nadležnost općinskih sudova	9
2.2. Uloga i značaj općinskih sudova	9
2.3. Unutrašnja organizacija općinskih sudova i učinkovito korištenje raspoloživih resursa	9
2.4. Rješavanje predmeta u razumnom roku	10
2.5. Institucije od značaja za rad općinskih sudova	11
2.6. Teorijske osnove DEA metode	12
3. NALAZI REVIZIJE	13
3.1. Efikasnost općinskih sudova sa aspekta broja riješenih predmeta	13
3.1.1. Ocjena relativne efikasnosti općinskih sudova za period 2014.-2016. godina	13
3.1.2. Ocjena relativne efikasnosti općinskih sudova pojedinačno za 2014., 2015. i 2016. godinu	14
3.1.3. Procjena mogućnosti povećanja broja riješenih predmeta u općinskim sudovima	14
3.1.4. Aktivnosti općinskih sudova u praćenju i procjeni kvantitativnih rezultata rada	15
3.2. Efikasnost općinskih sudova sa aspekta trajanja rješavanja sudskih predmeta u odnosu na rokove	16
3.2.1. Trajanje rješavanja sudskih predmeta u općinskim sudovima	16
3.2.2. Trajanje rješavanja sudskih predmeta u odnosu na utvrđene rokove	17
3.2.3. Praćenje trajanja rješavanja pojedinačnih predmeta	20
3.2.5. Unapređenje starosne strukture neriješenih predmeta	21
3.2.6. Finansijske posljedice neblagovremenog rješavanja sudskih predmeta	23
3.3. Poređenje rezultata dobivenih ispitivanjem broja riješenih sudskih predmeta i trajanja rješavanja predmeta	24
3.4. Komentari na Nacrt izvještaja	24
4. ZAKLJUČCI	27
4.1. Efikasnost rješavanja predmeta sa aspekta korištenja raspoloživih ljudskih resursa se značajno razlikuje među sudovima	27
4.2. Općinski sudovi nisu bili efikasni u pogledu rješavanja predmeta u utvrđenim rokovima	27
5. PREPORUKE	28
P R I L O Z I	31
REFERENCE	85



LISTA SKRAĆENICA

BIH	Bosna i Hercegovina
BPK	Bosansko-podrinjski kanton
DEA	Data Envelopment Analysis / Analiza obavijanja/omeđivanja podataka
FBIH	Federacija Bosne i Hercegovine
HBŽ	Hercegbosanska županija
HNK	Hercegovačko-neretvanski kanton
CMS	Sistem za automatsko upravljanje predmetima
ISSAI	Međunarodni standardi vrhovnih revizijskih institucija
INTOSAI	Međunarodna organizacija vrhovnih revizijskih institucija
KS	Kanton Sarajevo
SBK	Srednjobosanski kanton
TK	Tuzlanski kanton
USK	Unsko-sanski kanton
VRI	Vrhovna revizijska institucija
ZDK	Zeničko-dobojski kanton
ŽZH	Županija Zapadnohercegovačka
ŽP	Županija posavska
VSTV BiH	Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine

LISTA TABELA

Tabela br. 1: Sumarna ocjena relativne efikasnosti rada općinskih sudova korištenjem DEA metode za period 2014.-2016. godina

Tabela br. 2: Ocjena relativne efikasnosti rada općinskih sudova korištenjem DEA metode pojedinačno za 2014., 2015. i 2016. godinu

Tabela br. 3: Projekcija broja predmeta koje su mogli riješiti „relativno neefikasni“ općinski sudovi u periodu 2014.-2016. godina

Tabela br. 4: Poređenje broja riješenih predmeta po sudskom osoblju sa iskazanom ostvarenom normom u 2016. godini

Tabela br. 5: Prosječno trajanje rješavanja predmeta u općinskim sudovima

Tabela br. 6: Prekoračenje optimalnih rokova u rješavanju predmeta u periodu 2014.-2016. godina

Tabela br. 7: Prekoračenje predvidivih rokova u rješavanju predmeta u periodu 2014.-2016. godina

Tabela br. 8: Realizacija planova rješavanja predmeta u periodu 2014.-2016. godina

Tabela br. 9: Promjene starosne strukture neriješenih predmeta u sudovima iz uzorka

Tabela br. 10: Sredstva isplaćena iz budžeta kantona zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku zaključno sa 31.03.2018. godine

Tabela br. 11: Poređenje rezultata ispitivanja efikasnosti općinskih sudova u rješavanju predmeta



PREDGOVOR

Revizija javnog sektora, koju obavljaju vrhovne revizijske institucije, predstavlja važan faktor u pokretanju promjena u životima građana. Revizija vladinih institucija i organa državne uprave ima pozitivan uticaj na povjerenje u društvu, jer potiče mehanizme odgovornosti, što zauzvrat dovodi do donošenja boljih odluka izvršne i zakonodavne vlasti, kao i dužnosnika koji upravljaju javnim novcem. Nakon što se objave rezultati revizije, građani imaju pravo da traže odgovornost čuvara javnog novca. VRI na ovaj način promovišu efikasnost, odgovornost, efektivnost i transparentnost javne uprave. Neovisna, efektivna i kredibilna VRI je stoga ključna komponenta demokratskog sistema u kojem odgovornost, transparentnost i integritet predstavljaju neodvojivi dio stabilne demokratije.¹

Ured za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu Ured za reviziju), u skladu sa članom 14. Zakona o reviziji institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine² ima pravo izvršiti pregled ili ispitivanje određenog aspekta poslovanja cijele ili dijela institucije, programa ili aktivnosti u pogledu ekonomičnosti, efikasnosti i efektivnosti sa kojima ta institucija koristi svoje resurse i o tome izvještava, na način koji određuje ovaj Zakon. U provođenju revizija primjenjuju se općeprihvaćeni revizijski standardi i ISSAI okvir u BiH.³

Principi ekonomičnosti, efikasnosti i efektivnosti se u skladu sa ISSAI 300.11⁴ definišu na sljedeći način:

- Princip ekonomičnosti podrazumijeva svođenje troškova resursa na najmanju moguću mjeru. Korišteni resursi trebaju biti na raspolaganju pravovremeno, u odgovarajućoj količini i uz odgovarajući kvalitet te po najboljoj cijeni.
- Princip efikasnosti podrazumijeva najbolje moguće iskorištavanje raspoloživih resursa. Veza je za odnos korištenih resursa i izlaznih vrijednosti ostvarenih u pogledu količine, kvaliteta i rokova.
- Princip efektivnosti odnosi se na ispunjavanja postavljenih ciljeva i postizanje predviđenih rezultata.

Pored termina revizija učinka, u stručnoj terminologiji i praksi, pojavljuju se i drugi termini kao što su: revizija uspjeha, uspješnosti, revizija 3E (revizija ekonomičnosti, efikasnosti i efektivnosti) i revizija vrijednosti za novac.

Revizija učinka ne samo da pruža inicijativu za unapređenje i bolji učinak, ona promoviše i transparentnost i odgovornost rada javnog sektora. Revizija učinka je način da porezni obveznici, investitori, zakonodavna tijela, mediji, kao i cjelokupna javnost budu informisani o rukovođenju i rezultatima rada institucija javnog sektora.

Institucije javnog sektora nastoje unaprijediti učinkovitost u izvršavanju svojih funkcija. U tom smislu, sve se više pažnje posvećuje osiguranju kvalitetnijih usluga uz istovremeno i permanentno iznalaženje ušteda. Tako, u uslovima ograničenih resursa i kada je evidentan jaz između raspoloživih sredstava i potreba, a posebno u uslovima reformskih procesa, u mnogim segmentima javnog sektora revizija učinka dobija poseban značaj.

¹ ISSAI 12 Vrijednost i koristi VRI – pokretanje promjena u životima građana.

² Službene novine Federacije BiH“ broj: 22/06.

³ ISSAI Okvir međunarodnih standarda vrhovnih revizijskih institucija („Službeni glasnik BiH“, broj 45/18; „Službene novine FBiH“, br. 30/11 i 62/14).

⁴ ISSAI 300.11 Međunarodni standardi vrhovnih revizijskih institucija – Ekonomičnost, efikasnost i efektivnost.



REZIME

Ured za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine, proveo je reviziju učinka na temu „Efikasnost rada općinskih sudova“, sa namjerom da ispita da li postoje razlike u efikasnosti općinskih sudova, u pogledu broja riješenih predmeta, te da li sudovi predmete rješavaju u utvrđenim rokovima. Revizijom je obuhvaćen period 2014.-2016. godina.

Ocjena efikasnosti općinskih sudova sa aspekta broja riješenih predmeta, izvršena je pomoću metode zasnovane na linearnom matematičkom programiranju (DEA). **Rezultati analize pokazali su da je 18 općinskih sudova, od ukupno 31, bilo manje efikasno u pogledu broja riješenih predmeta u odnosu na raspoložive ljudske resurse.** Analiza je pokazala da su nedovoljno efikasni sudovi, s obzirom na resurse sa kojima su raspolagali, imali kapacitet da na godišnjem nivou riješe cca. 126 hiljada dodatnih predmeta. **Revizijom je konstatovano da postojeći način praćenja rezultata rada ne pruža pouzdane informacije o stvarnoj iskorištenosti ljudskih resursa u sudovima.** (Poglavlje 3.1. Izvještaja).

Rezultati revizije ukazuju da se trajanje rješavanja predmeta u općinskim sudovima značajno razlikuje. U nekim sudovima prosječno trajanje rješavanja predmeta bilo je četiri puta duže u odnosu na prosječno trajanje rješavanja predmeta u drugim sudovima. **Revizija je konstatovala da je u svim sudovima iz uzorka, u posmatranom periodu, došlo do prekoračenja rokova, prevashodno optimalnih, a samim time i zakonom propisanih.** U prosjeku se dvije trećine predmeta u općinskim sudovima, rješavalo sa prekoračenjem rokova. (Poglavlje 3.2. Izvještaja).

U posmatranim godinama revizije u općinskim sudovima nije osigurano značajnije unapređenje starosne strukture neriješenih predmeta. Planovi rješavanja predmeta, kao najznačajnija mjera pomoću koje općinski sudovi nastoje osigurati poboljšanje starosne strukture predmeta, dali su ograničene rezultate. Naime, iako se planovi rješavanja neriješenih predmeta izrađuju već duži niz godina, u općinskim sudovima postoje predmeti koji nisu riješeni u roku od 15 godina i duže, od njihovog pokretanja. Takođe, **u općinskim sudovima gotovo jedna trećina neriješenih predmeta stara je od 2 do 5 godina, što je značajno ako se uzme u obzir da su optimalni rokovi za rješavanje predmeta iz nadležnosti općinskih sudova skoro u pravilu kraći od jedne godine.**

Dugotrajno rješavanje predmeta, u posljednje vrijeme se sve češće karakterizira kao povreda prava na suđenje u razumnom roku, pri čemu se obeštećenje stranaka čije je pravo povrijeđeno, vrši iz budžetskih sredstava tj. sredstava poreskih obveznika. **U periodu 2014.-2018. godina, odlukama nadležnog suda, utvrđena je obaveza obeštećenja stranaka zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku u iznosu preko 1,8 miliona KM na teret kantonalnih budžeta.** Posebno zabrinjava činjenica da broj utvrđenih povreda prava na suđenje u razumnom roku, kao i iznosi obeštećenja stranaka, bilježe stalni trend rasta.

Na osnovu rezultata provedene revizije zaključeno je da nijedan općinski sud iz uzorka nije bio efikasan u rješavanju predmeta posmatrajući sve aspekte efikasnosti koji su bili predmetom ispitivanja ove revizije, zbog čega Ured za reviziju cijeni da postoje mogućnosti za unapređenje efikasnosti općinskih sudova u rješavanju predmeta. Unapređenjem efikasnosti ostvarit će se povećanje broja riješenih predmeta sa postojećim ljudskim resursima i rješavanje predmeta u utvrđenim rokovima. (Poglavlje 4. Izvještaja).

U skladu sa utvrđenim nalazima i zaključcima revizije, date su preporuke, čija primjena može doprinijeti unapređenju rješavanja predmeta u općinskim sudovima. Iako su preporuke date općinskim sudovima u FBiH, Ured za reviziju cijeni da predmetne preporuke mogu koristiti i drugim sudovima u FBiH, kao i ostalim institucijama relevantnim za efikasnost rada sudova. (Poglavlje 5. Izvještaja).

1. UVOD

1.1. Indikacije problema i motiv za provođenje revizije

Dugo trajanje postupaka pred domaćim sudovima, smatra se jednim od najaktuelnijih problema bosanskohercegovačkog pravosuđa. Prema dostupnim podacima u sudovima u BiH postoje predmeti čije rješavanje nije okončano dugi niz godina od njihovog pokretanja.⁵ Nisu rijetki slučajevi da zbog dugotrajnog rješavanja sudskih predmeta nastupi zastarjelost, zbog čega su građani ili drugi subjekti prava onemogućeni da ostvare pravnu zaštitu.⁶

O problemu dugog trajanja sudskih postupaka na sudovima svjedoče i brojne pritužbe građana i drugih subjekata prava, pristigle u Instituciju ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Kako navode u Instituciji ombudsmena za ljudska prava u BiH, u oblasti građanskih i političkih prava, najveći broj žalbi se odnosi na rad i (ne) postupanje sudova.⁷

Neefikasnost sudova zbog dugotrajnih sudskih postupaka, povlači za sobom dalekosežne posljedice, kao što su narušavanje povjerenja građana u pravosudni sistem. S tim u vezi, stepen povjerenja građana BiH u domaći pravosudni sistem je na zabrinjavajućem nivou. Prema rezultatima provedenog ispitivanja javnog mijenja, devet od deset građana u BiH, ne vjeruje u efikasnost pravosuđa. Kao najčešći uzrok nepovjerenja navodi se nemogućnost sudova da u razumnom roku pruže pravnu zaštitu.⁸

Dugotrajni sudski postupci onemogućavaju ostvarenje prava na suđenje u razumnom roku, koje je utvrđeno kao jedno od temeljnih ljudskih prava.⁹ Svaka utvrđena povreda prava na suđenje u razumnom roku negativno se odražava i na javni novac. Naime, država je obavezna stranci u sudskom postupku, kojoj je povrijeđeno pravo na suđenje u razumnom roku, isplatiti naknadu štete, pri čemu se odštetna sredstva isplaćuju iz budžetskih sredstava. Prema izvještajima VSTV-a BiH, Ustavni sud BiH je samo u toku 2013. godine, u 66 predmeta dosudio, da se apelantima zbog nedonošenja sudske odluke u razumnom roku, isplati odšteta u iznosu od 146.150 KM.¹⁰ Pretpostavlja se, da će iznos sredstava, koja se za ove namjene isplaćuju iz budžeta, u narednim godinama značajno rasti, ukoliko izostanu konkretne mjere na unapređenju efikasnosti rada sudova.

U BiH se od 2003. godine provodi reforma pravosuđa, s ciljem uspostavljanja pravosudnog sistema koji može odgovoriti očekivanjima građana i cijelog društva kroz kvalitetno i pravovremeno rješavanje predmeta. U okviru reforme, implementirani su mnogobrojni projekti¹¹ koji su se, pored ostaloga, odnosili na reorganizaciju i jačanje kapaciteta sudova. U godišnjem izvještaju VSTV BiH za 2017. godinu, navedeno je da je u pravosuđe BiH, od 2004. godine, uloženo preko **19 miliona EUR sredstava iz IPA-e** u cilju poboljšanja efikasnosti, profesionalnosti, nezavisnosti i odgovornosti.¹² Prema izjavama nadležnih, vidljivi su pozitivni efekti reformi u sudovima, međutim, još uvijek postoji značajan prostor i potreba za unapređenjem efikasnosti rada sudova.¹³ Uzimajući u obzir sve naprijed navedeno, Ured za reviziju institucija u FBiH proveo je reviziju učinka na temu „*Efikasnost rada općinskih sudova*“ sa fokusom na ispitivanje efikasnosti općinskih sudova u rješavanju predmeta.

⁵ Efikasnost rada sudova u BiH; Visoko sudsko i tužilačko vijeće; 2015. godina.

⁶ <https://www.vecernji.ba/vijesti/u-bih-prosle-godine-u-zastaru-otislo-520-kaznenih-predmeta-1082734>

⁷ Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za ljudska prava u BiH za 2017. godine, str. 12.

⁸ Analiza integriteta pravosudnog sektora; USAID, Projekat pravosuđa u BiH, 2016. godina.

⁹ Član 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima.

¹⁰ Godišnji izvještaj VSTV-a BiH za 2013. godinu, str. 93.

¹¹ USAID Projekat pravosuđa u BiH, 2016. godina., Projekti financirani i vođeni od strane Norveške, Švedske.

¹² Godišnji izvještaj za 2017. godinu, VSTV BiH, str. 18.

¹³ Saopštenje za javnost sa Konferencije predsjednika sudova, održane 18. i 19. maja 2015. godine. Preuzeto sa: https://www.pravosudje.ba/vstv/faces/faces/vijesti.jsp?id=56280&vijesti_jezik=B.

1.2. Cilj revizije i revizijska pitanja

Cilj revizije bio je ispitati efikasnost općinskih sudova u rješavanju predmeta. U okviru navedenoga cilja, revizija je ispitivala da li pojedini općinski sudovi, sa postojećim resursima, rješavaju veći broj predmeta u odnosu na druge općinske sudove, te da li se predmeti rješavaju u utvrđenim rokovima. Pri formulisanju cilja revizije, u obzir je uzet značaj učinkovitog i blagovremenog rada općinskih sudova za građane i društvo u cjelini.

Osnova za ispitivanje efikasnosti općinskih sudova u rješavanju predmeta bila su sljedeća revizijska pitanja:

1. Da li su općinski sudovi sa raspoloživim ljudskim resursima rješavali dovoljan broj predmeta, u poređenju sa drugim općinskim sudovima u FBiH?
2. Da li su općinski sudovi osigurali rješavanje predmeta u utvrđenim rokovima?

1.3. Obim i ograničenja revizije

Revizija je obuhvatila 31 općinski sud, odnosno sve općinske sudove koji su radili u periodu obuhvata revizije. Obuhvaćeni su općinski sudovi u: Bihaću, Bosanskoj Krupi, Cazinu, Sanskom Mostu, Velikoj Kladuši, Orašju, Gračanici, Gradačcu, Kalesiji, Tuzli, Živinicama, Lukavcu, Banovićima, Kaknju, Tešnju, Visokom, Zavidovićima, Zenici, Žepču, Goraždu, Travniku, Bugojnu, Kiseljaku, Jajcu, Mostaru, Konjicu, Čapljini, Širokom Brijegu, Ljubuškom, Sarajevu i Livnu. Revizijom nisu bili obuhvaćeni Općinski sud u Srebreniku i Općinski sud u Čitluku, iz razloga što u periodu koji je bio obuhvaćen revizijom, spomenuti općinski sudovi nisu bili otpočeli sa radom.

Efikasnost rada općinskih sudova, shodno definisanim revizijskim pitanjima, procjenjivala se sa aspekta broja riješenih predmeta u odnosu na ljudske resurse sa kojima su općinski sudovi raspolagali i rješavanja sudskih predmeta u odnosu na utvrđene rokove.

Revizija je imala kombinovani pristup, usmjeren prema problemu i prema rezultatu. U skladu sa međunarodnim revizijskim standardima¹⁴, navedeno podrazumijeva ispitivanje, provjeravanje i analiziranje uzroka određenih problema ili odstupanja od utvrđenih kriterija, kao i procjenu da li su postignuti planirani ciljevi, odnosno da li programi i usluge funkcionišu u skladu sa planom.

Revizija je obuhvatila period 2014.-2016. godina. U obzir su uzete i pojedine aktivnosti koje su općinski sudovi poduzimali i izvan vremenskog obuhvata revizije, u cilju unapređenja efikasnosti svoga rada.

Ispitivanje efikasnosti rada općinskih sudova je kompleksna aktivnost. U pravnoj teoriji nisu utvrđena jasna mjerila, na osnovu kojih bi se mogao vrednovati stepen efikasnosti rada sudova. Pored toga, za sveobuhvatnu procjenu efikasnosti rada sudova bilo bi neophodno vršiti procjenu kvalitete pojedinačnih sudskih odluka, pravičnost sudskog postupka i učinkovitost pružanja pravne zaštite, što bi moglo dovesti do zadiranja u princip nezavisnosti sudske vlasti, koji je zagarnatovan Ustavom FBiH, zakonima i drugim pravnim aktima. Uzimajući u obzir navedene ograničavajuće faktore, revizija nije ispitivala kvalitet rada općinskih sudova. Revizija nije analizirala sadržaj pojedinačnih predmeta, niti je razmatrala donesene sudske odluke u pojedinačnim predmetima, uvažavajući nezavisnost sudija u njihovom rješavanju.¹⁵ Takođe, nije ispitivana dovoljnost ljudskih resursa u općinskim sudovima, nego su analize bile usmjerene na upoređivanje rezultata rada općinskih sudova u pogledu broja riješenih predmeta u odnosu na ljudske resurse sa kojima su općinski sudovi raspolagali i trajanja rješavanja sudskih predmeta.

¹⁴ ISSAI 300.26 i 3000.40: Međunarodni standardi vrhovnih revizijskih institucija – Revizioni pristup.

¹⁵ Član 3. stav 2. Zakon o sudovima u FBiH.

1.4. Kriteriji revizije

Revizijski kriteriji predstavljaju mjerila koja se koriste da bi se izvršila procjena predmeta revizije. Formulirani su u skladu sa zahtjevima ISSAI 300.27¹⁶, odnose se na revizijska pitanja i povezani su sa principima efikasnosti.

Opšti kriterij proizilazi iz opredjeljenja vlasti da se reformom pravosuđa uspostavi učinkovito pravosuđe, koje je odgovorno prema svim građanima, garantujući vladavinu zakona.¹⁷ U kontekstu reforme pravosuđa, građani i društvo u cjelini, od općinskih sudova očekuju, da se sudski predmeti rješavaju u zakonom predviđenim rokovima. Pojedinačni revizijski kriteriji, formulirani u odnosu na revizijska pitanja, definisani su na sljedeći način:

- Općinski sudovi, sa raspoloživim ljudskim resursima osigurali su rješavanje dovoljnog broja predmeta, u poređenju sa drugim općinskim sudovima. Općinski sudovi vrše kontinuiranu procjenu iskorištenosti raspoloživih ljudskih resursa, s ciljem da se utvrdi da li postojeći način korištenja ljudskih resursa osigurava rješavanje maksimalnog broja sudskih predmeta.
- Općinski sudovi su osigurali da se predmeti rješavaju u utvrđenim rokovima. Proaktivno se prati vremensko trajanje pojedinačnih radnji u rješavanju svakog sudskog predmeta. Postojeći način izvještavanja o trajanju sudskih postupaka, predsjednicima sudova, osigurava blagovremene informacije o svim predmetima koji nisu ili neće biti riješeni u utvrđenim rokovima. U općinskim sudovima se vrši kontinuirana analiza uzroka koji dovode do prekoračenja rokova u rješavanju sudskih predmeta i preduzimaju mjere da se predmeti rješavaju u utvrđenim rokovima. Osigurano je poboljšanje starosne strukture neriješenih predmeta.

1.5. Izvori podataka i metodologija

Za potrebe revizije prikupljeni su podaci iz više izvora čime su osigurani dovoljni, pouzdani i relevantni podaci neophodni za sveobuhvatno i objektivno ispitivanje predmeta revizije. Primarni izvori podataka bili su subjekti revizije, što je omogućilo reviziji, da stekne širu sliku o radu općinskih sudova. Takođe, korišteni su i sekundarni izvori podataka, kako bi se obuhvatile sve relevantne perspektive predmeta revizije. U tom smislu, koristile su se informacije dobivene analizom zakonske i podzakonske regulative, strateških dokumenata, planova, izvještaja, stručnih studija i statističkih podataka i međunarodnih publikacija dostupnih na internetu.¹⁸

Prikupljanje podataka izvršeno je kombinovanjem različitih metoda. Korišteni su upitnici, što je omogućilo racionalno korištenje resursa Ureda za reviziju. Subjektima revizije, poslani su istovjetni upitnici, što je dalo osnovu za poređenje odgovora i praksi. (Detaljnije u Prilogu br. 1 i 2). Pored toga, podaci su prikupljeni pregledom i analizom dokumentacije, dostavljene od strane subjekata revizije¹⁹ i putem intervjua²⁰, obavljenih sa nadležnim u općinskim sudovima i nadležnim u kantonalnim ministarstvima za oblast pravosuđa²¹. Prikupljeni podaci su analizirani i međusobno uspoređivani, primjenom različitih kvantitativnih i kvalitativnih metoda.

Procjena efikasnosti općinskih sudova u pogledu broja riješenih predmeta u odnosu na raspoložive ljudske resurse, izvršena je pomoću „Analize obavljanja podataka“ - eng. Data Envelopment Analysis

¹⁶ ISSAI 300.27: ISSAI - Međunarodni standardi vrhovni revizijskih institucija - Kriterij revizije.

¹⁷ Strategija za reformu sektora pravde u Bosni i Hercegovini za period od 2014. do 2018. godine.

¹⁸ Detaljnije u referencama.

¹⁹ Odluke o utvrđivanju predvidivih rokova, Izvještaji o poštivanju optimalni i predvidivih rokova, raspored poslova sudija, stručnih saradnika, viših stručnih saradnika i stručnih savjetnika i ostalih zaposlenika, popis spisa iz CMS-a, jednog predmeta vrste „radni spor“, Izvještaje o izvršenju planova rješavanja neriješenih predmeta i druga dokumentacija tražena upitnikom revizije učinka u glavnoj studiji.

²⁰ Intervjui su održani sa predsjednicima, sekretarima i drugim uposlenicima općinskih sudova u: Visokom, Konjicu, Sarajevu i Kaknju.

²¹ Intervjui su održani sa predstavnicima Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave HNK i Ministarstva pravde i uprave KS.



(u daljem tekstu: DEA).²² Za provođenje predmetne analize, Ured za reviziju je angažovao vanjskog saradnika za oblast linearnog matematičkog programiranja.²³ Korištenjem DEA metode, procjenjivala se relativna efikasnost općinskih sudova, odnosno ispitivalo se, koji su općinski sudovi, shodno ljudskim resursima kojima su raspolagali, rješavali veći broj predmeta u odnosu na druge općinske sudove.²⁴ DEA analiza, provedena u okviru prvog revizijskog pitanja, obuhvatila je 31 općinski sud u FBiH. Za DEA analizu su korišteni podaci općinskih sudova o ljudskim resursima i broju riješenih predmeta. Ljudski resursi posmatrani su kroz: broj sudskog osoblja i broj nesudskog osoblja.²⁵ Ostvareni rezultati općinskih sudova, odnose se na ukupan broj riješenih predmeta u toku godine.²⁶ Podatke o ljudskim resursima i broju riješenih predmeta, koji su se koristili za provođenje DEA analize, Uredu za reviziju, su dostavili općinski sudovi u okviru predstudijskog Upitnika revizije učinka.

Ispitivanje efikasnosti općinskih sudova u rješavanju predmeta sa aspekta definisanog u drugom revizijskom pitanju (rješavanje predmeta u odnosu na rokove), izvršeno je na uzorku od osam općinskih sudova, i to općinski sudovi u: Gradačcu, Gračanici, Lukavcu, Tuzli, Mostaru, Kiseljaku, Ljubuškom i Jajcu. Vodilo se računa da su u uzorku podjednako zastupljeni sudovi koji su prema rezultatima DEA analize okarakterisani kao „relativno efikasni“, kao i sudovi koji su okarakterisani kao „relativno neefikasni“. Takođe, revizija je u glavnoj studiji, radi prikupljanja dostatnih kvalitativnih podataka, obavila intervju sa četiri dodatna općinska suda, odnosno sa općinskim sudovima u Visokom, Konjicu, Sarajevu i Kaknju.²⁷

Analizirano je prosječno trajanje rješavanja predmeta, te je vršeno poređenje kako između općinskih sudova, tako i u odnosu na utvrđene rokove za rješavanje predmeta.²⁸ Ispitan je način na koji općinski sudovi prate trajanje rješavanja predmeta i analiziraju uzroke zbog kojih se predmeti ne rješavaju u utvrđenim rokovima. Takođe, analizirane su aktivnosti koje su općinski sudovi poduzimali kako bi se u praksi osiguralo poboljšanje starosne strukture neriješenih predmeta u vremenskom obuhvatu revizije.

²² DEA je deterministička, neparametarska metoda određivanja relativne efikasnosti uporedivih jedinica, koja se zasniva na linearnom matematičkom programiranju.

²³ DEA analizu izvršio je dr.sc. Hadis Bajrić, docent na Mašinskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu.

²⁴ Relativna efikasnost podrazumijeva utvrđivanje stepena efikasnosti jedinica neke populacije, poredeći ih jedne u odnosu na druge.

²⁵ Osoblje općinskih sudova je resurs od kojeg u najvećoj mjeri zavisi ostvareni rezultat odnosno broj riješenih predmeta. Troškovi koji se odnose na plate i naknade zaposlenog osoblja, čine 60-80% ukupnog budžeta općinskih sudova (Detaljnije o učešću troškova zaposlenih u ukupnim rashodima općinskih sudova u Prilogu broj 3.)

²⁶ Broj riješenih predmeta posmatran je kroz broj riješenih krivičnih, građanskih, prekršajnih, privrednih i ostalih predmeta. Klasifikacija po vrstama predmeta izvršena je u odnosu na stvarnu nadležnost općinskih sudova utvrđenu u članu 27. Zakona o sudovima u FBiH („Službene novine Federacije BiH“ broj: 38/05, 22/06, 63/10, 72/10, 7/13 i 52/14).

²⁷ Isto kao fusnota 22

²⁸ Ispitivanje je izvršeno na predmetima evidentiranim u informacionom sistemu za automatsko upravljanje predmetima (CMS).



2. OPIS PREDMETA REVIZIJE

2.1. Osnivanje i nadležnost općinskih sudova

Općinski sudovi osnivaju se Zakonom o sudovima u Federaciji BiH²⁹ (u daljem tekstu: Zakon o sudovima), za područje jedne ili više općina.³⁰ Organizacija i način unutrašnjeg poslovanja u općinskim sudovima uređena je Pravilnikom o unutrašnjem sudskom poslovanju³¹ koji je 2012. godine, donijelo VSTV BiH.

U odnosu na vrste sudskih predmeta, općinski sudovi u FBiH nadležni su da postupaju u krivičnim, građanskim, prekršajnim, privrednim i drugim predmetima. Stvarna nadležnost općinskih sudova u okviru navedenih vrsta predmeta detaljno je propisana Zakonom o sudovima.³²

Sredstva za rad općinskih sudova osiguravaju se iz budžeta kantona. Sredstva se, između ostaloga, osiguravaju na način koji svakom sudu omogućava da u svom radu postupi nezavisno, nepristrasno i efikasno.³³ Odgovornosti i ovlaštenja aktera³⁴ uključenih u izradu budžeta općinskih sudova, procedura izrade i usvajanje budžeta propisana je Zakonom o sudovima.³⁵

2.2. Uloga i značaj općinskih sudova

Osnovna uloga sudova jeste da štite prava koja su zagarantovana ustavima i zakonima, te osiguravaju ustavnost i zakonitost.³⁶ Takođe, sudovi osiguravaju jedinstvenu primjenu zakona, ravnopravnost i jednakost svih pred zakonom. Kako bi općinski sudovi, uspješno ostvarili svoju ulogu i ispunili očekivanja građana i društva u cjelini, moraju postupati nepristrasno, blagovremeno i efikasno.³⁷

Općinski sudovi zbog svojih širokih nadležnosti³⁸ predstavljaju prvu instancu na kojoj se ostvaruje pravna zaštita. Za općinske sudove obično se kaže da su „primarni nivo zaštite prava građana“ obzirom da njihovu stvarnu nadležnost. Unapređenje efikasnosti rada općinskih sudova, značajna je karika u uspostavljanju i izgradnji sudstva sposobnog da pruži kvalitetne i blagovremene pravosudne usluge, koje mogu odgovoriti potrebama društva. Efikasan rad općinskih sudova, kao i svih ostalih segmenata pravosuđa, nužna je pretpostavka za uspješno procesuiranje i suzbijanje korupcije.

Općinski sudovi, takođe, imaju značajnu ulogu u ostvarivanju ekonomskog napretka. Uzimajući u obzir nadležnost općinskih sudova u pitanjima koja se tiču: registracije poslovnih subjekata, rješavanja sporova između poslovnih subjekata, stečaja i likvidacije i zaštite imovinskih prava poslovnih subjekata, proizilazi da je efikasnost općinskih sudova neophodna pretpostavka za osiguranje pravne sigurnosti i privrednog razvoja.

2.3. Unutrašnja organizacija općinskih sudova i učinkovito korištenje raspoloživih resursa

Unutrašnju organizaciju i sistematizaciju radnih mjesta u općinskim sudovima, uz prethodnu saglasnost federalnog ministra pravde, utvrđuje predsjednik općinskog suda kroz Pravilnik o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta. Unutrašnja organizacija sudova uređuje se tako da osigura zakonito, efikasno i racionalno obavljanje poslova iz njihove nadležnosti.³⁹

²⁹ Zakon o sudovima u FBiH („Službene novine Federacije BiH“ broj:38/05, 22/06, 63/10, 72/10, 7/13 i 52/14).

³⁰ Član 16. Zakona o sudovima u FBiH.

³¹ Član 1. Pravilnika o unutrašnjem sudskom poslovanju („Službeni glasnik BiH“ broj: 66/12, 40/14).

³² Član 27. Zakona o sudovima u FBiH.

³³ Član 68. Zakona o sudovima u FBiH.

³⁴ Općinski sudovi, kantonalno ministarstvo nadležno za pravosuđe, kantonalno ministarstvo finansija, VSTV BiH, vlada kantona i skupština kantona.

³⁵ Član 69. Zakona o sudovima u FBiH.

³⁶ Član 5. stav 1. Zakona o sudovima u FBiH.

³⁷ Član 5. stav 2. Zakona o sudovima u FBiH.

³⁸ Član 27. Zakon o sudovima u FBiH- Stvarna nadležnost općinskih sudova.

³⁹ Član 22. Pravilnika o unutrašnjem sudskom poslovanju.

Predsjednik općinskog suda, između ostaloga, preduzima mjere za unapređenje organizacije rada suda i za punu iskorištenost radnog vremena sudija i svih zaposlenih u sudu.⁴⁰

Učinkovito korištenje raspoloživih resursa od strane sudova, jedna je od pretpostavki za osiguranje povjerenja građana u sudove, te osiguranje nezavisnosti sudova od izvršne i zakonodavne vlasti. Općinski sudovi, kao i svi drugi korisnici javnih sredstava, obavezni su voditi računa o tome da javna sredstva, koja im se daju na raspolaganje, upotrebljavaju na učinkovit način, u skladu sa načelima dobrog upravljanja.

Predsjednik općinskog suda, pored pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u sudu, takođe donosi druge pravilnike, pojedinačne akte, izdaje naredbe, uputstva i instrukcije neophodne da bi se rad suda obavljao na pravilan i zakonit način.

2.4. Rješavanje predmeta u razumnom roku

Efikasnost općinskih sudova sa aspekta blagovremenog rješavanja sudskih predmeta, neophodna je pretpostavka za osiguranje poštivanja „prava na suđenje u razumnom roku“. Pravo na suđenje u razumnom roku, kao jedan od elemenata prava na pravično suđenje, zagantovano je u čl. 6. st. 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.⁴¹ Prava i slobode predviđene u spomenutoj Konvenciji, imaju status ustavnih prava, primjenjuju se u BiH i imaju prioritet nad svim drugim zakonima.⁴²

Povreda prava na suđenje u razumnom roku, izazvana dužinom trajanja postupaka pred sudovima, može da rezultira obavezom obeštećenja stranaka. Federacija, odnosno kanton, zavisno od toga ko osigurava sredstva za rad suda, odgovaraju za štetu koju u vršenju službe učine službenici suda fizičkim ili pravnim licima svojim nezakonitim ili nepravilnim radom.⁴³ Sredstva za obeštećenje stranaka isplaćuju se iz budžeta.

Ocjena „razumnosti“ dužine trajanja postupka, vrši se spram okolnosti svakog pojedinog predmeta. U obzir se uzimaju kriteriji, uspostavljeni u praksi Evropskog suda za ljudska prava, koji se donose na: složenost predmeta, ponašanje stranaka i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti u postupku i značaj koji konkretna pravna stvar ima za apelanta.⁴⁴

2.4.1. Rokovi za rješavanje predmeta

Svrha utvrđivanja rokova za rješavanje sudskih predmeta je osiguranje primjerene dužine trajanja postupaka što podrazumijeva efikasno i profesionalno postupanje u predmetima u sudovima. *Pored zakona*⁴⁵ kojima su propisani rokovi za postupanje u pojedinačnim vrstama sudskih postupaka, u općinskim sudovima se primjenjuje i *Pravilnik o vremenskim okvirima za postupanje po predmetima u sudovima i tužilaštvima u BiH*⁴⁶. Pravilnikom se, između ostaloga, utvrđuju kriteriji i metodologija za određivanje i praćenje poštivanja *optimalnih i predvidivih rokova* za rješavanje predmeta u sudovima i tužilaštvima.

Nosoci pravosudnih funkcija i zaposlenici u sudovima obavezni su se pridržavati rokova. Predsjednici sudova dužni su organizovati rad na način koji će osigurati postupanje u predmetima u utvrđenim

⁴⁰ Član 8. stav 1. tačka c) Pravilnika o unutrašnjem sudskom poslovanju.

⁴¹ Konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, potpisana u Rimu, 4. 11. 1950. godine, izmijenjena i dopunjena Protokolima.

⁴² Član II Ustava Bosne i Hercegovine (Aneks IV Općeg mirovnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini), je direktno ugradio Konvenciju u domaći pravni sistem i dao joj prioritet nad svim drugim zakonima, kao i članom 1. Aneks VI Sporazum o ljudskim pravima Dejtonskog mirovnog sporazuma.

⁴³ Član 59. Zakona o sudovima u FBiH.

⁴⁴ Evropska komisija za efikasnost pravosuđa (CEPEJ); Dužina postupka u državama članicama Vijeća Evrope, na osnovu sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava, 2006. godina.

⁴⁵ Primjera radi: Zakon o krivičnom postupku, Zakon o parničnom postupku, Zakon o vanparničnom postupku, Zakon o izvršnom postupku itd.

⁴⁶ Pravilnik o vremenskim okvirima za postupanje po predmetima u sudovima i tužilaštvima u BiH donio je VSTV BiH, kao i Aneks spomenutog Pravilnika – optimalni rokovi za rješavanje predmeta, te Uputstvo o primjeni navedenog Pravilnika.

rokovima i vršiti kontinuirano praćenje i analizu poštivanja utvrđenih rokova.⁴⁷ U narednoj tabeli su detaljnije obrazloženi rokovi relevantni za rješavanje predmeta:

Zakonski rokovi	Optimalni rokovi	Predvidivi rokovi
<ul style="list-style-type: none">- Zakonski rokovi su rokovi propisani zakonom za pojedine faze postupka odnosno pojedine radnje tokom postupka u zavisnosti od vrste postupka i vrste predmeta.- Prema zakonima kojima su propisani rokovi za postupanje u pojedinačnim vrstama sudskih postupaka sudovi su dužni provesti postupak bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.	<ul style="list-style-type: none">- Optimalni rokovi utvrđeni su Pravilnikom o vremenskim okvirima za postupanje po predmetima u sudovima i tužilaštvima u BiH.- Optimalni rokovi predstavljaju standardni vremenski okvir za zakonito i efikasno rješavanje predmeta u sudovima.- Pri utvrđivanju optimalnih rokova kao osnova se uzimaju rokovi propisani zakonom i efektivno vrijeme potrebno za izvođenje potrebnih procesnih radnji za koje rokovi nisu propisani zakonom. Efektivno vrijeme određeno je na iskustvenoj osnovi s obzirom na prirodu i sadržinu procesnih radnji.	<ul style="list-style-type: none">- Predvidive rokove utvrđuju predsjednici općinskih sudova najmanje jednom godišnje.- Predvidivi rok je definisan kao „realni vremenski okvir u kojem se može očekivati okončanje postupka u konkretnom predmetu, računajući od trenutka prijema inicijalnog akta u sudu“.- Prilikom određivanja predvidivih rokova potrebno je, osim optimalnog roka za odnosnu vrstu predmeta, uzeti u obzir zaostatke u pogledu neriješenih predmeta određenog referata, u svakom pojedinačnom sudu i vrijeme potrebno za njihovo rješavanje s obzirom na raspoložive resurse u okviru suda i utvrđena orijentaciona mjerila.

Izvor: Zakoni kojima su propisani rokovi za postupanje u pojedinačnim vrstama sudskih postupaka i Pravilnik o vremenskim okvirima za postupanje po predmetima u sudovima i tužilaštvima u BiH, sa Aneksom i pratećim Uputstvom

Pored navedenih rokova za rješavanje sudskih predmeta, VSTV BiH je donijelo i *Pravilnik o orijentacionim mjerilima za rad sudija i stručnih saradnika u sudovima u BiH*. Spomenutim Pravilnikom, između ostaloga, propisuju se orijentaciona mjerila za praćenje i mjerenje rada i radnih rezultata nosioca pravosudnih funkcija.⁴⁸ Svrha Pravilnika je da se osigura jednaka primjena pravila u praćenju i vrednovanju rada i rezultata rada za sve sudije, stručne saradnike, predsjednike sudova, predsjednike sudskih odjeljenja, na istim nivoima sudova na području BiH i omogući jedinstveno praćenje i ocjenjivanje njihovog kvantitativnog rada na jednakim kriterijima.⁴⁹

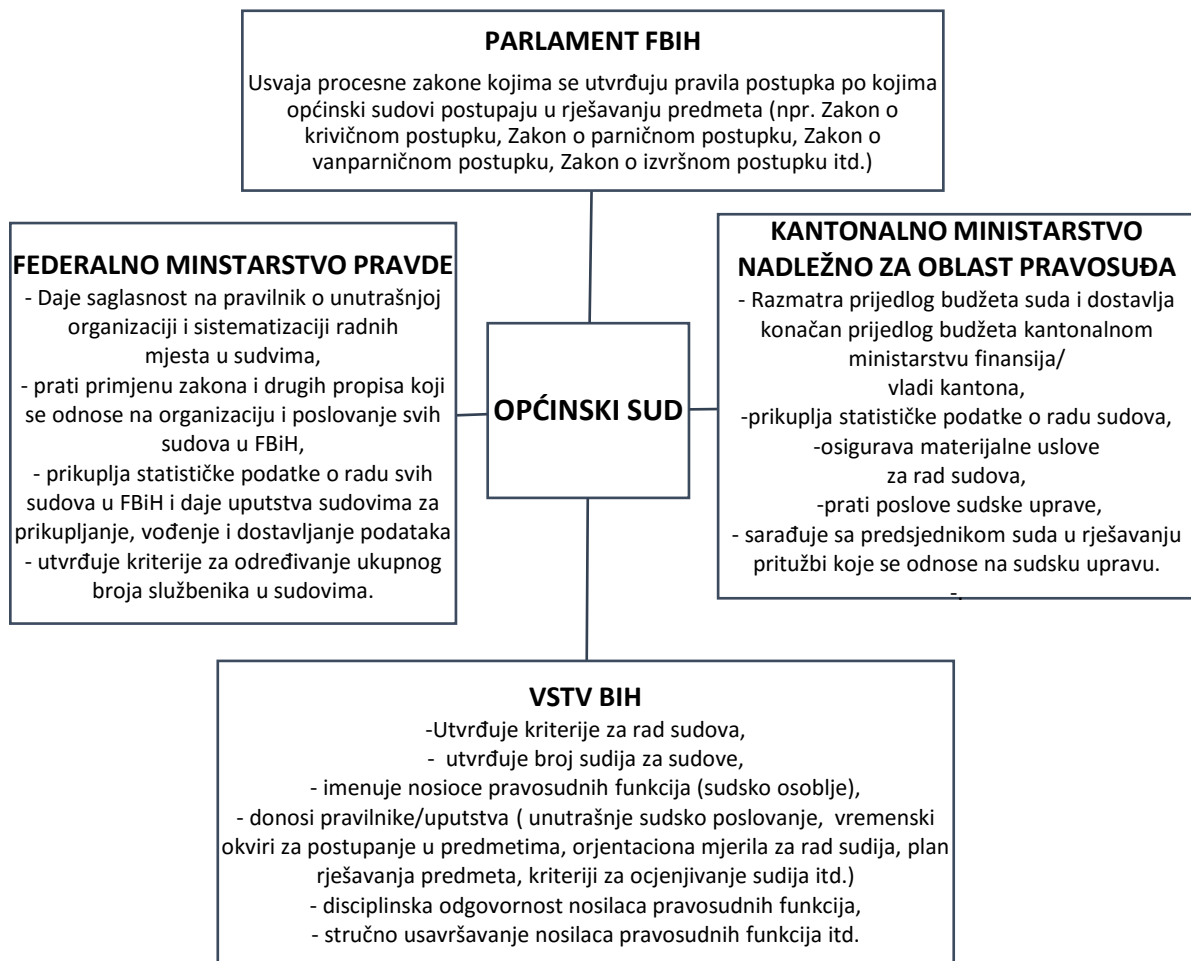
2.5. Institucije od značaja za rad općinskih sudova

Obzirom na složenu pravnu i institucionalnu organizaciju pravosudnog sistema u BiH, više institucija sa različitim nivoa vlasti, ima značaj u kreiranju pretpostavki za rad općinskih sudova. Ključne nadležnosti institucija koje su vezane za predmet revizije, prezentiraju se u sljedećem grafičkom prikazu:

⁴⁷ Pravilnik o vremenskim okvirima za postupanje po predmetima u sudovima i tužilaštvima u BiH.

⁴⁸ Član 1. Pravilnik o orijentacionim mjerilima za rad sudija i stručnih saradnika u sudovima u BiH.

⁴⁹ Član 3. Pravilnik o orijentacionim mjerilima za rad sudija i stručnih saradnika u sudovima u BiH.



Izvor: Propisi vezani za predmet revizije

2.6. Teorijske osnove DEA metode

DEA je deterministička, neparametarska metoda određivanja relativne efikasnosti uporedivih jedinica, a koja se zasniva na linearnom matematičkom programiranju. DEA metoda se koristi za analizu i ocjenu efikasnosti u mnogim različitim područjima, posebno u sektoru javnih usluga i neprofitnih organizacija, te je najčešće korištena metoda za ocjenu efikasnosti sudova u međunarodnoj literaturi. DEA metoda je takođe, korištena za ocjenu efikasnosti sudova i od strane nacionalnih ureda za reviziju, država koje imaju veliko iskustvo u ocjenjivanju efikasnosti sudova. Primjeri država u kojima je izvršena ocjena efikasnosti rada sudova pomoću DEA metode su: Švedska, Italija, Norveška, Belgija, Portugal, Danska i dr. Obzirom da u BiH do sada nije vršena ocjena efikasnosti sudova korištenjem DEA metode, Ured za reviziju je cijenio neophodnim pojasniti osnovne teorijske postavke DEA metode, što je i prezentirano u Prilogu br. 8 Izvještaja.⁵⁰

⁵⁰ Za detaljna teoretska objašnjenja DEA modela, matematičke formulacije i rješenja preporučuje se konsultovati izvor Cooper, Seiford i Tone (2007).

3. NALAZI REVIZIJE

U ovom poglavlju prezentiraju se najvažniji nalazi utvrđeni u toku revizije. Nalazi prikazuju odstupanja od utvrđenih revizijskih kriterija.

3.1. Efikasnost općinskih sudova sa aspekta broja riješenih predmeta

U prvom dijelu nalaza prezentiraju se osnovni rezultati analize efikasnosti općinskih sudova u rješavanju predmeta, provedene korištenjem linearnog matematičkog programiranja (DEA). Ispitivanje je provedeno u svim općinskim sudovima koji su radili u periodu 2014.-2016. godina (31 sud). Detaljni rezultati DEA analize, dati su u Prilogu br. 8 Izvještaja.

3.1.1. Ocjena relativne efikasnosti općinskih sudova za period 2014.-2016. godina

Rezultati DEA analize pokazuju da je između općinskih sudova, u posmatranom periodu, postojala značajna razlika u broju riješenih predmeta u odnosu na raspoložive ljudske resurse, te da je većina sudova, sa ovog aspekta bila nedovoljno efikasna. Tako je 18 općinskih sudova, sa raspoloživim ljudskim resursima, riješilo manji broj sudskih predmeta u poređenju sa ostalih 13 općinskih sudova, uključenih u analizu.

Tabela br.1: Sumarna ocjena relativne efikasnosti rada općinskih sudova korištenjem DEA metode za period 2014.-2016. godina

Rezultati ocjene relativne efikasnosti općinskih sudova u periodu 2014.-2016. godina	Općinski sud
Općinski sudovi koji su u odnosu na raspoložive ljudske resurse, riješili manji broj sudskih predmeta od ostalih općinskih sudova uključenih u analizu <i>„Relativno neefikasni“ općinski sudovi</i>	Goražde, Zavidovići, Živinice, Tešanj, Velika Kladuša, Livno, Travnik, Cazin, Bihać, Žepče, Sanski Most, Orašje, Mostar, Ljubuški, Kiseljak, Konjic, Čapljina i Jajce
Općinski sudovi koji su u odnosu na raspoložive ljudske resurse, riješili veći broj sudskih predmeta od ostalih općinskih sudova uključenih u analizu <i>„Relativno efikasni“ općinski sudovi</i>	Kakanj, Gradačac, Lukavac, Bosanska Krupa, Gračanica, Kalesija, Tuzla, Banovići, Zenica, Visoko, Bugojno, Široki Brijeg i Sarajevo

Izvor: Ocjena efikasnosti rada općinskih sudova u FBiH korištenjem DEA analize (Prilog br. 8 Izvještaja)

Kako je vidljivo iz prethodne Tabele, 18 općinskih sudova, od ukupno 31, je okarakterisano kao „relativno neefikasno“, sa aspekta broja riješenih predmeta u odnosu na raspoložive ljudske resurse. Preostalih 13 općinskih sudova je, shodno ljudskim resursima kojima su raspolagali, riješilo veći broj sudskih predmeta od ostalih sudova, zbog čega su DEA analizom okarakterisani kao „relativno efikasni“.

Važno je napomenuti da se prilikom provođenja DEA analize uzelo u obzir da se pojedinačni sudski predmeti razlikuju po vrsti i složenosti, zbog čega je za određene predmete potrebno više resursa u odnosu na druge. Upravo zbog toga, DEA analizom je obuhvaćen duži vremenski period (kako bi se nivelirale različitosti u pojedinačnim godinama) i vršeno je poređenje sudova po svakoj vrsti predmeta, što je detaljnije objašnjeno u Prilogu 8. Izvještaja.⁵¹

⁵¹ Osnovni uslov za primjenu DEA metode je „homogenost jedinica čija se efikasnost ocjenjuje“, koji je u slučaju općinskih sudova zadovoljen. Općinski sudovi u svojim procesima rada koriste iste vrste resursa (ljudske, materijalne, finansijske i dr.) i proizvode istu vrstu rezultata (riješeni sudski predmeti), s tim da se međusobno razlikuju po količini ljudskih resursa koje koriste i količini predmeta koje riješe. Takođe, općinski sudovi u FBiH, shodno važećoj regulativi imaju istu nadležnost i primjenjuju propise koje je donio VSTV BiH.

3.1.2. Ocjena relativne efikasnosti općinskih sudova pojedinačno za 2014., 2015. i 2016. godinu

Rezultati DEA analize, pojedinačno za 2014., 2015. i 2016. godinu, pokazuju da su određeni općinski sudovi sa raspoloživim ljudskim resursima kontinuirano rješavali manje sudskih predmeta u odnosu na druge općinske sudove uključene u analizu. Takođe, postoje općinski sudovi čija efikasnost sa ovog aspekta varira kroz godine, dok su pojedini sudovi kontinuirano rješavali više predmeta u odnosu na ostale, što je prezentirano u narednoj tabeli:

Tabela br. 2: Ocjena relativne efikasnosti rada općinskih sudova korištenjem DEA metode pojedinačno za 2014., 2015. i 2016. godinu

Ostvareni nivo efikasnost općinskih sudova za 2014., 2015. i 2016. godinu	Općinski sud
Sudovi koji su u svakoj pojedinačnoj godini posmatranog perioda kontinuirano rješavali manji broj predmeta u odnosu na druge općinske sudove <i>„Relativno neefikasni općinski sudovi u svim godinama“</i>	Velika Kladuša, Livno, Travnik, Cazin, Bihać, Žepče, Sanski Most, Orašje, Mostar, Ljubuški, Kiseljak, Konjic, Čapljina i Jajce
Sudovi koji su u jednoj ili dvije godine posmatranog perioda rješavali manji broj predmeta u odnosu na druge općinske sudove <i>„Relativno efikasni općinski sudovi u jednoj ili dvije godine“</i>	Bosanska Krupa, Gračanica, Kalesija, Visoko, Bugojno, Sarajevo, Goražde, Zavidovići, Živinice i Tešanj
Sudovi koji su u svakoj pojedinačnoj godini posmatranog perioda kontinuirano rješavali veći broj predmeta u odnosu na druge općinske sudove <i>„Relativno efikasni općinski sudovi u svim godinama“</i>	Kakanj, Gradačac, Tuzla, Lukavac, Banovići, Zenica i Široki Brijeg

Izvor: Ocjena efikasnosti rada općinskih sudova u FBiH korištenjem DEA analize (Prilog br. 8 Izvještaja)

Shodno podacima iz prethodne Tabele, konstatovano je da je 14 općinskih sudova kontinuirano, u svakoj pojedinačnoj godini posmatranog perioda, rješavalo manji broj predmeta u odnosu na druge sudove. Istovremeno, sedam općinskih sudova je u svakoj godini posmatranog perioda, shodno ljudskim resursima sa kojima su raspolagali, rješavalo veći broj sudskih predmeta. Kod preostalih 10 općinskih sudova, relativna efikasnost u posmatranom periodu je varirala.

U namjeri da se identifikuju mogući razlozi zbog kojih su određeni općinski sudovi kontinuirano rješavali veći broj predmeta od ostalih općinskih sudova, revizija je analizirala podatke o prilivu predmeta u općinskim sudovima u svakoj od posmatranih godina. Detaljnom analizom prikupljenih podataka, konstatovano je da su općinski sudovi koji su u odnosu na raspoložive ljudske resurse rješavali veći broj predmeta, uglavnom imali i veći priliv predmeta od manje efikasni sudova. Shodno navedenome, može se konstatovati da je veći priliv predmeta u posmatranim godinama u određenim sudovima uticao i na njihovu veću produktivnost odnosno efikasnost. S druge strane, sudovi sa manjim prilivom, rješavali su manji broj predmeta, iako u ovim sudovima postoje neriješeni predmeti iz ranijih godina. (Detaljnije u prilogu br.9)

3.1.3. Procjena mogućnosti povećanja broja riješenih predmeta u općinskim sudovima

Korištenje DEA metode za ocjenu efikasnosti općinskih sudova omogućilo je da se za svaki „relativno neefikasni“ sud, identifikuje njegov referentni efikasni sud. Referentni skupovi sudova pružili su mogućnost kalkulacije dodatnog broja sudskih predmeta, koje su manje efikasni sudovi mogli riješiti da su shodno raspoloživim resursima, rješavali jednak broj predmeta kao „relativno efikasni“ općinski sudovi. Projekcija dodatnog broja predmeta koji su mogli biti riješeni, prezentirana je u narednoj Tabeli:

Tabela br. 3: Projekcija broja predmeta koje su mogli riješiti „relativno neefikasni“ općinski sudovi u periodu 2014.-2016. godina

Broj predmeta	Krivično Odjeljenje	Građansko Odjeljenje	Prekršajno Odjeljenje	Privredno odjeljenje	Ostali Predmeti	Ukupno
Projekcija broja predmeta koje su mogli riješiti „relativno neefikasni“ sudovi	63.608	262.430	137.505	19.161	604.018	1.086.723
Broj riješenih predmeta	45.891	187.893	94.167	13.398	366.714	708.063
Razlika	17.717	74.537	43.338	5.763	237.304	378.660
Razlika (%)	38,61%	39,67%	46,02%	43,02%	64,71%	53,48%

Izvor: Ocjena efikasnosti rada općinskih sudova u FBiH korištenjem DEA analize (Prilog br. 8 Izvještaja)

Iz prethodne Tabele, može se vidjeti da su prema rezultatima DEA analize, „relativno neefikasni“ općinski sudovi, u periodu 2014.-2016. godina, sa postojećim ljudskim resursima, mogli riješiti cca. 378 hiljada dodatnih predmeta, što na godišnjem nivou iznosi cca. 126 hiljada predmeta više.

Ured za reviziju cijeni da rezultati DEA analize mogu biti kvalitetan input, prvenstveno predsjednicima općinskih sudova da kontinuirano vrše procjenu iskorištenosti raspoloživih ljudskih resursa, a sve u cilju rješavanja što većeg broja predmeta. Takođe, prezentirani podaci mogu biti od koristi i dugim nadležnim institucijama, kao što su VSTV, Federalno ministarstvo pravde, kantonalna ministarstva nadležna za oblast pravosuđa, da u okviru svojih nadležnosti poduzmu odgovarajuće aktivnosti kako bi se osiguralo rješavanje većeg broja predmeta u odnosu na raspoloživo osoblje u sudovima.

3.1.4. Aktivnosti općinskih sudova u praćenju i procjeni kvantitativnih rezultata rada

Revizija je ispitivala na koji način se u općinskim sudovima prati i procjenjuje da li se sa postojećim ljudskim resursima rješava dovoljan, odnosno, maksimalan broj sudskih predmeta. Analiza prikupljenih podataka⁵², pokazala je da se najznačajnija aktivnost općinskih sudova u procjeni kvantitativnih rezultata rada sudija i stručnih saradnika, odnosila na praćenje i poređenje broja riješenih predmeta (tzv. ostvarena norma) u odnosu na broj predmeta koje bi sudije i stručni saradnici trebali riješiti u skladu sa Pravilnikom o orijentacionim mjerilima za rad sudija i stručnih saradnika u sudovima u BiH.⁵³

Revizijom je konstatovano da navedeno praćenje rezultata rada ne pruža pouzdane i sveobuhvatne podatke o stvarnoj iskorištenosti ljudskih resursa u sudovima.

Analiza podataka za osam općinskih sudova iz uzorka, za period 2014.-2016. godina, pokazala je da iskazani podaci sudova o ostvarenoj normi ne korespondiraju sa brojem predmeta koje su sa raspoloživim resursima riješili sudovi. Naime, revizija je uočila da su značajno veću normu od predviđene, iskazivali općinski sudovi koji su prema rezultatima DEA analize okarakterisani kao „relativno neefikasni“. U narednoj Tabeli prezentiraju se podaci za 2016. godinu, a slična situacija je uočena i u ostalim godinama posmatranog perioda.

⁵² Analiza odgovora na Upitnik revizije učinka, intervjui obavljani sa nadležnim osobama u općinskim sudovima i kantonalnim ministarstvima nadležnim za pravosuđe, izvještaji o ostvarenju kolektivne norme suda za 2014., 2015. i 2016. godinu.

⁵³ Pravilnik o orijentacionim mjerilima za rad sudija i stručnih saradnika u sudovima u BiH, broj: 12-02-1936-9/2013 od 17.12.2013.godine, usvojen od strane VSTV BiH. Svrha primjene navedenog Pravilnika, između ostaloga, jeste da se omogućiti jedinstveno praćenje i ocjenjivanje kvantitativnog rada sudija, stručnih saradnika i dr. Spomenutim Pravilnikom su, pored ostaloga, propisana orijentaciona mjerila za praćenje i mjerenje rada i radnih rezultata sudija, stručnih saradnika i drugih. Orijentaciona mjerila određena su principima rada sudova u BiH, vrstama sudskih predmeta i načinom završetka sudskog predmeta, u okviru određene vrste predmeta, pri čemu se polazi od zakonitog, pravilnog i blagovremenog rješavanja predmeta u toku jedne kalendarske godine.

Tabela br. 4: Poređenje broja riješenih predmeta po sudskom osoblju sa iskazanom ostvarenom normom u 2016. godini

Općinski sud	Broj sudskog osoblja	Ukupan broj riješenih predmeta	Broj riješenih predmeta po sud. osoblju	Iskazana ostvarena norma suda
Gračanica	8	14.210	1.776	115,87%
Gradačac	14	21.922	1.566	99,35%
Lukavac	8	8.075	1.009	164,65%
Tuzla	51	47.792	937	129,43%
Mostar	28	16.192	578	150,81%
Kiseljak	10	6.421	642	123,37%
Ljubuški	8	7.316	915	134,01%
Jajce	6	4.285	714	111,28%

Izvor: Podaci dostavljeni od strane općinskih sudova u okviru upitnika revizije učinka

Iz prethodne Tabele može se vidjeti, da nivo iskazane ostvarene norme ne korespondira stvarnom učinku, odnosno broju riješenih predmeta po sudskom osoblju. Primjera radi, Općinski sud u Gradačcu sa riješenih 1.566 predmeta po sudskom osoblju iskazao je ostvarenu normu od 99,35%, dok je istovremeno sud u Lukavcu sa riješenih 1.009 predmeta po sudskom osoblju iskazao ostvarenu normu od 164,65%. Takođe, ako se uporede općinski sudovi u Gradačcu i Mostaru, vidljivo je kako je općinski sud u Gradačcu riješio skoro tri puta više predmeta po sudskom osoblju od suda u Mostaru, pri čemu je sud u Gradačcu ostvario normu u vrijednosti od 99,35%, dok je istovremeno sud u Mostaru ostvario normu od 150,81%.

Uvažavajući obim predmetne revizije, kao i činjenicu da je pitanje sudijske norme regulisano propisima donesenim od strane VSTV BiH, koji nije u nadležnosti Ureda za reviziju, revizija nije detaljno ispitala način na koji se utvrđuje predviđena norma, kao ni način na koji se utvrđuje i iskazuje ostvarena norma. Međutim, uzimajući u obzir podatke koji ukazuju na ostvarivanje značajno veće norme u odnosu na predviđenu, kao i da ostvarena norma ne korespondira broju riješenih predmeta u praksi, **revizija konstatuje da prezentirani podaci ukazuju na potrebu preispitivanja objektivnosti utvrđene norme, kao i načina utvrđivanja i iskazivanja ostvarene norme.**

3.2. Efikasnost općinskih sudova sa aspekta trajanja rješavanja sudskih predmeta u odnosu na rokove

U ovom dijelu Izvještaja prezentiraju se nalazi koji se odnose na ispitivanje efikasnosti rada općinskih sudova sa aspekta trajanja rješavanja sudskih predmeta u odnosu na utvrđene rokove. Ispitivanje je provedeno na uzorku od osam općinskih sudova, kako je već obrazloženo u tački 1.5. Izvještaja.

3.2.1. Trajanje rješavanja sudskih predmeta u općinskim sudovima

Analizom prikupljenih podataka, utvrđeno je da je prosječno trajanje rješavanja sudskih predmeta, u posmatranim godinama, značajno variralo između općinskih sudova iz uzorka revizije, što je prikazano u narednoj Tabeli:

Tabela br. 5: Prosječno trajanje rješavanja predmeta u općinskim sudovima

Općinski sud	Prosječno trajanje riješenih predmeta općinskim sudovima u danima		
	2014.	2015.	2016.
Gračanica	477	499	391
Gradačac ⁵⁴	817	588	558
Lukavac	401	605	699
Tuzla	848	828	865

⁵⁴ Podaci za Općinski sud u Gradačcu uključuju podatke Odjeljenja suda u Srebreniku.



Mostar	804	692	660
Kiseljak	462	426	319
Ljubuški	214	193	213
Jajce	299	365	375

Izvor: Iz izvještaja općinskih sudova o poštivanju optimalnih i predvidivih rokova za 2014., 2015. i 2016. godinu

Kako je vidljivo iz prethodne Tabele, trajanje rješavanja sudskih predmeta u općinskim sudovima se značajno razlikuje. U nekim općinskim sudovima prosječno trajanje rješavanja predmeta bilo je višestruko duže u odnosu na prosječno trajanje rješavanja predmeta u drugim sudovima. U tri općinska suda u 2016. godini došlo je do povećanja prosječnog trajanja rješavanja predmeta u odnosu na 2014. godinu. Kada se posmatra prosječno trajanje rješavanja predmeta na nivou svih općinskih sudova iz uzorka, utvrđeno je da je u 2016. godini prosječno trajanje rješavanja predmeta iznosilo 17 mjeseci, što u odnosu na 2014. godinu, kada je iznosilo 18 mjeseci, predstavlja neznatno skraćjenje.

Revizija je utvrdila da broj dana kojim se kroz izvještaje suda iskazuje trajanje rješavanja jednog predmeta, obuhvata period od iniciranja predmeta na sudu, do njegovog završetka. Shodno navedenom, rješavanje pojedinačnog predmeta u trajanju od npr. 865 dana ne znači da je sud cijeli vremenski period efektivno radio na rješavanju tog predmeta. Međutim, sudovi ne vode evidencije o broju radnih sati provedenih na rješavanju pojedinačnih predmeta, zbog čega ne postoje podaci o vremenu koje je efektivno utrošeno na rješavanje predmeta.

Uzimajući u obzir obavezu suda da zakonito, blagovremeno i efikasno obavlja svoju funkciju, revizija cijeni da trajanje rješavanja sudskog predmeta od npr. 865 dana nije ni brzo ni ekonomično.⁵⁵ **Takođe, revizija akcentira da podaci o različitom prosječnom trajanju rješavanja predmeta između sudova mogu ukazivati na to da građani FBiH, zavisno od toga na kojem sudu rješavaju svoj predmet, nemaju iste mogućnosti da brzo i ekonomično ostvare svoja prava, kako je to predviđeno propisima.**⁵⁶

Nadležni iz Općinskog suda u Tuzli naveli su da ovaj sud, za razliku od pojedinih sudova iz uzorka, ima i privredno odjeljenje, u okviru kojeg se rješavaju stečajni predmeti što je moglo produžiti prosječno vrijeme rješavanja svih predmeta na sudu.⁵⁷ Međutim, dodatnom analizom podataka o trajanju rješavanja stečajnih predmeta u Općinskom sudu u Tuzli utvrđeno je da je prosječno vrijeme rješavanja stečajnih predmeta u ovom sudu, u periodu 2014.-2016. godina, iznosilo 606 dana, dok je prosječno vrijeme rješavanja svih predmeta iznosilo 847 dana. Revizijom je konstatovano da, pored Općinskog suda u Tuzli, privredno odjeljenje ima i Općinski sud u Mostaru (obuhvaćen uzorkom revizije), kod kojeg je, takođe, konstatovano da je trajanje stečajnih predmeta bilo kraće od prosječnog trajanja rješavanja svih predmeta u sudu.

3.2.2. Trajanje rješavanja sudskih predmeta u odnosu na utvrđene rokove

Poredeći podatke o trajanju rješavanja sudskih predmeta u praksi u odnosu na utvrđene rokove, revizija je konstatovala da u općinskim sudovima iz uzorka postoje značajna prekoračenja, optimalnih i predvidivih rokova za rješavanje predmeta. Prekoračenje optimalnih rokova, istovremeno znači i prekoračenje zakonom propisanih rokova, obzirom da optimalni rokovi uključuju zakonom propisane rokove, kao i iskustveno efektivno/dodatno vrijeme potrebno za izvođenje pojedinačnih procesnih radnji.⁵⁸

⁵⁵ Član 3. Pravilnika o unutrašnjem sudskom poslovanju

⁵⁶ Član 3. Pravilnik o unutrašnjem sudskom poslovanju.

⁵⁷ Očitovanje na Nacrt izvještaja broj: 032-0-Su-18-000 555 od 21.09.2018. godine

⁵⁸ Član 5. Pravilnika o vremenskim okvirima za postupanje po predmetima u sudovima i tužilaštvima u BiH

Rješavanje sudskih predmeta u odnosu na optimalne rokove

Optimalni rokovi⁵⁹ za postupanje u predmetima predstavljaju standardni vremenski okvir za zakonito i efikasno rješavanje predmeta u sudovima. U narednoj tabeli prikazan je udio predmeta riješenih sa prekoračenjem optimalnih rokova u sudovima iz uzorka:

Tabela br. 6: Prekoračenje optimalnih rokova u rješavanju predmeta u periodu 2014.-2016. godina

Općinski sud	Udio predmeta riješenih sa prekoračenjem optimalnih rokova u odnosu na ukupno riješene predmete u %*		
	2014.	2015.	2016.
Gračanica	79%	77%	71%
Gradačac ⁶⁰	76%	73%	75%
Lukavac	87%	84%	84%
Tuzla	74%	64%	67%
Mostar	86%	78%	77%
Kiseljak	82%	66%	70%
Ljubuški	47%	42%	50%
Jajce	75%	72%	63%

Izvor: Iz izvještaja općinskih sudova o poštivanju optimalnih i predvidivih rokova za 2014., 2015. i 2016. godinu

*Udio predmeta riješenih sa prekoračenjem optimalnih rokova = (broj predmeta koji su riješeni sa prekoračenjem optimalnih rokova/ ukupan broj riješenih predmeta u pojedinačnim godinama) x 100

Analiza podataka iz Tabele br. 6., pojedinačno *po godinama*, pokazala je da je u svim općinskim sudovima iz uzorka, tokom cijelog posmatranog perioda, postojao visok udio predmeta riješenih sa prekoračenjem optimalnih rokova, a u nekim slučajevima, udio predmeta sa prekoračenjem roka kretao se i do 87%. Posmatrajući prekoračenja optimalnih rokova, pojedinačno *po sudovima*, može se vidjeti, da je u sedam od ukupno osam sudova iz uzorka preko 60% predmeta riješeno sa prekoračenjem optimalnih rokova. (Detaljnije u Prilogu br.4).

Sumirajući podatke iz prethodne Tabele za *trogodišnji period za sve sudove iz uzorka*, može se konstatovati da je u 2016. godini udio predmeta riješenih sa prekoračenjem optimalnih rokova smanjen za 6,6% u odnosu na 2014. godinu, što predstavlja neznatno smanjenje.

Rješavanje sudskih predmeta u odnosu na predvidive rokove

Predvidivi rokovi⁶¹ razlikuju se između općinskih sudova, jer svaki sud zasebno utvrđuje predvidive rokove, uzimajući, pri tome u obzir, broj neriješenih predmeta, optimalni rok, broj sudija i stručnih saradnika, orijentacijsku normu i vrijeme za zaostale predmete. **Analizom podataka iz izvještaja⁶² koje su dostavili općinski sudovi, uočeno je da su u posmatranom periodu, predvidivi rokovi, u većini općinskih sudova, bili značajno duži od optimalnih rokova.**⁶³ Ilustracije radi, u jednom općinskom sudu, u 2016. godini, za predmete „Izvršenje na novčanim potraživanjima“ optimalni rok iznosio je 78 dana, a predvidivi rok 2271 dan.⁶⁴ Slični slučajevi postoje i u drugim sudovima iz uzorka.

⁵⁹ Optimalni rokovi za postupanje u predmetima predstavljaju standardni vremenski okvir za zakonito i efikasno rješavanje predmeta u sudovima odnosno u tužilaštvima.

⁶⁰ Podaci za Općinski sud u Gradačcu uključuju podatke Odjeljenja suda u Srebreniku.

⁶¹ Predvidivi rok je, realni vremenski okvir u kojem se može očekivati okončanje postupka u konkretnom predmetu, računajući od trenutka prijema inicijalnog akta u sudu.

⁶² Izvještaji o poštivanju optimalnih i predvidivih rokova općinskih sudova za 2014., 2015. i 2016. godinu.

⁶³ U ovom Izvještaju nisu prikazani detaljni podaci o dužini optimalnih i predvidivih rokova, nego se navedeni podaci mogu vidjeti iz Aneksa pravilnika o vremenskim okvirima za rješavanje predmeta u sudovima i tužilaštvima donesenim od strane VSTV BiH i Odluka o utvrđivanju predvidivih rokova u općinskim sudovima za 2014., 2015. i 2016. godinu.

⁶⁴ Izvještaj o poštivanju optimalnih i predvidivih rokova Općinskog suda u Mostaru za 2016. godinu.

Revizijom je konstatovano da na dužinu predvidivog roka značajno utiče broj neriješenih predmeta u općinskom sudu, jer prema formuli⁶⁵ za utvrđivanje predvidivog roka, što je veći broj neriješenih predmeta određene vrste u općinskom sudu, to je duži predvidivi rok za rješavanje predmeta te vrste.

Daljnim ispitivanjem revizija je uporedila trajanje rješavanja sudskih predmeta u praksi, u odnosu na predvidive rokove. **Utvrđeno je da je u sudovima iz uzorka, postojao značajan broj predmeta koji nisu riješeni ni u predvidivim rokovima, iako su predvidivi rokovi bili znatno duži od optimalnih rokova.** U narednoj Tabeli prikazan je udio predmeta riješenih sa prekoračenjem predvidivih rokova:

Tabela br. 7: Prekoračenje predvidivih rokova u rješavanju predmeta u periodu 2014.-2016. godina

Općinski sud	Udio predmeta riješenih sa prekoračenjem predvidivih rokova u odnosu na ukupno riješene predmete u %*		
	2014.	2015.	2016.
Gračanica	27%	52%	41%
Gradačac ⁶⁶	46%	40%	34%
Lukavac	3%	7%	25%
Tuzla	26%	36%	41%
Mostar	20%	20%	30%
Kiseljak	27%	42%	24%
Ljubuški	15%	15%	18%
Jajce	6%	48%	43%

Izvor: Iz izvještaja općinskih sudova o poštivanju optimalnih i predvidivih rokova za 2014., 2015. i 2016. godinu

* Udio predmeta riješenih sa prekoračenjem predvidivih rokova = (broj predmeta koji su riješeni sa prekoračenjem predvidivih rokova/ ukupan broj riješenih predmeta u pojedinačnim godinama) x 100

Kako se vidi iz Tabele broj 7, u svih osam općinskih sudova zabilježeno je prekoračenje predvidivih rokova u rješavanju sudskih predmeta. Pored toga, u šest⁶⁷ općinskih sudova je u 2016. godini u odnosu na 2014. godinu, došlo do povećanja udjela predmeta riješenih sa prekoračenjem predvidivih rokova. (Detaljnije u Prilogu br. 5).

Nakon provedene analize rokova, koji su utvrđeni za rješavanje sudskih predmeta i analize njihovog poštivanja u praksi, revizija je konstatovala da je u svim sudovima, u posmatranom periodu, došlo do prekoračenja rokova, prevashodno optimalnih, a samim time i zakonom propisanih rokova.

Razlike u trajanju optimalnih i predvidivih rokova, kao i prosječno trajanje riješenih predmeta u praksi u odnosu na navedene rokove, ilustruju se na primjeru predmeta - „Radni spor“, koji prema važećoj zakonskoj regulativi imaju karakter hitnih postupaka:

Općinski sud	Optimalni rok za rješavanje predmeta „radni spor“ u periodu 2014.-2016. u danima	Predvidivi rok za rješavanje predmeta „Radni spor“ u danima			Prosječno trajanje riješenih predmeta „Radni spor“ u danima		
		2014.	2015.	2016.	2014.	2015.	2016.
Gračanica	180	661	368	282	233	285	217
Gradačac	180	2389	333	350	412	750	372
Lukavac	180	2586	1108	1702	477	670	645
Tuzla	180	646	504	477	309	209	215
Mostar	180	1323	1232	889	976	848	1161

⁶⁵ Član 3. Uputstva o primjeni pravilnika o vremenskim okvirima za postupanje po predmetima u sudovima i tužilaštvima u BiH, broj:06-02-4489-6/2013 od 27.11.2013. godine: Predvidivi rok=Optimalni rok + (Broj neriješenih predmeta određene vrste/Broj sudija x Godišnja norma) x 365.

⁶⁶ Podaci za Općinski sud u Gradačcu uključuju podatke Odjeljenja suda u Srebreniku.

⁶⁷ Povećanje udjela predmeta riješenih sa prekoračenjem predvidivih rokova u 2016. godini u odnosu na 2014. godinu zabilježeno je u općinskim sudovima u: Gračanici, Lukavcu, Tuzli, Ljubuškom i Jajcu.

Kiseljak	180	278	310	296	492	377	211
Ljubuški	180	696	806	1054	380	314	350
Jajce	180	445	210	210	318	331	253

Izvor: Iz izvještaja općinskih sudova o poštivanju optimalnih i predvidivih rokova za 2014., 2015. i 2016. godinu

Na primjeru rješavanja radnih sporova u općinskim sudovima, evidentno je da trajanje rješavanja predmeta nije usaglašeno sa rokovima. Važno je napomenuti da sudovi, prilikom pokretanja postupka, strankama ne daju informacije o tome u kojem vremenskom roku će se riješiti njihov radni spor.

3.2.3. Praćenje trajanja rješavanja pojedinačnih predmeta

Revizijom je konstatovano da svi općinski sudovi imaju mogućnost, da putem sistema za automatsko upravljanje predmetima (CMS) prate trajanje rješavanja svakog pojedinačnog predmeta koji je sud zaprimio. Putem CMS moguće je pratiti trajanje ključnih radnji postupka rješavanja predmeta.⁶⁸ Prema izjavama predsjednika općinskih sudova, funkcionalnosti CMS-a bi mogle biti bolje iskorištene u praćenju trajanja rješavanja predmeta.

Na osnovu dokumentacije koju su sudovi prezentirali reviziji, konstatovano je da se kao alat za praćenje trajanja rješavanja predmeta najčešće koriste izvještaji o poštivanju optimalnih i predvidivih rokova. Navedeni izvještaji ne sadrže informacije o trajanju rješavanja pojedinačnih predmeta, nego prikazuju sumirane statističke podatke o prosječnom trajanju riješenih i neriješenih predmeta, zbog čega predmeti u kojima se kasni nisu pojedinačno identifikovani. **Revizija je konstatovala da se spomenuti izvještaji sačinjavaju periodično, najčešće dva puta godišnje,⁶⁹ te ne daju blagovremene informacije o kašnjenju u rješavanju predmeta.**

Prema navodima predsjednika općinskih sudova, svaki sudija odgovoran je da prati trajanje rješavanja pojedinačnih predmeta za koje je zadužen, obzirom da svaki sudija upravlja sudskim postupkom, odnosno samostalno planira organizaciju rada i zadataka koji se trebaju obaviti.⁷⁰ Reviziji nisu prezentirani dokumenti koji pokazuju koliko često sudije u praksi prate trajanje rješavanja pojedinačnih radnji sudskog postupka. S druge strane, predsjednici sudova vrše sumarno praćenje trajanja predmeta na nivou suda, a predsjednici sudskih odjeljenja na nivou odjeljenja. Shodno navedenom, može se konstatovati da je praćenje trajanja pojedinačnih predmeta, kao i pojedinačnih radnji u provođenju sudskih postupaka u praksi obaveza sudija.⁷¹ Za praćenje trajanja rješavanja predmeta i analizu uzroka kašnjenja, nije predviđeno posebno radno mjesto, niti je ova funkcija predviđena u okviru nekog drugog referata/odjeljenja u općinskim sudovima.⁷²

Izvještavanje predsjednika sudova, od strane sudija, o kašnjenju u provođenju pojedinačnih radnji u rješavanju predmeta nije decidno propisano, niti su sudije pismenim putem informisale predsjednike sudova o kašnjenju u svim pojedinačnim predmetima. Naime, analiza prikupljenih podataka, pokazala je da u općinskim sudovima postoje različita shvatanja, ali i različite prakse u pogledu obaveze sudija da se u slučaju kašnjenja u izvršavanju pojedinačnih radnji sudskog postupka obavijeste predsjednik sudskog odjeljenja ili predsjednik suda.⁷³ Važno je napomenuti da postojećim aktima nisu propisane

⁶⁸ CMS, nudi mnoštvo korisnih informacija, kao što su: praćenje poštivanja rokova po pojedinim fazama postupka, lista zadataka kojima je prošao rok, vrijeme neaktivnosti predmeta i dr.

⁶⁹ Član 15. stav 1. Uputstva o primjeni pravilnika o vremenskim okvirima za postupanje po predmetima u sudovima i tužilaštvima u BiH, broj:06-02-4489-6/2013 od 27.11.2013. godine.

⁷⁰ Intervjui održani u općinskim sudovima u Sarajevu, Konjicu i Kaknju.

⁷¹ Postoje slučajevi, kada predsjednik suda detaljno razmatra trajanje rješavanje pojedinačnog sudskog predmeta. Takvi slučajevi odnose se na situacije kada stranka u sudskom postupku uputi općinskom sudu urgenciju zbog dugog trajanja rješavanja njenog predmeta, nakon čega predsjednici općinskih sudova analiziraju konkretni sudski predmet i zahtijevaju obrazloženje postupanja u konkretnom sudskom predmetu.

⁷² Analiza pravila o sistematizaciji i unutrašnjoj organizaciji općinskih sudova iz uzorka.

⁷³ Analiza odgovora na pitanja iz Upitnika revizije učinka – glavna studija: Naime, neki općinski sudovi su naveli da takva obaveza uopšte nije propisana odnosno da sudije ne obavještavaju bez odlaganja nadležne osobe nego su dužni postupati u zakonom utvrđenim rokovima. Za razliku od navedenog, neki općinski sudovi su naveli da takve obaveze postoje samo kod određenih vrsta sudskih predmeta, odnosno, samo kod određenih procesnih radnji postupka. Takođe, način obavještavanja

konkretne mjere koje sudovi (predsjednik suda/predsjednik sudskog odjeljenja/sudija) trebaju poduzeti u slučajevima nepoštivanja rokova u rješavanju predmeta.

3.2.4. Nedovoljne analize uzroka kašnjenja u rješavanju predmeta

Prikupljeni podaci ukazuju na nedostatak blagovremenih i dokumentovanih analiza o uzrocima kašnjenja u rješavanju pojedinačnih predmeta.⁷⁴ Općinski sudovi analiziraju uzroke kašnjenja u rješavanju predmeta kroz izvještaje o poštivanju optimalnih i predvidivih rokova (narativni dio izvještaja). Navedene analize su fokusirane na predmete u kojima je već protekao ukupni rok za njihovo rješavanje.⁷⁵ Takođe, uočeno je da se uzroci prekoračenja optimalnih i predvidivih rokova navode po sudskim referatima (npr. parnični predmeti, izvršni predmeti i dr.), a ne po pojedinačnim predmetima. U obrazloženju razloga kašnjenja navode se uzroci objektivne prirode⁷⁶ bez detaljnog elaboriranja i dokumentovanja navedenih razloga.

Iako su sagovornici revizije prilikom intervjua naveli da se prekoračenje rokova za rješavanje predmeta ne može u potpunosti pripisati samo objektivnim razlozima, već da na dužinu trajanja sudskog postupka utiču i subjektivni razlozi, (vezani za rad samih sudija), predmetne analize ne sadrže informacije subjektivne prirode. Kao subjektivne razloge kašnjenja u rješavanju predmeta, sagovornici revizije navode: neadekvatno planiranje pojedinih radnji sudskog postupka i neadekvatno upravljanje postupkom, nedovoljno poduzimanje mjera radi sprečavanja zloupotrebe procesnih prava i dr., ali se ovi razlozi u analizama ne navode. Mogućnost sudova da utiču na subjektivne razloge kašnjenja u rješavanju predmeta, su prema izjavama sagovornika revizije ograničene, obzirom na nezavisnost sudija u njihovom radu.

Kao uzroke nedovoljnog praćenja trajanja postupaka i analize uzroka kašnjenja, općinski sudovi su naveli da sudije nemaju dovoljno vremena za kontinuirano provođenje svakodnevnih i detaljnih analiza uzroka kašnjenja u provođenju pojedinačnih procesnih radnji u rješavanju predmeta, obzirom na opterećenost sudija velikim brojem zaduženih sudskih predmeta. S druge strane, sagovornici revizije navode kako ni predsjednici sudova, niti predsjednici sudskih odjeljenja, nemaju vremena da vrše detaljne analize uzroka kašnjenja u rješavanju predmeta, obzirom da pored obavljanja zadataka koji proizilaze iz navedenih radnih mjesta, takođe, rade na rješavanju sudskih predmeta.

3.2.5. Unapređenje starosne strukture neriješenih predmeta

Općinski sudovi su dužni sačinjavati godišnje planove rješavanja predmeta, čiji je osnovni cilj unapređenje starosne strukture neriješenih predmeta i ostvarenje rješavanja predmeta u razumnim rokovima.⁷⁷ U planu moraju biti sadržani najstariji neriješeni predmeti prema starosti inicijalnog akta u momentu sačinjavanja plana.⁷⁸ Spomenutim planovima se za svakog sudiju utvrđuje lista predmeta, koje treba riješiti u toku godine.⁷⁹ Sudije su odgovorne za rješavanje predmeta prema starosti inicijalnog akta u skladu sa planom rješavanja predmeta.

Analiza realizacije planova rješavanja predmeta, ukazuje na različit stepen njihove realizacije u općinskim sudovima, što je prezentirano u narednoj tabeli:

nadležne osobe se vrši na različite načine, odnosno, obavještavanje se vrši: usmeno, pismeno, na sastancima kolegija, neposredno predsjedniku općinskog suda ili kroz mjesečne izvještaje.

⁷⁴ Odgovori na Upitnik revizije učinka u glavnoj studiji, Izvještaji o poštivanju optimalnih i predvidivih rokova- narativni dio, intervjui obavljani sa nadležnim osobama u općinskim sudovima i kantonalnim ministarstvima nadležnim za pravosuđe.

⁷⁵ Tzv. „ex- post analiza“ - analiza poslije „događaja“ u ovom slučaju po proteku roka za rješavanje predmeta.

⁷⁶ Npr: složenost predmeta, opterećenost postojećih sudija i stručnih saradnika sa velikim brojem zaduženih predmeta, nedostupnost stranaka, nemogućnost urednog dostavljanja, odgađanja i odlaganja procesnih radnji postupka i dr.

⁷⁷ Uputstvo za izradu plana rješavanja predmeta (prečišćeni tekst) doneseno od stane VSTV BiH, Broj: 12-08-6-37-280/2016 od 14.12.2016.godine.

⁷⁸ Starost predmeta se računa od momenta podnošenja inicijalnog akta na sud. Inicijalni akt je svaki akt/radnja kojom se pokreće postupak pred sudom

⁷⁹ Broj predmeta koje sudija treba riješiti iz plana mora iznositi minimalno 70% od godišnjeg normativa sudije, kao što je definisano Uputstvo za izradu plana rješavanja predmeta.

Tabela br.8: Realizacija planova rješavanja predmeta u periodu 2014.-2016. godina

Općinski sud	Stepen realizacije plana rješavanja predmeta u %		
	2014.	2015.	2016.
Gračanica	53,91	83,63	82,97
Gradačac ⁸⁰	80,38	87,50	89,25
Lukavac	*	*	84,32
Tuzla	78,11	80,62	77,53
Mostar	81,56	84,34	77,59
Kiseljak	86,74	91,91	91,53
Ljubuški	*	**	81,13
Jajce	99,38	98,20	93,67

Izvor: Izvještaji o realizaciji plana i izvještaji o radu općinskih sudova iz uzorka glavne studije

* U predmetnim godinama nije sačinjavan plan rješavanja predmeta

** Nisu dostavljeni podaci

Prethodna Tabela pokazuje kako **nijedan općinski sud iz uzorka u posmatranom periodu nije ostvario potpunu realizaciju plana rješavanja predmeta, te da je u tri općinska suda, u 2016. godini došlo do smanjenja stepena realizacije plana, u odnosu na 2014. godinu.**

Analiza podataka o starosti neriješenih predmeta u periodu 2014.-2016. godina, pokazuje da je realizacija planova rješavanja predmeta dala ograničene rezultate, u pogledu poboljšanja starosne strukture neriješenih predmeta u općinskim sudovima.

Tabela br. 9: Promjene starosne strukture neriješenih predmeta u sudovima iz uzorka

Godina	Udio predmeta koji nisu riješeni određenom roku u ukupno neriješenim predmetima u (%)		
	Neriješeni predmeti starosti do 2 godine	Neriješeni predmeti starosti od 2 do 5 godina	Neriješeni predmeti starosti od 5 i više godina
2014.	53,13	27,11	19,79
2015.	52,25	32,62	15,26
2016.	61,42	27,16	11,43

Izvor: Podaci dostavljeni od strane općinskih sudova iz uzorka glavne studije revizije – Upitnik revizije učinka

Kako se vidi iz prethodne Tabele, u posmatranom periodu, u općinskim sudovima postojali su predmeti koji nisu riješeni ni u roku od 5 godine i više od njihovog pokretanja. U nekim općinskim sudovima postojali su predmeti koji nisu riješeni ni u roku od 15 godina (Detaljnije u Prilogu br. 7). Navedeno je značajno ako se uzme u obzir da se planovi rješavanja predmeta, koji nalažu rješavanje najstarijih neriješenih predmeta, u nekim općinskim sudovima izrađuju već duži niz godina. Takođe, u općinskim sudovima postoji značajan udio predmeta koji nisu riješeni u periodu od 2 do 5 godina od njihovog pokretanja, te je evidentno da u posmatranom periodu nije došlo do smanjenja udjela ovih predmeta u ukupno neriješenim predmetima. **Revizija akcentira da su optimalni rokovi za rješavanje predmeta iz nadležnosti općinskih sudova skoro u pravilu kraći od jedne godine, te da navedena starosna struktura povećava rizik od pokretanja većeg broja postupaka zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku.**⁸¹

Revizija je konstatovala da izvještaji o realizaciji plana rješavanja predmeta ne sadrže informacije iz kojih se može vidjeti da se predmeti u općinskim sudovima rješavaju prema starosti inicijalnog akta. Naime, izvještaji o realizaciji sadrže samo kvantitativne pokazatelje o broju riješenih predmeta u odnosu na broj planiranih predmeta iz određene starosne skupine predmeta. Prema navodima

⁸⁰ Podaci za Općinski sud u Gradačcu uključuju podatke Odjeljenja suda u Srebreniku.

⁸¹ Izuzetak su jedino optimalni rokovi za predmete stečajnog postupka po izvršenoj diobi, koji iznosi 658 dana i optimalni rok za predmete međunarodnog stečaja, koji iznosi 741 dan. Predmeti navedene vrste uočeni u nezatnom broju kod dva općinska suda iz uzorka. Udio predmeta koji nisu riješeni roku do 2 godine je povećan, s tim da ukupno povećanje za cijeli posmatrani period iznosi 16%.

sagovornika revizije iz općinskih sudova, konstatovano je da postoji mogućnost da sudije uzmu u rješavanje mlađe predmete, iako takvi predmeti, nisu hitne prirode, niti bi s obzirom na starost inicijalnog akta trebali imati prioritet u rješavanju. Revizija je, prilikom analize obrazaca za ocjenjivanje rada sudija i stručnih saradnika,⁸² takođe utvrdila, da je sudijama ostavljena mogućnost da predmete ne rješavaju prema starosti inicijalnog akta.⁸³

3.2.6. Finansijske posljedice neblagovremenog rješavanja sudskih predmeta

Odluke Ustavnog suda BiH u kojima se, po apelaciji stranke, utvrdi povreda prava na suđenje u razumnom roku, povlače za sobom finansijske posljedice zbog obaveze obeštećenja stranaka, što se isplaćuje iz budžetskih sredstava, odnosno novcem poreskih obveznika. Analizom podataka o isplata sredstava iz kantonalnih budžeta, utvrđeno je da su, u periodu 2014.-2018. godine, po odlukama Ustavnog suda BiH, iz budžeta kantona, zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku, isplaćena značajna sredstva. Takođe, u narednom periodu isplatit će se značajna sredstva, u skladu sa već donesenim odlukama Ustavnog suda BiH, što je prezentirano u narednoj tabeli:

Tabela br. 10: Sredstva isplaćena iz budžeta kantona zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku zaključno sa 31.03.2018. godine

Godina	Isplaćeni iznos sredstava zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku	Neisplaćeni iznos sredstava zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku
2014.	103.850,00	0
2015.	159.248,80	1.200,00
2016.	322.033,58	4.200,00
2017.	742.701,16	104.700,00
2018.	130.188,00	269.492,00
Ukupno	1.458.021,54	379.592,00

Izvor: Podaci o izvršenju budžeta kantona⁸⁴

Kako je vidljivo iz prethodne Tabele, u posmatranom periodu prisutan je konstantan rast iznosa sredstava koja su zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku, već isplaćena ili su trebala biti isplaćena iz kantonalnih budžeta. (Detaljnije u Prilogu br.6).

Prema izjavama sagovornika iz kantonalnih ministarstva za oblast pravosuđa, ovakva situacija je vrlo zabrinjavajuća, jer isplate iz kantonalnih budžeta po ovom osnovu, značajno mogu destabilizirati i onako ograničena budžetska sredstva. Sudeći po trendu rasta isplate sredstava za obeštećenje stranaka iz godine u godinu, u ovom momentu ne mogu se sa sigurnošću predvidjeti razmjere finansijskih posljedica, koje će povrede prava na suđenje u razumnom roku izazvati u kantonalnim budžetima u budućnosti, niti je poznato iz kojih izvora sredstava će se navedeno isplatiti.⁸⁵

Kao primjer dobre prakse u aktivnostima poduzetim od strane vlada kantona u rješavanju navedenog problema, revizija je prepoznala aktivnosti Vlade TK, koje se prezentiraju u nastavku:

Vlada TK je Zaključkom⁸⁶ obavezala Ministarstvo pravosuđa i uprave TK i predsjednike sudova, koji se finansiraju iz budžeta ovog kantona, da utvrde kod kojih sudija ima najviše predmeta u kojima je podnesena apelacija pred Ustavnim sudom BiH, da utvrde da li postoje elementi odgovornosti sudija

⁸² Prema članu 14. Kriterija za ocjenjivanje rada sudija u Bosni i Hercegovini - prečišćeni tekst, broj: 06-08-4731/2013, 06-08-4000/2014, 06-08-1-3494/2016., elementi ocjene rada sudija su: ostvarena orijentacijska norma, kvalitet odluka i odnos prema radu.

⁸³ Jedan od kriterija za ocjenjivanje odnosa sudije prema radu upravo jeste, rad po predmetima prema starosti inicijalnog akta i zakonski prioriternim predmetima. Ostvarena ocjena po kriteriju odnos prema radu, kao i ukupna ocjena sudije ne koriste se za unapređenje u rješavanju predmeta prema starosti, nego imaju značaja u postupku imenovanja sudija i stručnih saradnika na druge funkcije u pravosudnim institucijama, odnosno prilikom razmatranja njihove sposobnosti, podobnosti i stručnosti za napredovanje unutar pravosudnog sistema.

⁸⁴ Podatke o isplaćenim sredstvima dostavile su vlade svih deset kantona, i ista se odnose na ukupno isplaćena i dosuđena a neisplaćena sredstva iz budžeta kantona za sve sudove koji se finansiraju iz budžeta kantona.

⁸⁵ Zapisnici sa sastanaka održanim sa predstavnicima kantonalnih ministarstava nadležnih za oblast pravosuđa u KS i HNK.

⁸⁶ Zaključak Vlade Tuzlanskog kantona broj:02/1-14-3344/17 od 17.02.2017. godine.

u njihovom radu, kao i da predsjednici sudova prilikom utvrđivanja dinamike rješavanja predmeta vode računa o dužini trajanja sudskih postupaka, kako bi se spriječila osnova za podnošenje apelacija.

3.3. Poređenje rezultata dobivenih ispitivanjem broja riješenih sudskih predmeta i trajanja rješavanja predmeta

Prezentirani nalazi revizije, pokazali su, da nijedan općinski sud iz uzorka, nije bio efikasan u rješavanju predmeta posmatrajući sve aspekte efikasnosti koji su bili predmetom ispitivanja ove revizije. Naime, određeni općinski sudovi su prema DEA analizi okarakterisani kao „relativno efikasni“, uzimajući u obzir broj predmeta koje su sa raspoloživim ljudskim resursima riješili. Međutim, na osnovu analize podataka o rješavanju predmeta u rokovima, konstatovano je da je u svim općinskim sudovima iz uzorka došlo do prekoračenja utvrđenih rokova u rješavanju značajnog broja predmeta.

Tabela br. 11: Poređenje rezultata ispitivanja efikasnosti općinskih sudova u rješavanju predmeta

Općinski sud	Aspekt efikasnosti	
	Rješavanje dovoljnog broja predmeta u odnosu na raspoložive ljudske resurse	Osigurano rješavanje predmeta u utvrđenim rokovima
Gračanica	DA	NE
Gradačac	DA	NE
Lukavac	DA	NE
Tuzla	DA	NE
Mostar	NE	NE
Kiseljak	NE	NE
Ljubuški	NE	NE
Jajce	NE	NE

Izvor: Ured za reviziju institucija u FBiH

Uzimajući u obzir rezultate revizije, bilo je potrebno sagledati moguće razloge koji su doveli do toga, da su sudovi⁸⁷, koje je DEA analiza okarakterisala kao „relativno efikasne“, istovremeno značajan broj predmeta rješavali sa prekoračenjem utvrđenih rokova. Revizija procjenjuje da se razlozi ovakve pojave mogu vezati za dužinu čekanja zaprimljenih predmeta da budu uzeti u rad, u slučajevima kada je sud imao značajan broj starih neriješenih predmeta, kojima je u skladu sa planom rješavanja predmeta davao prioritet u rješavanju. Shodno navedenom, revizija ukazuje na mogućnost da je rješavanje starih predmeta u pojedinim sudovima dovelo do kašnjenja u rješavanju novih predmeta koji pristižu na sud. Ured za reviziju cijeni da rješavanje starih predmeta, ne bi smjelo uzrokovati odlaganje u rješavanju novih predmeta.

3.4. Komentari na Nacrt izvještaja

Pismena očitovanja na Nacrt izvještaja u predviđenom roku su dostavila četiri općinska suda, od ukupno 31 suda, kojima je Nacrt izvještaja dostavljen na komentar. U okviru dostavljenih očitovanja, komentare na Nacrt izvještaja su imali općinski sudovi u Tuzli, Zavidovićima i Čapljini, dok je Općinski sud u Zenici postavio određena pitanja u vezi sa predmetnom revizijom.

Općinski sud u Tuzli je u komentarima na Nacrt izvještaja⁸⁸ naveo da ovaj sud, za razliku od pojedinih sudova iz uzorka, ima nadležnost za rješavanje stečajnih predmeta, te da isti u značajnoj mjeri produžavaju prosječno trajanje rješavanja predmeta ovog suda. *Slijedom dostavljenih komentara izvršen je u uvid u ranije dostavljene izvještaje Općinskog suda u Tuzli o poštivanju optimalnih i predvidivih rokova, te je konstatovano da je prosječno trajanje rješavanja stečajnih predmeta u*

⁸⁷ Općinski sudovi u Gračanici, Gradačcu, Lukavcu i Tuzli

⁸⁸ Broj: 032-0-Su-18-000 555 od 21.09.2018. godine

posmatranim godinama (2014.-2016.) bilo kraće od ukupnog prosječnog trajanja rješavanja svih predmeta u ovom općinskom sudu. Shodno navedenom, ne može se potvrditi da je rješavanje stečajnih predmeta u posmatranim godinama revizije (2014.-2016.) uzrokovalo duže prosječno trajanje rješavanja ukupnih predmeta na ovom sudu.⁸⁹ Takođe, važno je napomenuti da Općinski sud u Tuzli nije jedini sud iz uzorka revizije koji ima nadležnost za rješavanje privrednih sporova (u okviru kojih su i stečajni predmeti), što je obrazloženo u tački 3.2.1. Izvještaja.

Općinski sud u Zavidovićima je u komentarima na Nacrt izvještaja⁹⁰ naveo da je ovaj sud u 2015. godini raspolagao sa manjim brojem sudskog osoblja u odnosu na broj koji je iskazan u Nacrtu izvještaja. Naime, nadležni iz ovog suda navode da je broj sudskog osoblja sa kojima je sud raspolagao u toku 2015. godine 12, a ne 13 kako su prvobitno dostavili putem Upitnika revizije učinka. Imajući u vidu da broj sudija utiče na ocjenu efikasnosti rada suda, mišljenja su da bi sa izmijenjenim podacima ovaj sud bio „u rangu sudova koji su ocijenjeni kao efikasni“. Slijedom navedenih komentara, izvršena je dodatna analiza podataka korištenih za ocjenu efikasnosti ovog suda i konstatovano je da naknadno dostavljeni podaci ne bi promijenili dobivene rezultate DEA analize efikasnosti za ovaj sud, obzirom da je Općinski sud u Zavidovićima u 2015. godini već okarakterisan kao „relativno efikasan“, što je prezentirano u Tabeli br. 8 u Prilogu 8. Izvještaja. Iako je ovaj sud u 2015. godini bio „relativno efikasan“ to nije utjecalo na ukupnu ocjenu efikasnosti za period 2014.-2016. godina, jer je ovaj sud za preostale dvije godine (2014. i 2016. godina) ocijenjen kao „relativno neefikasan“.

Općinski sud u Čapljini je u dostavljenim komentarima na Nacrt izvještaja⁹¹ naveo da u Nacrtu izvještaja nisu iskazani riješeni predmeti zemljišnoknjižnog ureda ovog suda, te su smatrali potrebnim da se isto uzme u razmatranje prilikom sačinjavanja konačnog teksta Izvještaja. Slijedom navedenih komentara, izvršena je dodatna analiza podataka koje je Općinski sud u Čapljini dostavio u predstudijskom Upitniku revizije učinka⁹², te je konstatovano da ovaj sud nije dostavio podatke u skladu sa zahtjevima revizije.⁹³ Naime, Općinski sud u Čapljini u okviru „ostalih predmeta“, nije naveo podatke za zemljišnoknjižne predmete, zbog čega navedeni predmeti nisu uzeti u razmatranje prilikom provođenja DEA analize efikasnosti općinskih sudova. Ured za reviziju cijeni važnim istaknuti da je obrazac (Upitnik) koji je korišten za prikupljanje podataka bio istovjetan za sve sudove, te je istim zahtijevano da se dostave podaci o protoku predmeta po sudskim odjeljenjima u posmatranim godinama revizije, na osnovu čega su i prikupljeni podaci o svim riješenim predmetima u općinskim sudovima. Uzimajući u obzir činjenicu da Općinski sud u Čapljini nije blagovremeno dostavio podatke o svim predmetima koji su se rješavali u ovom sudu u posmatranim godinama, nego je dopunu podataka⁹⁴ o zemljišnoknjižnim predmetima dostavio tek u komentaru na Nacrt izvještaja, nije bilo moguće iste ponovo obraditi kroz DEA analizu efikasnosti sudova, obzirom da je analiza izvršena u glavnoj studiji provedene revizije. Uvažavajući komentar Općinskog suda u Čapljini, u konačnom tekstu Izvještaja (Prilog 8, Tabela br. 5) navedeni su i naknadno dostavljeni podaci iz ovog suda, uz konstataciju revizije da je izvjesno da bi rezultati DEA analize u određenoj mjeri bili drugačiji da su podaci blagovremeno dostavljeni. Međutim, poredeći ulazne varijable (ljudski resursi i broj riješenih predmeta) Općinskog suda u Čapljini sa ulaznim varijablama sličnih sudova (kao npr. Općinski sud u Konjicu) procjenjuje se da naknadno dostavljeni podaci ne bi utjecali na to da Općinski sud u Čapljini bude okarakterisan kao „relativno efikasan“ u posmatranom periodu revizije.

⁸⁹ Dostavljeni podaci od strane Općinskog suda u Tuzli o starosti trenutno neriješenih stečajnih predmeta na ovom sudu, nisu bili predmetom analize u ovom Izvještaju. U okviru predmetne revizije analizirano je prosječno trajanje riješenih predmeta u periodu 2014.-2016. godina.

⁹⁰ Broj: 042-0-Su-18-000 849 od 02.10.2018. godine.

⁹¹ Broj: 053-0-Su-18-000 780 od 27.09.2018. godine.

⁹² Broj: 053-0-Su-17-000 696 od 28.08.2017. godine.

⁹³ Podaci o predmetima koji se rješavaju u općinskim sudovima traženi su prema stvarnoj nadležnosti sudova (Prema članu 27. Zakona o sudovima u FBiH općinski sudovi su nadležni u krivičnim, građanskim, prekršajnim, privrednim i drugim predmetima).

⁹⁴ Dostavljeni podaci prezentirani su pojedinačno po godinama (2014., 2015. i 2016.). Revizija je konstatovala neslaganje podataka dostavljenih za 2016. godinu u odnosu na podatke iz Izvještaja o radu Općinskog suda u Čapljini za 2016. godinu.



Općinski sud u Zenici je u dostavljenom očitovanju na Nacrt izvještaja⁹⁵, uputio određena pitanja u vezi sa provedenom revizijom. Pojedina pitanja nisu bila u okviru obuhvata revizije (pitanja u vezi sa brojem sudaca utvrđenih sistematizacijom ovog suda i brojem nedostajućih sudaca). Naime, *predmet revizije nisu bili pravilnici o sistematizaciji radnih mjesta u općinskim sudovima, niti je Ured za reviziju ispitivao dovoljnost ljudskih resursa u općinskim sudovima, kao što je već obrazloženo u tački 1.3. Izvještaja.*

U vezi sa ostalim postavljenim pitanjima, koja se odnose na podatke koji su analizirani prilikom ocjene efikasnosti sudova, napominje se da su *predmetom analize bili svi podaci koji su traženi Upitnikom revizije. Analizirani su podaci koje su dostavili svi općinski sudovi pa tako i Općinski sud u Zenici*⁹⁶ i isti su detaljno prezentirani u tekstu *Izvještaja (Poglavlje 3. – Nalazi) i priložima koji su sastavni dio Izvještaja (str.31-84).*

⁹⁵ Broj: 043-0-Su-18-001 684 od 17.09.2018. godine

⁹⁶ Općinski sud u Zenici dostavio je podatke aktom broj: 043-0-Su-17-001210 od 24.08.2017. godine.

4. ZAKLJUČCI

U ovom poglavlju Izvještaja prezentiraju se zaključci provedene revizije i daju odgovori na definisana revizijska pitanja.

Generalni zaključak revizije je da općinski sudovi mogu unaprijediti efikasnost rješavanja predmeta, kako bi sa postojećim ljudskim resursima blagovremeno rješavali veći broj predmeta. Unapređenje efikasnosti rješavanja sudskih predmeta doprinosi izgradnji sudstva sposobnog da pruži kvalitetne i blagovremene pravosudne usluge, koje zadovoljavaju potrebe građana i društva u cjelini.

Provedeno istraživanje dodaje novu vrijednost, zbog činjenice da analize prikazane u predmetnom Izvještaju, predstavljaju kvalitetan input za procjenu iskorištenosti raspoloživih ljudskih resursa u općinskim sudovima, u cilju rješavanja većeg broja predmeta. Kontinuiranim praćenjem rješavanja predmeta i otklanjanjem uzroka kašnjenja u pojedinačnim radnjama postupaka, doprinijet će se blagovremenom rješavanju predmeta. Rješavanjem sudskih predmeta u utvrđenim rokovima osigurat će se poštivanje prava na suđenje u razumnom roku i doprinijeti uštedama javnih sredstava, koja se izdvajaju iz budžeta zbog neblagovremenog rješavanja predmeta.

Na osnovu provedene revizije i utvrđenih nalaza, zaključeno je sljedeće:

4.1. Efikasnost rješavanja predmeta sa aspekta korištenja raspoloživih ljudskih resursa se značajno razlikuje među sudovima

Revizija je zaključila da postoje razlike u efikasnosti između općinskih sudova, zbog činjenice da su određeni sudovi, sa postojećim resursima rješavali manji broj predmeta, u poređenju sa ostalim sudovima. Iako vrsta i složenost predmeta može uticati na broj riješenih predmeta u sudovima, DEA analiza je ukazala na nedovoljnu iskorištenost resursa u pojedinim sudovima, te na činjenicu da su određeni sudovi kontinuirano, u dužem vremenskom periodu, rješavali manji broj predmeta. Ured za reviziju cijeni da manji priliv predmeta u pojedine sudove, ne bi trebao uticati na produktivnost ovih sudova, obzirom na postojanje značajnog broja neriješenih predmeta u općinskim sudovima.

Postojeći način praćenja rezultata rada u općinskim sudovima ne pruža pouzdane i sveobuhvatne podatke o stvarnoj iskorištenosti ljudskih resursa. Zaključeno je da nadležni u sudovima ne raspolažu sa odgovarajućim informacijama o tome da li su ljudski resursi maksimalno iskorišteni, odnosno da li se sa postojećim ljudskim resursima rješava dovoljan broj predmeta. Boljim korištenjem ljudskih resursa, može se povećati produktivnost sudova i smanjiti broj neriješenih predmeta.

4.2. Općinski sudovi nisu bili efikasni u pogledu rješavanja predmeta u utvrđenim rokovima

Revizija je pokazala da se vrijeme rješavanja predmeta razlikovalo između općinskih sudova, te da su sudovi kasnili u rješavanju značajnog broja predmeta. Naime, rezultati revizije pokazuju, da je u gotovo svim sudovima iz uzorka, 60% predmeta riješeno sa prekoračenjem optimalnih rokova. Neblagovremeno rješavanje predmeta u prethodnim godinama, uzrokovalo je isplate značajnih iznosa javnih sredstava zbog utvrđenih povreda prava na suđenje u razumnom roku. Posebno zabrinjava činjenica da broj utvrđenih povreda prava na suđenje u razumnom roku, kao i iznosi obeštećenja stranaka, imaju trend rasta.

Podaci o različitom prosječnom trajanju rješavanja predmeta između sudova, ukazuju na činjenicu da građani FBiH, zavisno od toga na kojem sudu rješavaju svoj predmet, nemaju iste mogućnosti da brzo i ekonomično ostvare svoja prava. Uzimajući u obzir obavezu sudova da zakonito, blagovremeno i efikasno obavljaju svoje funkcije, Ured za reviziju cijeni da postojeće trajanje rješavanja predmeta u sudovima nije ni brzo, ni efikasno.

Zaključeno je da praćenju vremena rješavanja predmeta i identifikovanju uzroka kašnjenja, nije posvećena dovoljna pažnja. Sudovi nisu osigurali odgovarajuće praćenje trajanja pojedinačnih predmeta i analizu uzroka koji dovode do prekoračenja rokova. Blagovremene informacije o razlozima kašnjenja, neophodna su pretpostavka za poduzimanje mjera u cilju sprečavanja kašnjenja u rješavanju predmeta.

5. PREPORUKE

U nastavku Izvještaja daju se preporuke koje mogu doprinijeti unapređenju efikasnosti rješavanja predmeta u općinskim sudovima. Ured za reviziju cijeni da predmetne preporuke, mogu biti od koristi i drugim sudovima u FBiH, kao i ostalim institucijama iz oblasti pravosuđa, a prvenstveno VSTV BiH.

Preporuke za općinske sudove

- **Redovno vršiti procjenu iskorištenosti raspoloživih ljudskih resursa u cilju osiguranja efikasnosti u rješavanju predmeta.**

Predsjednici sudova trebaju redovno analizirati radnu opterećenost osoblja suda, pri čemu je neophodno uzeti u obzir podatke o broju riješenih predmeta u odnosu na raspoloživo osoblje suda, podatke o broju radnih sati koje osoblje suda efektivno utroši na rješavanje pojedinačnih predmeta, kao i vrijeme trajanja rješavanja predmeta. Procjene iskorištenosti raspoloživih ljudskih resursa su neophodna pretpostavka za poduzimanje mjera u cilju unapređenja produktivnosti osoblja suda.

- **Internim aktom suda precizno propisati način praćenja trajanja i poštivanja rokova rješavanja pojedinačnih predmeta.**

U cilju realizacije ove preporuke potrebno je da se, u okviru raspoloživog osoblja suda, odrede zaposlenici koji će redovno pratiti trajanje provođenja pojedinačnih procesnih radnji u rješavanju svakog predmeta i utvrdi procedura praćenja trajanja predmeta. Na ovaj način osigurat će se rana identifikacija predmeta koji neće biti riješeni u optimalnom roku i preduzeti mjere za blagovremeno rješavanje predmeta. U saradnji sa VSTV BiH, inicirati nadogradnju sistema za automatsko upravljanje predmetima, kako bi se pratilo trajanje pojedinačnih radnji u rješavanju predmeta.

- **Redovno vršiti detaljnu analizu uzroka kašnjenja u rješavanju predmeta, s ciljem preduzimanja mjera na otklanjanju uzroka koji dovode do nepoštivanja „optimalnih rokova“.**

U cilju realizacije ove preporuke potrebno je redovno pratiti poštivanje rokova za rješavanje predmeta, analizirati uzroke i preduzeti odgovarajuće mjere za otklanjanje, kako objektivnih tako i subjektivnih uzroka koji dovode do kašnjenja u rješavanju predmeta. U saradnji sa VSTV BiH definirati konkretne mjere za slučajeve u kojima postoje elementi odgovornosti osoblja suda za nepoštivanje utvrđenih rokova.

- **Identifikovati i analizirati sve predmete kod kojih postoji rizik od povrede prava na suđenje u razumnom roku, kako bi se osiguralo njihovo žurno rješavanje.**

Prioritetnim rješavanjem predmeta u kojima postoji rizik od povrede prava na suđenje u razumnom roku, spriječiti će se podnošenje novih apelacija Ustavnom sudu BiH, a time i zaustaviti nepotrebno trošenje javnih sredstava, koja se izdvajaju iz budžeta, kod utvrđenih povreda prava na suđenje u razumnom roku.

- **Osigurati rješavanje predmeta prema starosti inicijalnog akta, kako bi se poboljšala starosna struktura neriješenih predmeta.**

U cilju realizacije ove preporuke potrebno je da predsjednici sudova osiguraju redovan nadzor nad rješavanjem predmeta prema starosti. Izvještaji o realizaciji plana rješavanja sudskih predmeta trebali bi, između ostaloga, sadržavati informacije o starosti predmeta. Takve informacije omogućile bi predsjednicima općinskih sudova, da preduzmu odgovarajuće aktivnosti usmjerene na poboljšanje starosne strukture neriješenih predmeta u općinskim sudovima.



Preporuka za Federalno ministarstvo pravde

- **Uputiti inicijativu VSTV-u BiH da se izvrši detaljna analiza sudijskih normi, utvrđenih Pravilnikom o orijentacionim mjerilima za rad sudija i stručnih saradnika u sudovima u BiH.**

Svrha analize je preispitivanje objektivnosti utvrđenih sudijskih normi, kao i načina utvrđivanja i iskazivanja ostvarenih sudijskih normi. Federalno ministarstvo pravde, shodno svojim nadležnostima vezanim za rad općinskih sudova, u saradnji sa kantonalnim ministarstvima, ima mogućnost inicirati da se izvrši analiza utvrđenih normi, kako bi se osiguralo rješavanje što većeg broja predmeta i poboljšala efikasnost osoblja suda.

Koordinator u Sektoru za reviziju učinka

Aida Đozić

Viši revizor za poslove upravljanja kvalitetom
za reviziju učinka

Zineta Redžepagić

Tim za reviziju:

Ajsela Tanković, vođa tima

Rasema Žerić, član tima



PRILOZI

**PRILOG BR. 1: Upitnik revizije učinka (predstudija)**

OPĆINSKI SUD U _____

Ime, prezime i kontakt odgovorne osobe koja je popunila upitnik: _____

Napomena: Upitnik će svim ispitanicima biti dostavljen i u elektronskoj formi, pa se polja predviđena za upisivanje podataka mogu prilagođavati, ovisno od konkretnog odgovora.

1. Molimo popunite sljedeće tabele:

Tabela broj 1. Podaci o broju uposlenika Općinskog suda po godinama

Broj uposlenika suda Godina	Redovne sudije	Dodatne sudije	Stručni saradnici	Državni službenici	Namještenici
2014.					
2015.					
2016.					

Tabela 2. Podaci o rashodima i izdacima Općinskog suda po godinama

Godina	Ukupan iznos rashoda i izdataka ostvarenih na dan 31.12. XX godine
2014.	
2015.	
2016.	

Tabela broj 3. Podaci o protoku predmeta u Općinskom sudu po sudskim odjeljenjima **za 2014.godinu**

Broj predmeta Sudsko odjeljenje	Broj neriješenih predmeta na dan 01.01.2014.	Broj primljenih predmeta tokom 2014.	Ukupan broj predmeta u radu u toku 2014.	Broj riješenih predmeta tokom 2014.	Broj neriješenih predmeta na dan 31.12.2014.
	1	2	3 (1+2)	4	5 (3-4)
Krivično odjeljenje					
Građansko odjeljenje					
Prekršajno odjeljenje					
Privredno odjeljenje					
Ostali predmeti					



NAPOMENA: Podatke iz tabele broj 3. potrebno je dostaviti i za 2015. i 2016.godinu.

2. Da li su se donosile odluke o utvrđivanju predvidivih rokova za rješavanje pojedinih vrsta predmeta za 2014., 2015., i 2016. godinu u skladu sa članom 10. Pravilnika o vremenskim okvirima za postupanje po predmetima u sudovima i tužilaštvima u BiH?

DA

NE

Ukoliko je odgovor NE molimo obrazložite zbog kojih razloga se odluke o utvrđivanju predvidivih rokova za rješavanje pojedinih vrsta predmeta predmetne nisu donosile:

3. Na koji način i koliko često se prati trajanje riješenih i neriješenih predmeta u Općinskom sudu?
4. Da li se u Općinskom sudu prati ostvarivanje norme i vrednuje rezultat rada sudija i stručnih saradnika u skladu Pravilnikom o orijentacionim mjerilima za rad sudija i stručnih saradnika u sudovima u BiH?

DA

NE

Ukoliko je odgovor NE molimo obrazložite zbog kojih razloga se ne vrši praćenje ostvarivanja norme i vrednovanje rezultata rada sudija i stručnih saradnika:

U _____ Dana, _____ 2017.godine

Ime i prezime osobe odgovorne za tačnost podataka _____

Potpis _____

PRILOG BR. 2: Upitnik revizije učinka (glavna studija)

NAZIV OPĆINSKOG SUDA: _____

Ime, prezime i kontakt odgovorne osobe koja je popunila Upitnik: _____

Napomena:

- Odgovori se upisuju u nastavku postavljenih pitanja, i isti trebaju biti kratki i sadržajni.
- Upitnik će svim ispitanicima biti dostavljen i u elektronskoj formi, pa se u skladu s tim, prostor predviđen za upisivanje odgovora može prilagoditi ovisno od dužine konkretnog odgovora.

1. Na koji način procjenjujete efikasnost Vašeg općinskog suda?
2. Kolika je ostvarena kolektivna norma u odnosu na predviđenu u Vašem općinskom sudu u 2014., 2015. i 2016. godini izraženo u %?



NAPOMENA: Potrebno je, u prilogu odgovorenog Upitnika, dostaviti dokument koji dokazuje ostvarenu kolektivnu normu općinskog suda u odnosu na predviđenu za 2014., 2015. i 2016. godinu.

3. Molimo navedite koje mjere preduzimate u slučaju kada:

- Sudije i stručni saradnici riješe veći broj sudskih predmeta u odnosu na predviđenu normu?
- Sudije i stručni saradnici riješe manji broj sudskih predmeta u odnosu na predviđenu normu?

4. Da li se u Vašem općinskom sudu vrši ocjenjivanje sudija i stručnih saradnika u pogledu njihovog odnosa prema radu?

DA NE

Ukoliko je odgovor DA molimo obrazložite:

- Na koji način se u Vašem općinskom sudu vrši ocjenjivanje sudija i stručnih saradnika u pogledu njihovog odnosa prema radu?
- U koje svrhe se u Vašem općinskom sudu koriste informacije dobivene ocjenjivanjem rezultata rada sudija i stručnih saradnika?

NAPOMENA: Potrebno je, u prilogu odgovorenog Upitnika, dostaviti dokumentaciju o ocjenjivanju sudija i stručnih saradnika po svim elementima ocjene u 2014., 2015. i 2016. godini.

Ukoliko je odgovor NE navedite zašto se u Vašem općinskom sudu ne vrši ocjenjivanje sudija i stručnih saradnika u pogledu njihovog odnosa prema radu.

5. Da li se u Vašem općinskom sudu ocjenjuju rezultati rada državnih službenika i namještenika?

DA NE

Ukoliko je odgovor DA molimo obrazložite:

- Ko vrši ocjenjivanje rezultata rada državnih službenika i namještenika?
- U koje svrhe se koriste informacije dobivene ocjenjivanjem rezultata rada državnih službenika i namještenika?

Ukoliko je odgovor NE navedite zašto se u Vašem općinskom sudu ne vrši ocjenjivanje rezultata rada državnih službenika i namještenika.

6. Da li trenutno u Vašem općinskom sudu postoje predmeti koji se ne vode u sistemu za automatsko upravljanje predmetima (CMS)?

Ukoliko postoje predmeti koji se ne vode u sistemu za automatsko upravljanje predmetima (CMS), molimo navedite:

- Koliko je udio predmeta koji se ne vode u sistemu za automatsko upravljanje predmetima u odnosu na ukupan broj predmeta koji se trenutno rješavaju u općinskom sudu?
- Razloge zbog kojih se predmeti ne vode u sistemu za automatsko upravljanje predmetima?

7. Da li je u praksi Vašeg općinskog suda osigurano rješavanje sudskih predmeta prema starosti inicijalnog akta, kako bi se onemogućilo da se predmeti koji su kasnije pristigli na sud uzmu u rješavanje prije ranije pristiglih predmeta?

DA NE

Ukoliko je odgovor DA, molimo obrazložite:

- Na koji način je osigurano rješavanje sudskih predmeta prema starosti inicijalnog akta?



- b) Ko je odgovoran da nadzore da se sudski predmeti uzimaju u rješavanje prema starosti inicijalnog akta i koliko često se vrši nadzor?

Ukoliko je odgovor NE potrebno je navesti razloge zbog kojih nije osigurano rješavanje sudskih predmeta prema starosti inicijalnog akta:

- 8. Da li su jasno propisana, bilo internim ili drugim aktima, ovlaštenja i obaveze predsjednika suda, predsjednika sudskog odjeljenja i sudije u pogledu osiguranja rješavanja sudskih predmeta u optimalnim i predvidivim rokovima?**

DA

NE

Ukoliko je odgovor DA molimo navedite puni naziv akta kojima su navedena ovlaštenja i obaveze jasno propisane

NAPOMENA: Ukoliko su obaveze predsjednika suda, predsjednika sudskog odjeljenja i sudije propisane internim aktima općinskog suda, potrebno je u prilogu odgovorenog Upitnika dostaviti primjerke internih akata općinskog suda.

Ukoliko je odgovor NE navedite razloge zbog kojih navedena ovlaštenja i obaveze nisu jasno propisani bilo internim ili drugim aktima

- 9. Molimo navedite mjere koje u praksi, shodno svojim ovlaštenjima i obavezama, poduzimaju predsjednik suda, predsjednik sudskog odjeljenja i sudija, u cilju osiguranja rješavanja sudskih predmeta u optimalnim i predvidivim rokovima:**

- a) Mjere koje poduzima predsjednik suda su:
b) Mjere koje poduzima predsjednik sudskog odjeljenja su:
c) Mjere koje poduzima sudija su:

NAPOMENA: Potrebno je u prilogu odgovorenog Upitnika dostaviti po jedan primjerak mjere (pod a), b), i c)) kojim se dokazuje da su mjere preduzete.

- 10. Da li se u Vašem općinskom sudu prati vrijeme (trajanje) rješavanja pojedinačnih sudskih predmeta?**

DA

NE

Ukoliko je odgovor DA molimo obrazložite:

- a) Ko je obavezan da prati vrijeme rješavanja sudskog predmeta?
b) Na koji način se vrši praćenje vremena rješavanja sudskog predmeta?
c) Koliko često se vrši praćenje trajanja sudskog predmeta?
d) Da li se aktivnost praćenja pismeno dokumentuje?
e) Kome se dostavljaju informacije o trajanju rješavanja sudskih predmeta?

NAPOMENA: Potrebno je u prilogu odgovorenog Upitnika dostaviti dokumente koji dokazuju da se u Vašem općinskom sudu prati vrijeme rješavanja pojedinačnih sudskih predmeta.

Ukoliko je odgovor NE navedite razloge zbog kojih se ne vrši praćenje trajanja rješavanja sudskih predmeta.

- 11. Da li sudije u Vašem općinskom sudu, u praksi, prate vlastitu blagovremenost izvršavanja pojedinačnih radnji (faza/stadija) u svakom sudskom postupku za koji je zadužen?**

DA

NE

Ukoliko je odgovor DA molimo obrazložite na koji način je osigurano da sudije prate vlastitu blagovremenost izvršavanja pojedinačnih radnji (faza/stadija) sudskih postupaka.



NAPOMENA: Potrebno je u prilogu odgovorenog Upitnika dostaviti dokument/akt koji dokazuje praćenje blagovremenosti pojedinačnih radnji (faza/stadija) sudskog postupka?

Ukoliko je odgovor NE navedite razloge zbog kojih sudije u Vašem općinskom sudu prate vlastitu blagovremenost izvršavanja pojedinačnih radnji (faza/stadija) u svakom sudskom postupku za koji su zaduženi.

12. Da li sudije Vašeg općinskog suda bez odlaganja obavještavaju nadležne osobe o eventualnim vremenskim odstupanjima u izvršavanju pojedinačnih radnji (faza/stadija) sudskih postupaka za koje su zaduženi?

DA NE

Ukoliko je odgovor DA molimo navedite:

- a) Kome se i u kojem roku dostavljaju informacije u slučaju utvrđenog vremenskog odstupanja u izvršavanju pojedinačnih radnji (faza/stadija) sudskog postupka?
- b) Da li se navedene informacije dostavljaju pismenim putem?

NAPOMENA: Potrebno je, u prilogu odgovorenog Upitnika, dostaviti dokument koji dokazuje da se u slučaju vremenskog odstupanja u trajanju pojedinačnih radnji (faza/stadija) sudskog postupka bez odlaganja vršilo obavještanje nadležne osobe.

Ukoliko je odgovor NE navedite razloge zbog kojih sudije Vašeg općinskog suda ne obavještavaju nadležne osobe o eventualnim vremenskim odstupanjima u izvršavanju pojedinačnih radnji (faza/stadija) sudskog postupka.

13. Da li su u praksi Vašeg općinskog suda evidentirani slučajevi da sudije završe sudske postupke prije utvrđenog optimalnog/predvidivog roka?

DA (ima slučajeve) NE (nema slučajeve)

Ukoliko je odgovor DA molimo zaokružite jednu od ponuđenih opcija:

- a) Sudiji se dodjeljuje novi sudski predmet uz već postojeće predmete za koje je zadužen
- b) Sudiji se ne dodjeljuje novi sudski predmet

NAPOMENA: Ukoliko je zaokružena opcija a) potrebno je u prilogu odgovorenog Upitnika dostaviti dokument (akt/odluku) kojim se dokazuje da je sudiji dodijeljen novi predmet uz predmete za koje je već zadužen.

Ukoliko je zaokružena opcija pod b) potrebno je odgovoriti zašto se sudiji ne dodjeljuje novi sudski predmet, uzimajući u obzir preostalo raspoloživo vrijeme do utvrđenog optimalnog/predvidivog termina za završetak sudskog predmeta.

14. Da li se u Vašem općinskom sudu, po pojedinačnim sudskim predmetima vodi evidencija o broju radnih sati koje su sudije, stručni saradnici i ostalo osoblje stvarno (efektivno) utrošili za njegovo rješavanje?

DA NE

Ukoliko je odgovor DA navedite u koju svrhu se koriste podaci o broju radnih sati koje su sudije, stručni saradnici i ostalo osoblje stvarno (efektivno) utrošili na rješavanje svakog pojedinačnog predmeta.

NAPOMENA: Potrebno je u prilogu odgovorenog Upitnika dostaviti primjer evidencije o broju radnih sati koje je sudija, stručni saradnik i ostalo osoblje stvarno (efektivno) utrošilo na rješavanje jednog predmeta.



Ukoliko je odgovor NE potrebno je navesti zašto se ne vode evidencije o broju radnih sati utrošenih za rješavanje pojedinačnih sudskih predmeta.

15. Da li su u Vašem općinskom sudu vršene analize s ciljem identifikacije uzroka koji dovode do dužeg trajanja sudskih postupaka u odnosu na optimalne/predvidive rokove?

DA

NE

Ukoliko je odgovor DA molimo navedite:

- Koji uzroci dovode do dužeg trajanja rješavanja sudskih predmeta u odnosu na optimalne i predvidive rokove?
- Koliko često se vrše navedene analize i ko ih vrši?
- Kome se dostavlja navedene analize?
- U koju svrhu se koristi navedene analize?

NAPOMENA: Potrebno je u prilogu odgovorenog Upitnika dostaviti analize koje su vršene s ciljem identifikacije uzroka koji dovode do dužeg trajanja sudskih postupaka u odnosu na optimalne/predvidive rokove.

Ukoliko je odgovor NE navedite razloge zbog kojih se navedene analize ne vrše.

16. Da li su se u Vašem općinskom sudu, u predmetima u kojima je došlo do prekoračenja optimalnih i predvidivih rokova, poduzimale aktivnosti kako bi se navedeni sudski predmeti riješili što je prije moguće?

DA

NE

Ukoliko je odgovor DA navedite koje aktivnosti se poduzimaju i ko ih poduzima.

NAPOMENA: Potrebno je u prilogu odgovorenog Upitnika dostaviti dokumente koji dokazuju da su navedene aktivnosti poduzimale.

Ukoliko je odgovor NE potrebno je navesti razloge zbog kojih se ne poduzimaju aktivnosti u slučajevima prekoračenja optimalnih i predvidivih rokova.

17. Molimo zaokružite odgovor koji najviše odgovara praksi u Vašem općinskom sudu:

- Sudije i stručni saradnici vrlo učinkovito poduzimaju aktivnosti s ciljem efikasnog upravljanja sudskim postupkom.
- Sudije i stručni saradnici na zadovoljavajući način poduzimaju aktivnosti u cilju efikasnog upravljanja sudskim postupkom.
- Sudije i stručni saradnici u nedovoljnoj mjeri poduzimaju aktivnosti u cilju efikasnog upravljanja sudskim postupkom.

18. Da li se u Vašem općinskom sudu poduzimaju aktivnosti na unapređenju vještina sudija i stručnih saradnika u cilju osiguranja efikasnijeg i bržeg rješavanja sudskih predmeta?

DA

NE

Ukoliko je odgovor DA navedite koje se aktivnosti poduzimaju i ko ih poduzima.

Ukoliko je odgovor NE obrazložite zašto se ne vrši unapređenje vještina sudija i stručnih saradnika.

19. Molimo navedite starosnu strukturu neriješenih predmeta:

Starost neriješenih predmeta*	Procenat neriješenih predmeta po starosti u odnosu na ukupan broj neriješenih predmeta u općinskom sudu		
	31.12.2014. godine %	31.12.2015. godine %	31.12.2016. godine %
Predmeti koji nisu riješeni u roku do 2 godine od podnošenje inicijalnog akta			



Predmeti koji nisu riješeni u roku od 2 do 5 godina od podnošenja inicijalnog akta			
Predmeti koji nisu riješeni u roku od 5 do 10 godina od podnošenja inicijalnog akta			
Predmeti koji nisu riješeni u roku od 10 do 15 godina od podnošenja inicijalnog akta			
Predmeti koji nisu riješeni u roku od 15 i više godina od podnošenja inicijalnog akta			

*Starost neriješenog predmeta se utvrđuje u odnosu na godinu kada je podnesen inicijalni akt

U _____ Dana, _____ 2018.godine

Ime i prezime osobe odgovorne za tačnost podataka _____

Potpis _____

**PRILOG BR. 3: Udio troškova plata i naknada zaposlenih u ukupnim rashodima općinskih sudova**

Učešće troškova plata i naknada zaposlenih u ukupnom budžetu općinskih sudova za 2014., 2015. i 2016. godinu

Godina	Odobreni budžet za 2014 .			Odobreni budžet za 2015.			Odobreni budžet za 2016.		
	%	Plaće i nakande troškova zaposlenih	Tekući rashodi	.%	Plaće i nakande troškova zaposlenih	Tekući rashodi	%	Plaće i nakande zaposlenih	Tekući rashodi
Tuzli	70	4.811.522	6.884.248	71	4.771.987	6.720820	72	4.890.155	6.830.385
Gradačcu	72	1.301.625	1.812.535	65	1.252.502	1.938770	67	1.305.775	1.935.555
Gračanici	70	773.900	1.110.577	68	768.792	1.122228	69	789.150	1.140.546
Lukavcu	73	713.310	974.745	72	742.525	1.024875	70	746.790	1.065.190
Živinicama	69	1.776.390	2.551.696	67	1.703.300	2.523200	68	1.739100	2.537.670
Kalesiji	71	712.177	1.004.673	72	651.000	904.682	73	661.325	907.773
Banovićima	68	546.175	805.095	65	481.766	737.810	68	499.100	734.939
Zenici	80	3.599.374	4.503.037	77	3.564.638	4.606138	78	3.597.986	4.576.211
Tešnju	73	900.251	1.206.730	75	932.035	1.234526	76	879.084	1.151.523
Kaknju	72	710.870	979.271	73	714.931	974.185	74	691.482	927.399
Visokom	74	1.632.726	2.204.784	73	1.660.622	2.273889	76	1.636.870	2.148.901
Zavidovićima	73	1.173.037	1.596.336	72	1.163.192	1.601009	75	1.124364	1.505.969
Žepču	75	536.992	710.450	75	489.849	655.057	77	485.844	626.816
Sarajevu	76	13.605.650	17.963.106	74	13.590.500	18.383100	74	13.955.700	18.780.000
Goraždu	68	686.750	1.009.877	68	690.300	1.018988	67	690 300	1.035.988
Š.Brijegu	84	896.000	1.062.300	86	1.068.000	1.245600	85	1.076.000	1.261.600
Čapljini	77	1.203.300	1.570220	79	1.227.720	1.560719	72	1.209.720	1.671.820
Ljubuškom	79	744.956	941.640	80	773.000	970.800	79	768.000	967.000
Bihaću	78	2.783.673	3.534.576	82	2.932.552	3.557039	77	2.779.101	3.617.058
B.Krupi	77	1.101.365	1.437.622	74	1.106.278	1.483684	75	1.091.841	1.462.889
Cazinu	74	1.239.853	1.677.289	76	1.299.251	1.709950	71	1.248.894	1.769.376
S. Mostu	74	1.255.806	1.691.104	78	1.307.895	1.675209	76	1.207.619	1.586.283
V.Kladuši	75	1.205.140	1.613.038	83	1.273.033	1.537272	72	1.111.280	1.544.261
Orašju	71	1.098.410	1.549.600	72	1.120 .930	1.559430	73	1.165.750	1.603.360
Travniku	69	2.829.400	4.102.900	73	2.871.500	3.937900	70	3.052.600	4.335.700
Bugojnu	67	1.316.400	1.954.400	68	1.344.200	1.976200	66	1.323.200	1.993.300
Kiseljaku	68	990.300	1.447.500	71	1.012.500	1.435300	70	1.063.800	1.518.700
Jajcu	73	577.900	791.400	71	584.600	818.100	74	640.000	865.200
Mostaru	64	3.205.000	4.975700	79	3.204.000	4.040590	76	3.216.800	4.201.700
Konjicu	77	1.235.350	1.605130	79	1.234.520	1.566970	65	1.218.000	1.861.050
Livnu	61	1.752.276	2.897076	60	1.801.461	3.053763	60	1.842.567	3.170.046

Izvor. Budžeti kantona za 2014,2015,2016.godinu – Odobrena sredstva za općinske sudove.

**PRILOG BR. 4: Predmeti riješeni unutar i sa prekoračenjem optimalnih rokova u periodu 2014.-2016. godina**

Broj predmeta riješenih u optimalnom roku i sa prekoračenjem optimalnog roka u toku 2014. godine

Općinski sud u	Ukupno riješeni predmeti	Predmeti riješeni u optimalnom roku		Predmeti riješeni sa prekoračenjem optimalnog roka	
		Broj	Postotak	Broj	Postotak
Gračanici	3282	696	21%	2586	79%
Gradačcu	6293	1531	24 %	4762	76%
Lukavcu	3961	521	13%	3440	87%
Tuzli	27423	7037	26%	20386	74%
Mostaru	18040	2555	14%	15485	86%
Kiseljaku	3508	620	18%	2888	82%
Ljubuškom	2905	1536	53%	1369	47%
Jajcu	1975	494	25%	1481	75%

Broj predmeta riješenih u optimalnom roku i sa prekoračenjem optimalnog roka u toku 2015. godine

Općinski sud u	Ukupno riješeni predmeti	Predmeti riješeni u optimalnom roku		Predmeti riješeni sa prekoračenjem optimalnog roka	
		Broj	Postotak	Broj	Postotak
Gračanici	3552	804	23%	2748	77%
Gradačcu	6314	1712	27%	4602	73%
Lukavcu	3973	631	16%	3342	84%
Tuzli	23925	8590	36%	15335	64%
Mostaru	12493	2772	22%	9721	78%
Kiseljaku	3646	1237	34%	2409	66%
Ljubuškom	2628	1529	58%	1099	42%
Jajcu	1788	504	28%	1284	72%

Broj predmeta riješenih u optimalnom roku i sa prekoračenjem optimalnog roka u toku 2016. godine

Općinski sud u	Ukupno riješeni predmeti	Predmeti riješeni u optimalnom roku		Predmeti riješeni sa prekoračenjem optimalnog roka	
		Broj	Postotak	Broj	Postotak
Gračanici	3635	1037	29%	2598	71%
Gradačcu	5357	1329	25%	4028	75%
Lukavcu	3954	633	16%	3321	84%
Tuzli	21640	7212	33%	14428	67%
Mostaru	11626	2721	23%	8905	77%
Kiseljaku	3782	1135	30%	2647	70%
Ljubuškom	2552	1279	50%	1273	50%
Jajcu	1295	478	37%	817	63%

PRILOG BR. 5: Predmeti riješeni unutar i sa prekoračenjem predvidivih rokova u periodu 2014.-2016. godina

Broj predmeta riješenih u predvidivom roku i sa prekoračenjem predvidivog roka u odnosu na ukupan broj riješenih predmeta u periodu 2014. godine

Općinski sud u	Ukupno riješeni predmeti	Predmeti riješeni u predvidivom roku		Predmeti riješeni sa prekoračenjem predvidivog roka	
		Broj	Postotak	Broj	Postotak
Gračanici	3282	2381	73%	901	27%
Gradačcu	6293	3376	54%	2917	46%
Lukavcu	3961	3827	97%	134	3%
Tuzli	27423	20189	74%	7234	26%
Mostaru	18040	14376	80%	3664	20%
Kiseljaku	3508	2554	73%	954	27%
Ljubuškom	2905	2455	85%	450	15%
Jajcu	1975	1851	94%	124	6%

Broj predmeta riješenih u predvidivom roku i sa prekoračenjem predvidivog roka u odnosu na ukupan broj riješenih predmeta u periodu 2015. godine

Općinski sud u	Ukupno riješeni predmeti	Predmeti riješeni u predvidivom roku		Predmeti riješeni sa prekoračenjem predvidivog roka	
		Broj	Postotak	Broj	Postotak
Gračanici	3552	1699	48%	1853	52%
Gradačcu	6314	3797	60%	2517	40%
Lukavcu	3973	3693	93%	280	7%
Tuzli	23925	15339	64%	8586	36%
Mostaru	12493	9985	80%	2508	20%
Kiseljaku	3646	2130	58%	1516	42%
Ljubuškom	2628	2242	85%	386	15%
Jajcu	1788	933	52%	855	48%

Broj predmeta riješenih u predvidivom roku i sa prekoračenjem predvidivog roka u odnosu na ukupan broj riješenih predmeta u periodu 2016. godine

Općinski sud u	Ukupno riješeni predmeti	Predmeti riješeni u predvidivom roku		Predmeti riješeni sa prekoračenjem predvidivog roka	
		Broj	Postotak	Broj	Postotak
Gračanici	3635	2154	59%	1481	41%
Gradačcu	5357	3535	66%	1822	34%
Lukavcu	3954	2963	75%	991	25%
Tuzli	21640	12849	59%	8791	41%
Mostaru	11626	8113	70%	3513	30%
Kiseljaku	3782	2890	76%	892	24%
Ljubuškom	2552	2101	82%	451	18%
Jajcu	1295	741	57%	554	43%

**PRILOG BR. 6: Sredstva isplaćena po odlukama Ustavnog suda BiH zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku u periodu 2014.-2018. godina**

Sumarni iznos sredstava isplaćen na ime naknade nematerijalne štete apelantima zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku iz budžeta svih deset kantona

Godina	Isplaćeni iznos sredstava na ime naknade nematerijalne štete apelantima zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku*	Neisplaćeni iznos sredstava na ime naknade nematerijalne štete apelantima zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku**
2014.	103.850,00	0
2015.	159.248,80	1.200,00
2016.	322.033,58	4.200,00
2017.	742.701,16	104.700,00
2018.	130.188,00	269.492,00
Ukupno	1.458.021,54	379.592,00

KANTON SARAJEVO

Godina	Isplaćeni iznos sredstava na ime naknade nematerijalne štete apelantima zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku	Neisplaćeni iznos sredstava na ime naknade nematerijalne štete apelantima zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku
2014.	10.000,00	
2015.	18.050,00	
2016.	127.550,00	2.100,00
2017.	259.716,00	1.000,00
2018.	47.338,00	251.292,00
Ukupno	462.654,00	254.392,00

Izvor: Podaci o isplatama iz budžeta kantona dostavljeni od strane Vlade KS

TUZLANSKI KANTON

Godina	Isplaćeni iznos sredstava na ime naknade nematerijalne štete apelantima zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku	Neisplaćeni iznos sredstava na ime naknade nematerijalne štete apelantima zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku
2014.	22.200,00	
2015.	8.550,00	
2016.	85.100,00	
2017.	302.435,16	
2018.	56.250,00	
Ukupno	474.535,16	

Izvor: Podaci o isplatama iz budžeta kantona dostavljeni od strane Vlade TK

UNSKO-SANSKI KANTON

Godina	Isplaćeni iznos sredstava na ime naknade nematerijalne štete apelantima zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku	Neisplaćeni iznos sredstava na ime naknade nematerijalne štete apelantima zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku
2014.	58.600,00	
2015.	33.150,00	
2016.	84.950,00	
2017.	30.700,00	



2018.	19.950,00	
Ukupno	227.350,00	

Izvor: Podaci o isplatama iz budžeta dostavljeni od strane Vlade USK

ŽUPANIJA POSAVSKA

Godina	Isplaćeni iznos sredstava na ime naknade nematerijalne štete apelantima zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku	Neisplaćeni iznos sredstava na ime naknade nematerijalne štete apelantima zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku
2014.		
2015.		
2016.	1.200,00	
2017.		
2018.	3.300,00	
Ukupno	4.500,00	

Izvor: Podaci o isplatama iz budžeta dostavljeni od strane Vlade ŽP

ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON

Godina	Isplaćeni iznos sredstava na ime naknade nematerijalne štete apelantima zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku	Neisplaćeni iznos sredstava na ime naknade nematerijalne štete apelantima zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku
2014.	1.800,00	
2015.	8.550,00	
2016.	9.900,00	
2017.	23.950,00	
2018.	1.000,00	
Ukupno	45.200,00	

Izvor: Podaci o isplatama iz budžeta dostavljeni od strane Vlade ZDK

BOSANSKO - PODRINJSKI KANTON

Godina	Isplaćeni iznos sredstava na ime naknade nematerijalne štete apelantima zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku	Neisplaćeni iznos sredstava na ime naknade nematerijalne štete apelantima zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku
2014.	0,00	
2015.	0,00	
2016.	0,00	
2017.	0,00	
2018.	0,00	
Ukupno	0,00	

Izvor: Podaci o isplatama iz budžeta dostavljeni od strane Vlade BPK

SREDNJOBOSANSKI KANTON

Godina	Isplaćeni iznos sredstava na ime naknade nematerijalne štete apelantima zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku	Neisplaćeni iznos sredstava na ime naknade nematerijalne štete apelantima zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku
2014.	1.200,00	
2015.	10.650,00	1.200,00
2016.	1950,00	2.100,00
2017.	0,00	45.300,00
2018.	0,00	



Ukupno	13.800,00	48.600,00
---------------	------------------	------------------

Izvor: Podaci o isplatama iz budžeta dostavljeni od strane Vlade SBK

HERCEGOVAČKO –NERETVANSKI KANTON

Godina	Isplaćeni iznos sredstava na ime naknade nematerijalne štete apelantima zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku	Neisplaćeni iznos sredstava na ime naknade nematerijalne štete apelantima zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku
2014.	10.050,00	0,00
2015.	74.598,80	0,00
2016.	9.583,58	0,00
2017.	101.450,00	58.400,00
2018.	1.350,00	18.200,00
Ukupno	197.032,38	76.600,00

Izvor: Podaci o isplatama iz budžeta dostavljeni od strane Vlade HNK

ŽUPANIJA ZAPADNOHERCEGOVAČKA

Godina	Isplaćeni iznos sredstava na ime naknade nematerijalne štete apelantima zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku	Neisplaćeni iznos sredstava na ime naknade nematerijalne štete apelantima zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku
2014.	0,00	
2015.	5.700,00	
2016.	0,00	
2017.	5.450,00	
2018.		
Ukupno	11.150,00	

Izvor: Podaci o isplatama iz budžeta dostavljeni od strane Vlade ŽZH

HERCEGBOSANSKA ŽUPANIJA

Godina	Isplaćeni iznos sredstava na ime naknade nematerijalne štete apelantima zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku	Neisplaćeni iznos sredstava na ime naknade nematerijalne štete apelantima zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku
2014.		
2015.		
2016.	1.800,00	
2017.	19.000,00	
2018.	1.000,00	
Ukupno.	21.800,00	

Izvor: Podaci o isplatama iz budžeta dostavljeni od strane Vlade HBŽ

**PRIOLOG BR. 7: Starosna struktura neriješenih predmeta u periodu 2014.-2016. godina**

Udio neriješenih predmeta po starosti u ukupno neriješenim predmetima na dan 31.12.2014. godine

Općinski sud u	Predmeti koji nisu riješeni u roku do 2 godine od podnošenja inicijalnog akta	Predmeti koji nisu riješeni u roku od 2 do 5 godina od donošenja inicijalnog akta	Predmeti koji nisu riješeni u roku od 5 do 10 godina od podnošenja inicijalnog akta	Predmeti koji nisu riješeni u roku od 10 do 15 godina od podnošenja inicijalnog akta	Predmeti koji nisu riješeni u roku od 15 i više godina od podnošenja inicijalnog akta
	%	%	%	%	%
Jajcu	72,87	19,33	7,16	0,48	0,14
Lukavcu	66,29	33,69	0,003	-	0,003
Ljubuškom	72,49	25,96	1,55	-	-
Gradačcu	48,20	28,92	17,37	5,49	0,02
Mostaru	43,93	43,66	10,47	1,92	0,02
Tuzli	0,00	24,76	40,82	31,14	3,28
Kiseljaku	53,1	20,1	26,7	0,1	-
Gračanici	68,11	20,39	11,48	0,02	-
Prosjeck	53,13	27,11	14,45	4,90	0,44

Udio neriješenih predmeta po starosti u ukupno neriješenim predmetima na dan 31.12.2015. godine

Općinski sud u	Predmeti koji nisu riješeni u roku do 2 godine od podnošenja inicijalnog akta	Predmeti koji nisu riješeni u roku od 2 do 5 godina od donošenja inicijalnog akta	Predmeti koji nisu riješeni u roku od 5 do 10 godina od podnošenja inicijalnog akta	Predmeti koji nisu riješeni u roku od 10 do 15 godina od podnošenja inicijalnog akta	Predmeti koji nisu riješeni u roku od 15 i više godina od podnošenja inicijalnog akta
	%	%	%	%	%
Jajcu	38,77	53,30	8,21	0,30	0,30
Lukavcu	43,46	56,53	0,003	-	0,003
Ljubuškom	81,25	17,27	1,48	-	-
Gradačcu	48,69	26,20	19,58	5,00	0,53
Mostaru	38,88	44,77	14,72	1,56	0,07
Tuzli	0,44	38,46	51,04	9,04	1,02
Kiseljaku	81,0	11,1	7,8	0,1	-
Gračanici	85,48	13,26	1,22	0,04	-
Prosjeck	52,25	32,62	13,01	2,01	0,24

Udio neriješenih predmeta po starosti u ukupno neriješenim predmetima na dan 31.12.2016.godine

Općinski sud u	Predmeti koji nisu riješeni u roku do 2 godine od podnošenja inicijalnog akta	Predmeti koji nisu riješeni u roku od 2 do 5 godina od donošenja inicijalnog akta	Predmeti koji nisu riješeni u roku od 5 do 10 godina od podnošenja inicijalnog akta	Predmeti koji nisu riješeni u roku od 10 do 15 godina od podnošenja inicijalnog akta	Predmeti koji nisu riješeni u roku od 15 i više godina od podnošenja inicijalnog akta
	%	%	%	%	%
Jajcu	83,92	12,16	3,64	0,26	-
Lukavcu	38,10	61,88	0,005	0	0,003
Ljubuškom	86,25	12,36	1,39	-	-
Gradačcu	45,18	28,49	13,48	12,76	0,09
Mostaru	34,6	39,5	24,19	1,51	0,02
Tuzli	28,84	40,27	25,63	4,21	1,05
Kiseljaku	85,2	13,4	1,3	0,1	-
Gračanici	89,22	9,15	1,58	0,05	-
Prosjeck	61,42	27,16	8,91	2,37	0,15



Sumarni pregled starosti neriješenih predmeta

Godina	Predmeti koji nisu riješeni u roku do 2 godine od podnošenje inicijalnog akta	Predmeti koji nisu riješeni u roku od 2 do 5 godina od odnošenja inicijalnog akta	Predmeti koji nisu riješeni u roku od 5 do 10 godina od podnošenja inicijalnog akta	Predmeti koji nisu riješeni u roku od 10 do 15 godina od podnošenja inicijalnog akta	Predmeti koji nisu riješeni u roku od 15 i više godina od podnošenja inicijalnog akta
	%	%	%	%	%
2014.	53,13	27,11	14,45	4,90	0,44
2015.	52,25	32,62	13,01	2,01	0,24
2016.	61,42	27,16	8,91	2,37	0,15

PRILOG BR: 8: Ocjena efikasnosti rada općinskih sudova u FBiH korištenjem DEA analize

Ocjena efikasnosti rada općinskih sudova u FBiH korištenjem DEA analize

Januar 2018., Sarajevo



Naručilac zadatka:

Ured za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine

Predmet zadatka:

Ocjena efikasnosti rada općinskih sudova u FBiH korištenjem DEA analize

Izvršiozi zadatka:

Dr. sc. Hadis Bajrić

Datum:

29.1.2018.



SADRŽAJ⁹⁷

1. <u>Teorijske osnove analize obavljanja podataka</u>	50
2. <u>Metodologija i podaci</u>	55
2.1. <u>DEA analiza kao metoda za procjenu efikasnosti sudova</u>	55
2.2. <u>CCR model konstantnih prinosa na obim (CCR-CRS)</u>	56
2.3. <u>Izlazno orijentisani model (engl. Output Oriented)</u>	57
2.4. <u>Broj DMU-ova i broj varijabli</u>	57
2.5. <u>Ulazne varijable</u>	58
2.6. <u>Izlazne varijable</u>	59
3. <u>Analiza efikasnosti rada općinskih sudova u FBiH</u>	61
4. <u>Kako tumačiti rezultate DEA analize u cilju povećanja efikasnost općinskih sudova?</u>	14
4.1. <u>Projekcija kapaciteta općinskih sudova u FBiH prema referentnom skupu sudova</u> .	68
4.2. <u>Efekte unapređenja efikasnosti općinskih sudova u FBiH</u>	73
5. <u>Zaključak</u>	75
6. <u>Literatura</u>	77
7. <u>Prilog: Ulazni podaci za ocjenu efikasnosti općinskih sudova u FBiH za 2014, 2015 i 2016 godinu date su u tabelama ispod</u>	78

⁹⁷ Sadržaj ove analize je definisan od strane Naručioca posla, te u cilju samnjenja obima, a kako se ne bi opterećivali čitaoci, ova analiza ne sadrži Sažetak i Uvod.

- TEORIJSKE OSNOVE ANALIZE OBAVIJANJA PODATAKA

Polazna tačka za proučavanje efikasnosti je identifikacija korištenih resursa (količina ulaza) i određivanje ostvarene proizvodnje (količina izlaza). Proučavanje efikasnosti se najčešće bazira na maksimizaciji izlaza ili minimizaciji ulaza. Pristup koji se bazira na maksimizaciji izlaza pokušava odrediti maksimalno moguću količinu izlaza koja može biti realizovana sa postojećom količinom ulaza. U slučaju efikasnosti rada sudova to znači da se pokušava odrediti maksimalan broj predmeta koji neki sud može obraditi u određenom periodu sa raspoloživim resursima. Pristup maksimizacije izlaza je dominantan pristup u međunarodnoj literaturi koja se bavi ocjenjivanjem efikasnosti rada sudova (Riksrevisionen, 2017). Alternativni pristup je da se pokuša odrediti minimalan količina ulaza kojom se može realizirati već postignuti nivo izlaza.

Evaluacija efikasnosti općinskih sudova u FBiH je urađena korištenjem analize obavljanja podataka (eng. Data Envelopment Analysis, DEA). DEA je deterministička, neparameterska metoda određivanja relativne efikasnosti uporedivih jedinica, a koja se zasniva na linearnom matematičkom programiranju. Jedinice čija se efikasnost procjenjuje⁹⁸ (eng. Decision Making Unit, DMU) moraju biti homogene, a to znači da u svojim procesima koriste iste inpute, te da proizvode iste outpute, a međusobno se razlikuju samo prema količini inputa koje konzumiraju, odnosno količini outputa koje generišu.

Charnes et al. (1978) su predložili DEA metodu kao jedan od pristupa procijene relativne efikasnost jedinica koje imaju višestruke ulaze i/ili izlaze. DEA je postala veoma popularna neparameterska tehnika koja zahtijeva samo jednostavan skup ulaznih i izlaznih vrijednosti. Na ovu temu je do danas objavljen veliki broj radova, a razvijen je i veliki broj DEA modela (vidjeti Cooper et al. 2007). Treba naglasiti da DEA metoda procjenjuje relativnu efikasnost, a ne apsolutnu, što znači da DEA metodom nije moguće doći do odgovora za koliko bi se maksimalno mogla povećati produktivnosti pojedinih jedinica ako u jedinicama koje se upoređuju nema jedinice koja je već postigla teorijski maksimum produktivnosti. Ovo je s jedne strane nedostatak metode, međutim, ovo je s druge strane i prednost metode jer se mogu identifikovati manje efikasne jedinice i donijeti relevantni zaključci o potencijalu poboljšanja koja se mogu ostvariti, obzirom da već postoje jedinice koje imaju iste procese a ostvaruju bolje rezultate.

DEA metoda kvantificira relativnu efikasnost svake DMU konstruiranjem empirijske granice efikasnosti samo na osnovu statističkih podataka o korištenim inputima i ostvarenim outputima svake DMU. DEA ne zahtijeva nikakva prethodna znanja o odnosima korištenih inputa i dobivenih outputa, te potpuno nepristrano, određujući težinu svakog inputa i outputa, precizno postavlja granicu efikasnosti na temelju empirijskih podataka svih DMU-ova. Najuspješnije jedinice (eng. Best Practice Units) se proglašavaju efikasnim, a njihova mjera efikasnosti je 1 ili 100%. Ove efikasne jedinice formiraju granicu efikasnosti koja obavlja ostale neefikasne jedinice pa je to karakteristika po kojoj je ova metoda i dobila naziv. Step (ne)efikasnosti ostalih jedinica je određen njihovim udaljenostima od granice efikasnosti.

⁹⁸ DMU - Decision Making Unit se sa engleskom obično prevodi kao „Jedinica o kojima se odlučuje“ što je bukvalno prevodeći korektno. Međutim, adekvatniji prijevod bi bio „Jedinica čija se efikasnost ocjenjuje“.



Kako je već rečeno, do danas je razvijen veliki broj DEA modela. Koncept osnovnih DEA modela i DEA analize sa grafičkom interpretacijom je objašnjen na jednostavnom primjeru sa jednim inputom i jednim outputom, koji je pogodan za grafičku interpretaciju za razliku od slučajeva koji imaju veći broj varijabli.

Primjer: Potrebno je odrediti relativnu efikasnost svakog od 10 sudova čiji su inputi predstavljeni brojem angažovanih sudija, a izlazi brojem riješenih predmeta. Broj angažovanih sudija, te broj riješenih predmeta za svaki sud su dati u tabeli 1.

Tabela 1. Broj angažovanih sudija i broj riješenih predmeta

DMU	Sud 1	Sud 2	Sud 3	Sud 4	Sud 5	Sud 6	Sud 7	Sud 8	Sud 9	Sud 10
Br. sudija	6	6	9	5	11	7	11	10	10	8
Br. riješenih predmeta	10.00 0	13.00 0	16.00 0	7.00 0	6.00 0	4.00 0	17.00 0	4.00 0	14.00 0	7.000

Relativna efikasnost određena DEA metodom za svaki sud, te rangiranje sudova prema ostvarenoj efikasnosti, su prikazani u tabeli 2. Rezultati prikazani u tabeli 2 dobiveni su korištenjem CCR DEA modela. CCR model su razvili Charnes, Cooper i Rhodes (1978) i ovaj model pretpostavlja konstantan prinos na obim (eng. Constant Returns to Scale, CRS). Pretpostavka o konstantnim prinosima na obim podrazumijeva direktnu, linearnu zavisnost inputa i outputa koja se ne mijenja bez obzira na vrijednost inputa.

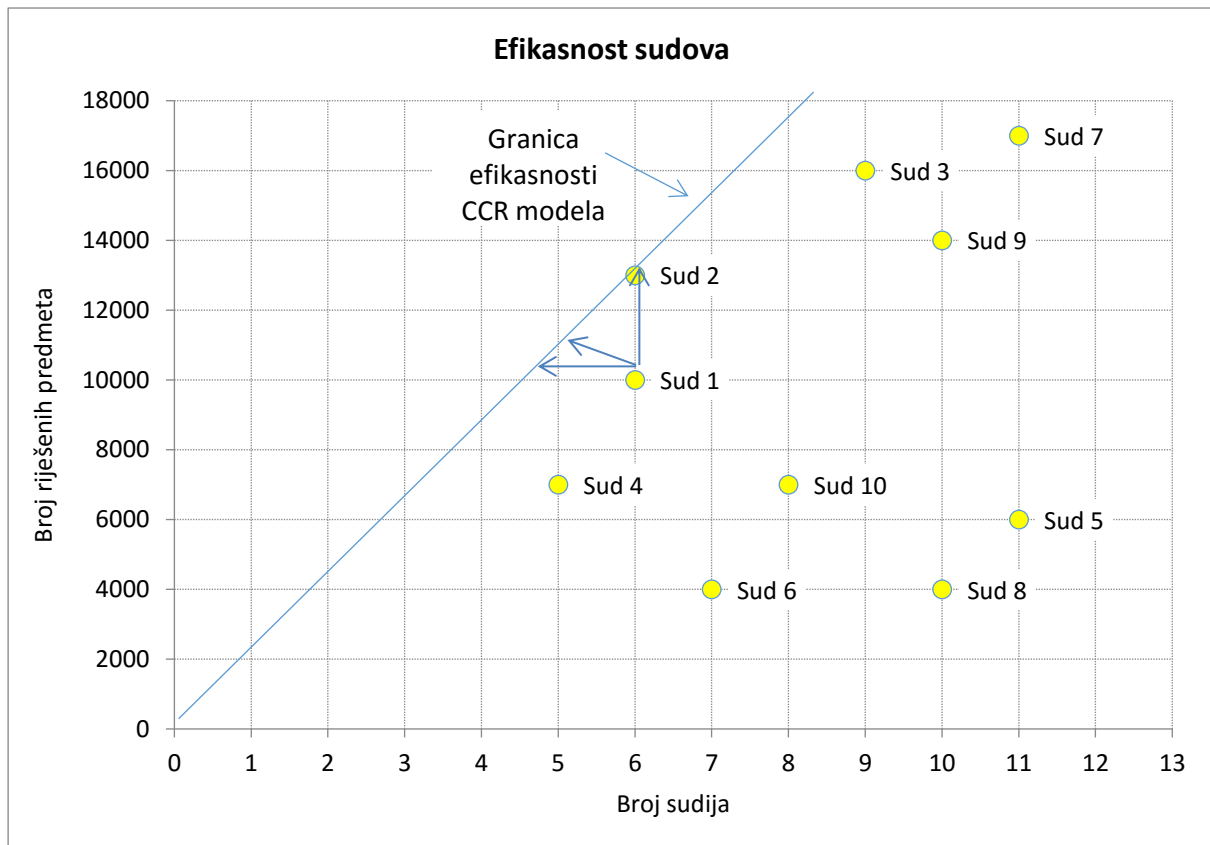
Tabela 2. Relativna efikasnost sudova određena CCR DEA modelom

DMU	Sud 1	Sud 2	Sud 3	Sud 4	Sud 5	Sud 6	Sud 7	Sud 8	Sud 9	Sud 10
Efikasnost	0,769	1,000	0,821	0,646	0,252	0,264	0,713	0,185	0,646	0,404
Rang	3	1	2	5	9	8	4	10	5	7

Grafički prikaz uporednih rezultata sudova kao i granica efikasnosti određena CCR DEA modelom je prikazana na slici 1. Iz tabele 2, kao i sa slike 1, može se vidjeti da je Sud 2 najefikasniji sud i da on formira granicu efikasnosti. Sud 2 ima efikasnost 1 ili 100%, dok su svi ostali sudovi neefikasni sudovi. Sljedeći po efikasnosti je Sud 3 sa efikasnošću od 0,821 ili 82,1%. Sud 8 je najneefikasniji sud sa efikasnošću od svega 18,5%.

Granica efikasnosti u ovom primjeru je određena jednim pravcem koji je jedinstven za sve sudove. Na slici 1 se može vidjeti da granicu efikasnosti formira Sud 2 i on je jedini referentan za sve ostale sudove.

Neefikasni sudovi trebaju težiti granici efikasnosti i to je cilj koji mogu ostvariti jer postoji sud (sud 2) koji u istim uslovima ostvaruje bolje rezultate. Za svaki neefikasni sud može se odrediti broj dodatnih predmeta koji je potrebno riješiti kako bi se sud našao na granici efikasnosti (izlazno orijentisani DEA modeli, kretanje u pravcu vertikalne strelice). Na primjer, da bi Sud 1 postao efikasan on treba da rješava isti broj predmeta kao i Sud 2 (orijentacija na izlaze), jer koriste istu količinu ulaza. Efikasnost Suda 2 je 0,769, što se dobije kada se output Suda 2 podijeli sa outputom efikasnog Suda 1 ($10.000/13.000 = 0,769$). Neefikasni sudovi se mogu naći na granici efikasnosti i na način da zadrže ostvareni nivo outputa, a da im se smanjuje ulaz (ulazno orijentisani DEA modeli, kretanje u pravcu horizontalne strelice) dok ne dođu na granicu efikasnosti. Na primjer, da bi Sud 1 postao efikasan potrebno je da smanji broj sudija na 4,614 jer je $6 \cdot 0,769 = 4,614$ (orijentacija na ulaze). Sud 1 može postati efikasan i kombinacijom ova dva pristupa, npr. da broj sudija smanji na 5, a da poveća broj predmeta na 10.833 (kosa strelica).



Slika 1. Grafička prikaz CCR DEA modela

Postoje i modeli koji se zasnivaju na pretpostavkama o varijabilnim prinosima na obim (eng. Variable Returns to Scale, VRS). Kod varijabilnih prinosa zavisnost između inputa i outputa je varijabilna, promjenjiva, u zavisnosti od opsega. Najpoznatiji DEA model koji se zasniva na pretpostavci o varijabilnim prinosima na obim je BCC model kojeg su razvili Banker, Charnes i Cooper (1984).

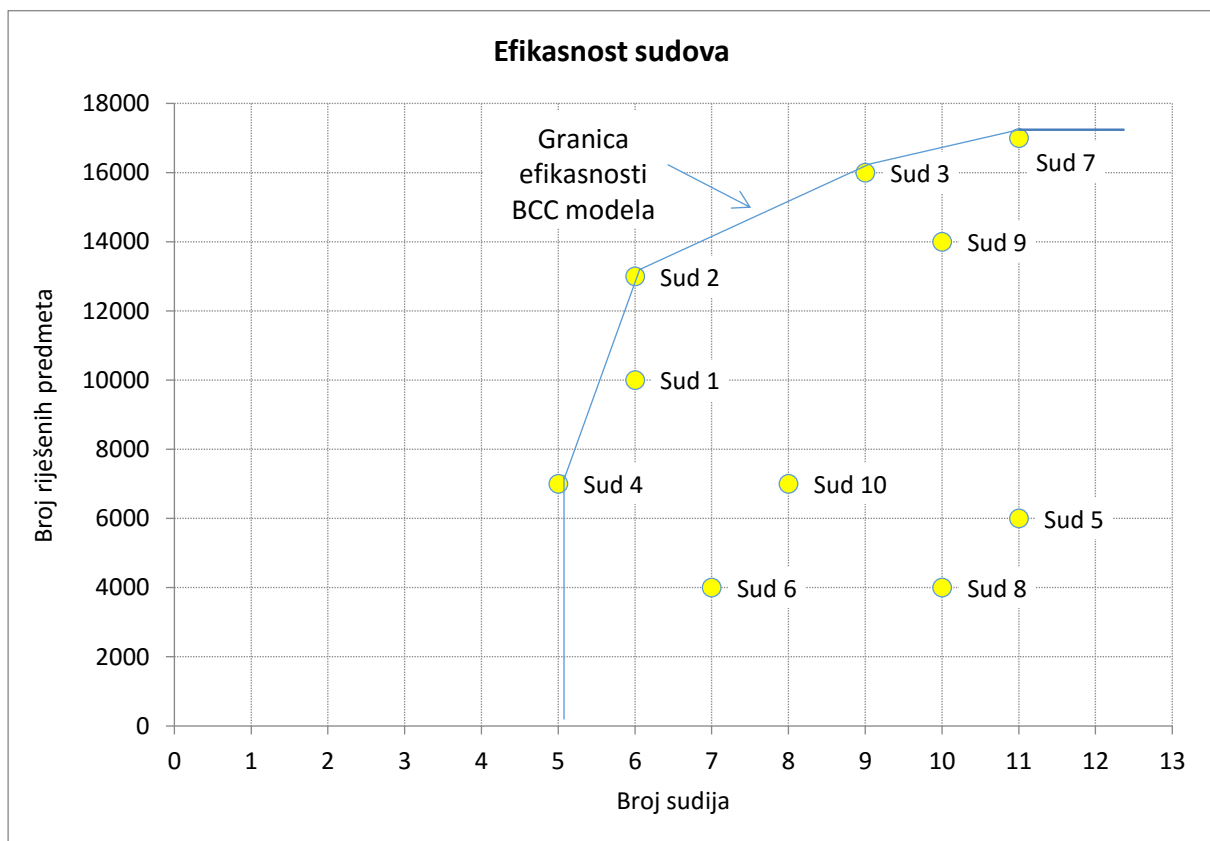
Relativna efikasnost za sudove iz tabele 1 određena BCC DEA modelom je prikazana u tabeli 3. Grafički prikaz uporednih rezultata sudova kao i granica efikasnosti određena BCC DEA

modelom je prikazana na slici 2. Iz tabele 3, kao i sa slike 2 se može vidjeti da postoji više efikasnih sudova: Sud 2, Sud 3, Sud 4 i Sud 7. Efikasnost ovih sudova je 1 ili 100% i oni formiraju granicu efikasnosti (ovojnicu). Sljedeći po efikasnosti je Sud 9 sa efikasnošću od 0,848 ili 84,8%. Sud 8 je i u ovoj analizi najneefikasniji sud sa efikasnošću od svega 24,2%. Sudovi koji formiraju granicu efikasnosti su i referentni sudovi za neefikasne sudove ali na sljedeći način npr.:

- Sud 1 ima samo jedan referentan sud i to je Sud 2. Zbog orijentacije na izlaze do referentne granice se dolazi samo povećanjem izlaza, pa se tako Sud 1 projektuje tačno u Sud 2.
- Za Sud 6 su referentani Sud 2 i Sud 3 i oni čine njegov referentni set sudova. Zbog orijentacije na izlaze do referentne granice se dolazi samo povećanjem izlaza. Vertikalnom projekcijom, zbog orijentacije na izlaze, Sud 6 dolazi se do tačke na granici efikasnosti koja leži na pravcu koji formiraju Sud 2 i Sud 3 pa je to razlog što su za sud 6 referentni sudovi 2 i 3.

Tabela 3. Relativne efikasnosti sudova određena BCC DEA modelom

DMU	Sud 1	Sud 2	Sud 3	Sud 4	Sud 5	Sud 6	Sud 7	Sud 8	Sud 9	Sud 10
Efikasnost	0,769	1,000	1,000	1,000	0,353	0,286	1,000	0,242	0,848	0,467
Rang	6	1	1	1	8	9	1	10	5	7



Slika 2. Grafička prikaz BCC DEA modela



Efikasnost procijenjena BCC modelom ne može biti manja od efikasnosti procijenjene CCR modelom, što se može i zaključiti na osnovu rezultata u tabeli 2 i tabeli 3, ali i analizom grafičkih interpretacija ovih modela prikazanih na slici 1 i slici 2. Tačke neefikasnih sudova su, u slučaju BCC modela, bliže granici efikasnosti nego kod CCR modela, dok u nekim slučajevima ta udaljenost može biti ista, ali ne može biti veća.

DEA modeli, odnosno DEA analiza se temelji na identifikaciji graničnih vrijednosti i poređenju svake proizvodne jedinice samo s onim najboljim jedinicama. Osnovna pretpostavka je da ako određena jedinica može s X ulaznih resursa proizvesti Y izlaznih proizvoda, isto bi trebale moći učiniti i ostale jedinice ako rade efikasno. Ovako definisan model maksimizira rezultat relativne efikasnosti svake jedinice s tim da skup težina koji se dobije mora biti moguć i ostvariv i za svaku drugu jedinicu u posmatranom skupu. Dakle, određuje se najbolja moguća ostvariva granica proizvodnih mogućnosti, odnosno maksimalni output za svaku jedinicu uz dati stepen njenih inputa.

Za svaku jedinicu rješava se poseban problem linearnog programiranja i određuje maksimalna efikasnost u odnosu na druge jedinice u referentnom skupu. Relativna efikasnost određene jedinice računa se kao odnos težinske sume outputa i težinske sume inputa. Težine outputa i težine inputa za svaku jedinicu određuju se tako da njena mjera efikasnosti bude maksimalna, uz ograničenje da rezultat relativne efikasnosti ne može biti veći od 1 (100%). Za detaljnija objašnjenja DEA analize i DEA modela, matematičke formulacije i rješenja preporučuju se konsultovati izvor Cooper, Seiford i Tone (2007).

- METODOLOGIJA I PODACI

Primijenjena metodologija za ocjenjivanje efikasnosti općinskih sudova u FBiH je usvojena nakon pregleda literature i objavljenih radova koji su bili dostupni u međunarodnim publikacijama i naučnim bazama, kao i na osnovu izvještaja određenih nacionalnih ureda za reviziju koji su se također bavili ocjenjivanjem rada sudova u svojim zemljama. Za potrebe ocjenjivanja efikasnosti općinskih sudova u FBiH urađeno je izvorno prikupljanje podataka direktno od općinskih sudova, te se može reći da se raspolagalo sa pouzdanim i kvalitetnim informacijama koje su se odnose na period od 2014 do 2016. Primijenjena metodologija za ocjenu efikasnosti općinskih sudova u FBiHje:

- Metoda za ocjenu efikasnosti: Analiza obavijanja podataka (eng. Data Envelopment Analysis, DEA).
- Model: CCR model.
- Pretpostavka o tipu prinosa: Konstantni prinosi na obim (eng. Constant Returns to Scale, CRS).
- Orijentacija modela: Izlazno orijentisani model (engl. Output Oriented).
- Broj jedinica (sudova) čija se efikasnost ocjenjuje (eng. Decision Making Unit, DMU): 31 sud.
- Dvije ulazne varijable: (1) Broj sudskog osoblja i (2) Broj nesudskog osoblja.
- Pet izlaznih varijabli: (1) Broj riješenih predmeta krivičnog odjeljenja, (2) Broj riješenih predmeta građanskog odjeljenja, (3) Broj riješenih predmeta prekršajnog odjeljenja, (4) Broj riješenih predmeta privrednog odjeljenja i (5) Broj riješenih predmeta iz kategorije ostali predmeti.
- Podaci: Za period od 3 godine (2014-2016).

2.1. DEA analiza kao metoda za procjenu efikasnosti sudova

DEA metoda je široko korištena za analizu i ocjenu efikasnosti u mnogim različitim područjima, posebno u sektoru javnih usluga i neprofitnih organizacija, te je najčešće korištena metoda za ocjenu efikasnosti sudova u međunarodnoj literaturi (Azevedo i Yeung 2011). DEA metoda je također korištena za ocjenu efikasnosti sudova i od strane nacionalnih ureda za reviziju država koje imaju veliko iskustvo u ocjenjivanju efikasnosti sudova (npr. švedski Nacionalni ured za reviziju, vidjeti Riksrevisionen 2017).

Tabela 4. Korištene metode za ocjenu efikasnosti sudova u svijetu

Studija	Država	Broj sudova	Broj ulaza	Broj izlaza	Metoda	Orijentacija modela	Pretpostavka o tipu prinosa
Lewin et al. (1982)	USA, N. Carolina	30	5	2	DEA	Izlazno	CRS



Førsund i Kittelsen (1992)	Norway	107	2	7	DEA	Izlazno	CRS
Tulkens (1993)	Belgium	187	1	3	FDH		
Pedraja-Chaparro Salinas-Jimenez (1996)	Spain	21	2	2	DEA	Izlazno	CRS
Rigsrevisionen (2000)	Denmark	82	2	5	DEA		CRS
Schneider (2005)	Germany	171	2	2	DEA	Izlazno	CRS
Nissi i Rapposelli (2010)	Italy	26	2	1	DEA	Ulazno	CRS, VRS
Azevedo i Yeung (2011)	Brazil	27	3	2	DEA	Izlazno	CRS
Deyneli (2012)	Europe	22	2	3	DEA	Ulazno	CRS
Ferrandino (2014)	USA, Florida	20	1	1	DEA	Izlazno	VRS
Finocchiaro Castro i Guccio (2014)	Italy	27	1	2	DEA	Izlazno	CRS, VRS
Santos i Amado (2014)	Portugal	223	2		DEA	Izlazno	VRS
Falavigna et al. (2015)	Italy	309	3	1	DEA, DDF	Izlazno	CRS
Major (2015)	Poland	26	3	1	DEA	Izlazno	CRS, VRS
Finocchiaro Castro and Guccio (2016)	Italy	165	4	2	DEA	Izlazno	CRS, VRS

2.2. CCR model konstantnih prinosa na obim (CCR-CRS)

Za potrebe analize efikasnosti općinskih sudova u FBiH izabran je CCR model kojeg su razvili Charnes, Cooper i Rhodes (1978). Ovaj model pretpostavlja konstantan prinos na obim (eng. Constant Returns to Scale, CRS). Detaljnije o samom modelu kao i njegovoj matematičkoj formulaciji vidjeti u (Charnes, Cooper i Rhodes, 1978). CCR model je vjerovatno najpoznatiji i

najčešće korišteni DEA model. CCR model je korišten i od strane švedskog Nacionalnog ureda za reviziju pri ocjeni efikasnosti švedskih sudova (vidjeti Riksrevisionen 2017), osim toga u istom izvještaju je napravljeno istraživanje o studijama efikasnosti sudova u svijetu, te korištenim metodama, modelima, broju i tipu ulaznih i izlaznih varijabli pri analizi i ocjeni efikasnosti (tabela 4).

Prema istraživačima švedskog Nacionalnog ureda za reviziju većina studija za ocjenu efikasnosti sudova polazi od pretpostavke da prinos ne zavisi od obima (od 15 studija CRS model je korišten u 12 studija). I prema nekim drugim istraživačima kao što je Azevedo i Yeung (2011), koji su ocjenjivali efikasnost rada brazilskih sudova, pretpostavka da je prinos konstantan je dominantan pristup u studijama koje se bave ocjenom efikasnosti sudova. Pedraja-Chaparro i Salinas-Jimenez (1996) su ocjenjivali efikasnost španskih sudova korištenjem DEA metode, oni također koriste pretpostavku konstantnih prinosa (CRS), a temelje je na rezultatima regresione analize. Čak i da ne postoje druge studije poznavanjem funkcionisanja sudova može se doći do zaključka o konstantnim prinosima. Sudski procesi su zakonski strukturirani procesi, te bez obzira na broj slučajeva sudije i osoblje su zakonski obavezni slijediti definisan red koraka zbog čega se ove procedure ne mijenjaju u zavisnosti od broja slučajeva koji pristižu i koji se obrađuju.

Na osnovu prethodno rečenog usvaja se pretpostavka da efikasnost sudova ne zavisi od obima i da je korištenje CRS modela opravdano. Osim toga, i urađene analize će dokazati da je pretpostavka o konstantnim prinosima bila opravdana, tako npr. sudovi sa najvećim brojem predmeta kao što su sudovi u Sarajevu, Tuzli, Zenici nisu najefikasniji sudovi. Ovaj zaključak se može izvesti i jednostavnom analizom dijagrama rasipanja.

2.3. Izlazno orijentisani model (engl. Output Oriented)

Izlazno orijentisanim CCR-CRS modelom, u slučaju analize efikasnosti sudova, dolazi se do informacija koliko koji sud može povećati izlaze (broj riješeni slučajeva) uz zadržavanje istog nivoa ulaza (broj sudskog i broj nesudskog osoblja). Alternativno, ulazno orijentisanim modelombi se moglo doći do informacija do kojeg nivoa je moguće reducirati ulaze (broj sudskog i broj nesudskog osoblja), a da se zadrži isti nivo izlaza (broj riješenih predmeta). Generalno, izbor između ove dvije orijentacije zavisi od toga šta se želi postići.

Prema studijama koju su se bavile ocjenjivanjem efikasnosti sudova u svijetu, dominantnije je korištenje izlazno orijentisanih modela. Prema tabeli 4, orijentacija je bila izlazna u 11 slučajeva od ukupno 15 studija. Frekventnije korištenje izlazno orijentisanih modela nije slučajno. U mnogim zemljama ažurnost sudova nije na zadovoljavajućem nivou, a osim toga menadžment sudova obično ima veće ingerencije, ali i pritisak, da utiče na izlaze nego na ulaze.

Za ocjenu efikasnosti općinskih sudova u FBiH korišten je izlazno orijentisani CCR-CRS model. Namjera je pokazati da postoje sudovi koji su efikasniji od drugih, te odrediti za koliko se može povećati broj riješenih predmeta ukoliko bi neefikasni sudovi postali efikasni.

2.4. Broj DMU-ova i broj varijabli

DEA metoda sama po sebi ne daje smjernice za izbor ulaznih i izlaznih varijabli u modelu. Međutim rezultati analize DEA metodom zavise od broja varijabli korištenih u modelu a u

odnosu na broj DMU-ova. Ocjenjivačka moć DEA metode zavisi od broja DMU-ova i broja varijabli. Smanjenje broja DMU-ova i/ili povećanje broja varijabli u korištenom DEA modelu dovodi do povećanja efikasnosti DMU-ova, te se smanjuju ocjenjivačka moć DEA metode (Khezrimotlagh, 2015). U literaturi koja se bavi ovom problematikom konzistentno se sugeriše da broj DMU-ova mora biti dovoljno veći u odnosu na broj varijabli. Na osnovu konsultovane literature: Dyson et al. (2001), Amirteimoori et al. (2014.), Golany i Roll (1989), Cooper et al. (2007), Friedman i Sinuany-Stern (1998), može se izdvojiti nekoliko različitih kriterija:

- Kriterij 1: Broj DMU $> 2 \cdot (\text{brojulaznihvarijabli} + \text{brojizlaznihvarijabli})$.
- Kriterij 2: Broj DMU $> 3 \cdot (\text{brojulaznihvarijabli} + \text{brojizlaznihvarijabli})$.
- Kriterij 3: Broj DMU $> 2 \cdot \text{brojulaznihvarijabli} \cdot \text{brojizlaznihvarijabli}$.

Za ocjena efikasnosti općinskih sudova u FBiH korišteno je ukupno 7 varijabli (2 ulazne varijable i 5 izlaznih varijabli), dok je broj sudova (broj DMU-ova) ukupno 31. Prema kriterijima iz citirane literature broj DMU-ova je dovoljan za kvalitetnu analizu za sva tri kriterija:

- Kriterij 1: Broj DMU $> 2 \cdot (\text{brojulaznihvarijabli} + \text{brojizlaznihvarijabli})$

$$31 > 2 \cdot (2 + 5)$$

$$31 > 20$$

- Kriterij 2: Broj DMU $> 3 \cdot (\text{brojulaznihvarijabli} + \text{brojizlaznihvarijabli})$

$$31 > 3 \cdot (2 + 5)$$

$$31 > 21$$

- Kriterij 3: Broj DMU $> 2 \cdot \text{brojulaznihvarijabli} \cdot \text{brojizlaznihvarijabli}$

$$31 > 2 \cdot 2 \cdot 5$$

$$31 > 20$$

2.5. Ulazne varijable

Za potrebe analize, a iz perspektive ulaznih varijabli koje su bile od interesa za ocjenu efikasnosti općinskih sudova u FBiH, korišteni su sljedeći podaci:

- Broj redovnih sudija,
- Broj dodatnih sudija,
- Broj stručnih saradnika,
- Broj državnih službenika,
- Broj namještenika.

U cilju smanjenja broj varijabli urađeno je i agregiranje određenih tipova osoblja. Što je u konačnici rezultiralo sa ukupno dvije varijable ulaza:

- Broj sudskog osoblja (redovne sudije, dodatne sudije, stručni saradnici)
- Broj nesudskog osoblja (državni službenici, namještenici).

Broj uposlenika kao mjera ulaza nije jednoznačna, te može u određenim slučajevima, pogotovo ako se kratkoročno posmatra, neki sud diskriminirati. Broj uposlenih i broj radnih sati nisu istoznačne i konvertibilne veličine u određenim slučajevima (npr. uposlenici neki sudova su bili na bolovanju, porodiljskom i sl.). Ovaj nedostatak u većini slučajeva se može eliminisati ako se analiza vrši za duži vremenski period npr. nekoliko godina. Iz ovog razloga urađena je analiza efikasnosti su za period od tri godine (2014-2016), što je statistički relevantnije od analiza po pojedinim godinama jer nivelira određene nehomogenosti u inputima.

Broj ulaznih varijabli u odnosu na broj DMU čija se efikasnost ocjenjuje, te njihova reprezentativnost za ocjenu efikasnosti je relevantnija nego kod većine studija koje su se bavile ocjenom efikasnosti sudova u svijetu. Vidjeti tabelu 4, a za detalje konsultovati izvještaj švedskog Nacionalnog ureda za reviziju pri ocjeni efikasnosti švedskih sudova (vidjeti Riksrevisionen 2017).

2.6. Izlazne varijable

Za potrebe analize, a iz perspektive izlaznih varijabli koje su bile od interesa za ocjenu efikasnosti općinskih sudova u FBiH, korišteni su sljedeći podaci:

- Broj riješenih predmeta krivičnog odjeljenja,
- Broj riješenih predmeta građanskog odjeljenja,
- Broj riješenih predmeta prekršajnog odjeljenja,
- Broj riješenih predmeta privrednog odjeljenja i
- Broj riješenih predmeta iz kategorije ostali predmeti.

Za agregiranje određenih varijabli u cilju povećanja ocjenjivačke moći DEA modela nije bilo potrebe jer po svim kriterijima broj DMU-ova je daleko veći od broja varijabli. Osim toga, agregiranje različitih grupa predmeta u jednu varijablu bi moglo utjecati na ocjenu efikasnosti, a neke sudove diskriminisati (npr. spajanje predmeta koji konzumiraju različite količine resursa).

Većina studija, koja se bavi ocjenom efikasnosti sudova, kao mjeru izlaza obično koriste broj riješenih slučajeva predstavljen sa jednom ili sa dvije varijable (vidjeti Riksrevisionen 2017). Tako Major (2015) koji se bavio procjenom efikasnosti sudova u Poljskoj koristi ukupan broj riješenih slučajeva kao jedini izlaz. Finocchiaro Castro i Guccio (2016) u svom istraživanju koriste dvije izlazne varijable: (1) broj riješenih građanskih predmeta i (2) broj riješenih krivičnih predmeta. Azevedo i Yeung (2011) za ocjenu efikasnosti brazilskih sudova koriste dva izlaza: (1) broj riješenih predmeta u prvostepenom procesu, (2) broj riješenih predmeta u drugostepenom procesu. Švedski Nacionalni ureda za reviziju (Riksrevisionen 2017) pri ocjeni efikasnosti švedskih sudova koristi tri izlazne varijable: (1) Broj riješenih krivičnih, imovinskih i okolinskih predmeta, (2) broj riješenih građanskih sporova, (3) Broj riješenih prekršajnih slučajeva.

Za izlazne varijable se može također konstatovati da je njihov broj u odnosu na broj DMU čija se efikasnost ocjenjuje, te njihova reprezentativnost za ocjenu efikasnosti, relevantnija nego



kod većine studija koje su se bavile ocjenom efikasnosti sudova u svijetu. Vidjeti Tabelu 4, a za detalje konsultovati izvještaj švedskog Nacionalnog ureda za reviziju pri ocjeni efikasnosti švedskih sudova (vidjeti Riksrevisionen 2017).

**- ANALIZA EFIKASNOSTI RADA OPĆINSKIH SUDOVA U FBiH**

Struktura i numeričke vrijednosti varijabli ulaza i izlaza za sve općinske sudove su prikazani u tabeli 5. Analiza efikasnosti je urađena na osnovu podatka za period 2014-2016. Ulazne varijable u tabeli 5 predstavljaju prosječan broj sudskog i nesudskog osoblja angažovanog u periodu 2014-2016, što je u nekim slučajevima dovelo do pojave necijelobrojnih vrijednosti. Izlazne varijable predstavljaju zbir predmeta riješenih u periodu 2014-2016.

Tabela 5. Vrijednosti varijabli ulaza i izlaza općinskih sudova u FBiH za period 2014-2016

Općinski sud/ Sudsko Odjeljenje DMU	Ulazne varijable		Izlazne varijable				
	Broj uposlenih		Ukupna broj riješenih predmeta u periodu 2014-2016				
	Sudsko osoblje (I)1	Nesudsko osoblje (I)2	Krivično odjeljenje (O)1	Građansko odjeljenje (O)2	Prekršajno odjeljenje (O)3	Privredno odjeljenje (O)4	Ostali predmeti (O)5
Bihać	26,3	77,7	3.310	17.243	10.905	5.090	63.361
Sanski most	10,0	37,0	2.199	6.039	3.740	0	4.714
Bosanska Krupa	9,0	30,0	2.762	7.872	5.803	0	12.974
Cazin	11,3	32,3	2.308	6.982	5.601	0	12.764
Velika Kladuša	11,0	32,3	2.687	10.890	2.598	0	23.019
Orašje	10,7	34,7	1.676	9.749	4.964	402	17.389
Gračanica	8,0	24,0	2.537	5.375	3.316	0	26.359
Gradačac	14,7	29,7	4.235	18.667	3.842	0	32.399
Kalesija	6,0	22,0	1.971	4.692	2.751	0	1.599
Tuzla	54,3	121,7	13.247	36.322	16.090	29.074	61.748
Živinice	19,0	47,0	4.829	17.994	9.165	0	19.813
Lukavac	8,0	23,7	2.385	3.838	5.847	0	10.183
Banovići	4,0	17,7	1.170	10.758	1.608	0	9.608
Goražde	8,0	23,0	852	7.978	1.615	259	29.127
Zenica	39,0	117,3	7.497	16.629	17.541	19.279	116.091
Kakanj	8,0	24,0	1.847	12.509	5.694	0	30.782
Visoko	17,0	48,7	3.363	34.935	5.548	0	16.110
Tešanj	10,0	27,7	1.968	11.929	3.296	0	31.687
Zavidovići	13,0	34,7	3.186	19.630	5.977	0	12.570



Žepče	6,0	16,7	1.324	1.418	2.298	0	9.408
Kiseljak	10,0	32,0	1.947	4.786	2.504	0	7.858
Travnik	32,0	83,7	6.013	9.653	14.568	2.361	34.532
Bugojno	13,3	40,7	3.310	27.433	6.371	0	36.078
Jajce	6,0	21,0	625	3.340	2.483	0	5.414
Konjic	11,0	31,7	2.171	11.152	3.514	0	32.716
Mostar	30,7	83,7	4.376	17.728	11.244	4.371	18.770
Čapljina	10,3	31,3	1.919	7.088	1.713	0	4.265
Široki Brijeg	11,7	28,7	1.297	10.230	5.246	8.158	16.364
Ljubuški	8,3	22,0	1.574	3.721	1.398	0	14.697
Sarajevo	136,3	376,0	18.433	33.089	30.112	8.394	482.291
Livno	18,3	46,7	2.927	20.573	6.584	915	24.610

Napomena Ureda za reviziju: U prethodnoj Tabeli u podacima prezentiranim za Općinski sud u Čapljini nisu iskazani svi riješeni predmeti ovog suda, s obzirom da Općinski sud u Čapljini prilikom dostavljanja podataka u okviru ostalih predmeta nije iskazao podatke o riješenim zemljišnoknjižnim predmetima. Prema naknadno dostavljenim podacima, koje je bilo moguće provjeriti u izvještajima o radu Općinskog suda u Čapljini, ovaj sud je u odnosu na prikazane podatke u prethodnoj Tabeli, u 2014. godini riješio dodatnih 7.234 zemljišnoknjižnih predmeta, u 2015. godini 10.107 predmeta i u 2016. godini 11.362 zemljišnoknjižna predmeta. Uzimajući u obzir činjenicu da Općinski sud u Čapljini nije blagovremeno dostavio navedene podatke (podaci su dostavljeni tek u komentaru na Nacrt izvještaja), nije bilo moguće iste ponovo obraditi kroz DEA analizu efikasnosti sudova, obzirom da je ista izvršena u glavnoj studiji provedene revizije. Izvjesno je da bi rezultati DEA analize (Tabela 6.) u određenoj mjeri bili drugačiji, da su traženi podaci blagovremeno dostavljeni. Međutim, poredeći ulazne varijable ovog suda sa sličnim sudovima, procjenjuje se da ovaj sud i sa dopunjenim podacima o zemljišnoknjižnim predmetima ne bi mogao biti okarakterisan kao „relativno efikasan“.

U tabeli 6 su prikazani rezultati analize efikasnosti općinskih sudova u FBiH, dobivani DEA metodom za period 2014-2016.

podatke.

Tabela 6. Efikasnost općinskih sudova u FBiH za period od 2014 do 2016

Općinski sud/ Sudsko Odjeljenje	Efikasnost	Rang
Bosanska Krupa	1	1
Gračanica	1	1



Gradačac	1	1
Kalesija	1	1
Tuzla	1	1
Lukavac	1	1
Banovići	1	1
Zenica	1	1
Kakanj	1	1
Visoko	1	1
Bugojno	1	1
Široki Brijeg	1	1
Sarajevo	1	1
Goražde	0,9913	14
Zavidovići	0,95113	15
Živinice	0,94614	16
Tešanj	0,89761	17
Konjic	0,81991	18
Velika Kladuša	0,80433	19
Livno	0,7562	20
Travnik	0,75144	21
Cazin	0,73412	22
Bihać	0,7306	23
Žepče	0,72911	24
Sanski Most	0,69179	25
Orašje	0,67498	26
Mostar	0,62238	27
Ljubuški	0,61591	28

Kiseljak	0,60975	29
Čapljina	0,60128	30
Jajce	0,57303	31
Prosječno	0,8549	
Max.	1	
Min.	0,573	

Prosječna, relativna efikasnost svih općinskih sudova je 0,8549 ili 85,49%. Iz tabele 6 se može vidjeti da 13 sudova formira ovojniciu efikasnosti. U odnosu na ostale sudove oni su efikasni sudovi, odnosno efikasnost im je 1 ili 100%. Preostalih 18 sudova može poboljšati svoju efikasnost kroz povećanje broja riješenih predmeta (količina izlaza) bez povećanja broj uposlenih (količine ulaza). Potrebno je još jednom naglasiti da DEA procjenjuje relativne efikasnosti, te da se ovdje ne govori o apsolutnoj efikasnosti ili teorijski maksimalnoj efikasnosti sudova.

Prema Članu 23 Zakon o sudovima u Federaciji BiH (Službene novine FBiH, br. 38/05)⁹⁹, općinski sudovi sa privrednim odjeljenjima su sudovi u: Bihaću, Orašju, Tuzli, Zenici, Goraždu, Travniku, Mostaru, Širokom Brijegu, Sarajevu i Livnu. Ovi sudovi su nadležni za privredne predmete na području cijelog kantona, te ostali općinski sudovi nemaju privredno odjeljenje, odnosno ne mogu rješavati privredne predmete (vidjeti tabelu 5). Zbog ove činjenici može se izraziti sumnja da sudovi nisu homogeni, te da postojanja/nepostojanje privrednog odjeljenja može imati utjecaj na efikasnost.

Kako bi se istražio utjecaj potencijalne nehomogenosti urađena je dodatna analiza na način da su iz analize isključeni sudovi koji imaju Privredno odjeljenje. Za ovu analizu je korištena ista metodologija, s tim da je broj sudova smanjen na 21, jer 10 sudova ima privredno odjeljenje. Broj izlaznih varijabli posljedično je smanjen na četiri, jer ni jedan sud u analizi nije imao predmete privrednog odjeljenja. Rezultati analize su prikazani u tabeli 7.

Tabela 7 . Efikasnost općinskih sudova bez privrednog odjeljenja u FBiH za period od 2014 do 2016

Općinski sud/ Sudsko Odjeljenje	Efikasnost	Rang
Bosanska Krupa	1	1
Gračanica	1	1
Gradačac	1	1

⁹⁹Zakon o sudovima u FBiH, objavljen u «Službenim novinama FBiH», broj 38/05 4. jula 2006



Kalesija	1	1
Lukavac	1	1
Banovići	1	1
Kakanj	1	1
Visoko	1	1
Bugojno	1	1
Zavidovići	0,95113	10
Živinice	0,94614	11
Tešanj	0,89761	12
Konjic	0,81991	13
Velika Kladuša	0,80433	14
Cazin	0,73412	15
Žepče	0,7291	16
Sanski Most	0,69179	17
Ljubuški	0,6159	18
Kiseljak	0,60975	19
Čapljina	0,60128	20
Jajce	0,57302	21

Poređenjem rezultata iz table 6 i table 7 može se vidjeti da je procijenjena efikasnost sudova u obje analize identična. Ovo upućuje na zaključak da postojanje/nepostojanje privrednog odjeljenja nema utjecaj na efikasnost.

U cilju nivelacije potencijalnih nejednoznačnosti na strani ulaznih varijabli i određenih heterogenosti sudskih predmeta, analiza efikasnosti je urađena za period od tri godine (2014-2016), te je ova analiza najrelevantnija za ocjenu efikasnosti općinskih sudova u ovom istraživanju. Pored ove analize urađene su i analize za svaku godinu (tabela 8). Ulazni podaci za 2014, 2015 i 2016. godinu su dati u Prilogu. U tabeli 9 je data sumarna statistika efikasnosti za urađene analize.

Tabela 8. Efikasnost općinskih sudova u FBiH za 2014, 2015, 2016 i cijeli period od 2014 do 2016

Općinski sud/ Sudsko Odjeljenje	Efikasnost				Rang			
	2014- 2016 ¹⁰⁰	2014	2015	2016	2014- 2016	2014	2015	2016
Bosanska Krupa	1	1	1	0,9466	1	1	1	11

¹⁰⁰ Efikasnost u ovoj koloni ne predstavlja prosjek efikasnosti za tri pojedinačne godine već za period 201-2016. Tako je npr. općinski sud u Bos. Krupi efikasan za period 2014-2016, dok je u 2016. on bio neefikasan sud.



Gračanica	1	0,9405	1	1	1	14	1	1
Gradačac	1	1	1	1	1	1	1	1
Kalesija	1	0,9150	1	1	1	16	1	1
Tuzla	1	1	1	1	1	1	1	1
Lukavac	1	1	1	1	1	1	1	1
Banovići	1	1	1	1	1	1	1	1
Zenica	1	1	1	1	1	1	1	1
Kakanj	1	1	1	1	1	1	1	1
Visoko	1	1	1	0,7568	1	1	1	20
Bugojno	1	1	1	0,9233	1	1	1	13
Široki Brijeg	1	1	1	1	1	1	1	1
Sarajevo	1	1	0,8967	0,8446	1	1	17	16
Goražde	0,9913	0,7899	0,8571	1	14	20	20	1
Zavidovići	0,9511	0,9846	1	0,8929	15	13	1	14
Živinice	0,9461	1	1	0,8819	16	1	1	15
Tešanj	0,8976	0,9220	1	0,9356	17	15	1	12
Konjic	0,8199	0,8114	0,8204	0,8432	18	19	21	17
Velika Kladuša	0,8043	0,7318	0,8677	0,7836	19	25	19	18
Livno	0,7562	0,8974	0,7942	0,7699	20	17	22	19
Travnik	0,7514	0,7454	0,7850	0,7561	21	24	24	21
Cazin	0,7341	0,7662	0,9161	0,7370	22	21	16	25
Bihać	0,7306	0,7588	0,7909	0,7545	23	22	23	22
Žepče	0,7291	0,8574	0,7035	0,7424	24	18	27	24
Sanski Most	0,6918	0,5700	0,7110	0,7494	25	29	25	23
Orašje	0,6750	0,7580	0,8951	0,5684	26	23	18	27
Mostar	0,6224	0,7078	0,6271	0,5291	27	26	29	30
Ljubuški	0,6159	0,7020	0,5679	0,5654	28	27	30	28
Kiseljak	0,6098	0,5828	0,5547	0,6141	29	28	31	26
Čapljina	0,6013	0,5272	0,6809	0,5408	30	31	28	29
Jajce	0,5730	0,5695	0,7062	0,4285	31	30	26	31

Tabela 9. Sumarna statistika efikasnosti općinskih sudova u FBiH

Statistički pokazatelji	Efikasnost			
	2014-2016	2014	2015	2016
Prosjek	0,8549	0,8561	0,8766	0,8246
Max	1	1	1	1



Min	0,573	0,5272	0,5547	0,4285
St Dev	0,1587	0,1566	0,1464	0,1726
Efikasno sudova	13	12	15	10
Nefikasno sudova	18	19	16	21

Najmanja efikasnost je zabilježena 2016. godine i iznosila je 82,46%, dok je najveća bila 2015. godine i iznosila je 87,66%. Najviše neefikasnih sudova je zabilježeno 2016. godine, 21 sud, dok je najmanje neefikasnih sudova bilo u 2015. godini, ukupno 16 sudova. Prema najrelevantnijoj analizi u ovom radu, a to je analiza za period 2014-2016, neefikasno je bilo 18 sudova dok je preostalih 13 sudova bilo efikasno. Efikasni sudovi su općinski sudovi: Bosanska Krupa, Gračanica, Gradačac, Kalesija, Tuzla, Lukavac, Banovići, Zenica, Kakanj, Visoko, Bugojno, Široki Brijeg i Sarajevo. Na posljednja tri mjesta rang liste nalaze se općinski sudovi u Kiseljaku (60,98%), Čapljini (52,72%), te općinski sud u Jajcu sa najmanjom efikasnošću koja iznosi 57,30%.

Na osnovu rezultata prikazanih u tabeli 8 i tabeli 9 može se zaključiti da postoji značajna razlika u efikasnosti općinskih sudova u FBiH.

- KAKO TUMAČITI REZULTATE DEA ANALIZE U CILJU POVEĆANJA EFIKASNOST OPĆINSKIH SUDOVA?

4.1. Projekcija kapaciteta općinskih sudova u FBiH prema referentnom skupu sudova

DEA analizom se za svaki neefikasni sud mogu identifikovati referentni efikasni sudovi. Broj pojavljivanja u referentnom skupu (tabela 10 i tabela 11) može se tumačiti kao mjera "robusnosti" jedinica najbolje prakse. Tako se sud u Kaknju, Gradačcu i Lukavcu pojavljuju kao referentni za 13, 12, odnosno 9 neefikasnih sudova, respektivno, te se za njih može tvrditi da su efikasni sudovi i primjer najbolje prakse, dok se isto ne može tvrditi za sudove na kraju tabele 10, iako su i ovi sudovi proglašeni efikasnim. Tako npr. sud u Visokom je efikasan sud, ali je referentan samo za sebe, sudovi u Sarajevu i Bosanskoj Krupi su referentni za sebe i za još po jedan sud, te se efikasnost ova tri suda prema DEA analizi može smatrati upitnom. Razlog što su dobili ocjenu efikasnosti 1, odnosno 100%, te po ovom kriteriju proglašeni efikasnim, može biti posljedica karakterističnih vrijednosti ulaza i/ili izlaza.¹⁰¹

Tabela 10. Broj pojavljivanja u referentnim setovima

Općinski Sud/ Sudsko Odjeljenje	Broj pojavljivanja u referentnom skupu
Kakanj	13
Gradačac	12
Lukavac	9
Gračanica	6
Široki Brijeg	6
Kalesija	5
Banovići	5
Tuzla	3
Zenica	3
Bugojno	3
Bosanska Krupa	2
Sarajevo	2
Visoko	1

¹⁰¹ Tako je npr. sud u Sarajevu proglašen efikasnim zbog svoje efikasnosti u rješavanju Ostalih predmeta. Dodatnom DEA analizom koja je urađena na način da je sudsko i nesudsko osoblje predstavljeni jednom, agregiranom, varijablom ulaza, a svi predmeti agregirani u jednu varijablu izlaza se dobilo da je efikasnost suda u Sarajevu za period od 2014-2016 godina 70,32%. Iako ova analiza favorizuje sud u Sarajevu, zbog velikog broja Ostalih predmeta koji po pitanju konzumiranja resursa nisu zahtjevni kao drugi predmeti, on nije proglašen efikasnim. Pristup sa jednom varijablom ulaza i jednom varijablom izlaza je rađen u nekim studijama (tabela 4), a ovdje nije usvojen zbog toga što bi diskriminirao sudove koji imaju mali broj Ostalih predmeta.



Interesantno je primijetiti da u referentnom skupu za općinske sudove, koji nemaju privrednog odjeljenja, nema sudova koji imaju ovo odjeljenje. Ova činjenica je u određenoj mjeri i očekivana obzirom da DEA analiza „traži“ slične sudove i radi njihovu komparaciju.

Table 11. Skupovi referentnih sudova

Općinski Sud/ Sudsko Odjeljenje		Referentni sudovi (Lambda)					
Bihać	Zenica	0,328	Kakanj	1,538	Š. Brijeg	0,079	
S. Most	Bos. Krupa	0,499	Kalesija	0,876	Banovići	0,065	
Bos. Krupa	Bos. Krupa	1					
Cazin	Gradačac	0,078	Lukavac	0,893	Kakanj	0,37	
V. Kladuša	Gračanica	0,589	Gradačac	0,26	Kalesija	0,099	Banovići 0,47
Orašje	Lukavac	0,21	Banovići	0,038	Kakanj	0,998	Š. Brijeg 0,073
Gračanica	Gračanica	1					
Gradačac	Gradačac	1					
Kalesija	Kalesija	1					
Tuzla	Tuzla	1					
Živinice	Gradačac	0,519	Lukavac	0,84	Kakanj	0,488	
Lukavac	Lukavac	1					
Banovići	Banovići	1					
Goražde	Zenica	0,003	Kakanj	0,577	Sarajevo	0,023	
Zenica	Zenica	1					
Kakanj	Kakanj	1					
Visoko	Visoko	1					
Tešanj	Gradačac	0,032	Kakanj	1,113			
Zavidovići	Gradačac	0,315	Lukavac	0,027	Kakanj	0,543	Bugojno 0,287
Žepče	Gračanica	0,256	Gradačac	0,085	Lukavac	0,338	
Kiseljak	Gračanica	0,552	Gradačac	0,072	Kalesija	0,756	
Travnik	Tuzla	0,064	Lukavac	2,584	Kakanj	0,426	Š. Brijeg 0,156
Bugojno	Bugojno	1					
Jajce	Lukavac	0,41	Kakanj	0,34			
Konjic	Gračanica	0,042	Gradačac	0,093	Kakanj	1,162	
Mostar	Tuzla	0,099	Lukavac	1,182	Kakanj	1,212	Š. Brijeg 0,506
Čapljina	Gradačac	0,297	Kalesija	0,858	Banovići	0,205	
Š. Brijeg	Š. Brijeg	1					
Ljubuški	Gračanica	0,658	Gradačac	0,209			
Sarajevo	Sarajevo	1					
Livno	Gradačac	0,167	Kakanj	0,733	Bugojno	0,488	Š. Brijeg 0,148

Tabela 11 sadrži vrijedne informacije na osnovu kojih se mogu odrediti maksimalni outputi (dodatni broj riješenih predmeta) koji mogu biti realizirani da su neefikasni sudovi iskoristili svoje kapacitete u nivou efikasnih sudova. Ova informacija je i najznačajnija korist koja se dobiva DEA analize, a trebala bi biti interesantna prvenstveno predsjednicima općinskih sudova, ali i drugim nadležnim institucijama, kao što su kantonalna i federalna ministarstva pravde, VTSV i dr.

Korištenje informacija iz tabele 11, a u cilju određivanja broja dodatnih predmeta koji su mogli biti riješeni od strane neefikasnih sudova, će se prikazati na primjeru općinskog suda u Bihaću. Referentni sudovi za općinski sud u Bihaću su sudovi u Zenici, Kaknju i Širokom Brijegu. Broj predmeta krivičnog odjeljenja koje je sud u Bihaću imao kapacitet da riješi u posmatranom periodu, a u poređenju sa ova tri efikasna suda je:

$$Bihać(O)1 = 0,328 \cdot Zenica(O)1 + 1,538 \cdot Kakanj(O)1 + 0,079 \cdot Široki Brijeg(O)1$$

$$Bihać(O)1 = 0,328 \cdot 7497 + 1,538 \cdot 1847 + 0,079 \cdot 1297 = 5402,2$$

Broj predmeta građanskog odjeljenja koje je sud u Bihaću imao kapacitet da riješi u posmatranom periodu, a u poređenju sa ova tri efikasna suda je:

$$Bihać(O)2 = 0,328 \cdot Zenica(O)2 + 1,538 \cdot Kakanj(O)2 + 0,079 \cdot Široki Brijeg(O)2$$

$$Bihać(O)2 = 0,328 \cdot 16629 + 1,538 \cdot 12509 + 0,079 \cdot 10230 = 25501,3$$

Po istom principu može se izračunati i broj ostalih predmeta koje je sud u Bihaću imao kapacitet da riješi, a što je prikazano u tabeli 12. U tabeli 12 su date procjene broja predmeta koji su mogli biti riješeni u periodu 2014-2016 da su sudovi bili efikasni. Kod efikasnih sudova ova projekcije je jednaka broju riješenih predmeta.

Tabela 12. Projekcija broj predmeta koji su općinski sudovi u FBiH mogli riješiti u periodu 2014-2016 da su bili efikasni

Općinski sud/ Sudsko Odjeljenje DMU	Izlazne varijable				
	Broj predmeta koji je mogao biti riješen u periodu 2014-2016				
	Krivično odjeljenje (O)1	Građansko odjeljenje (O)2	Prekršajno odjeljenje (O)3	Privredno odjeljenje (O)4	Ostali predmeti (O)5
Bihać	5.402,2	25.501,3	14.925,3	6.968,0	86.713,3
Sanski Most	3.180,9	8.737,6	5.410,1	0,0	8.499,3
Bosanska Krupa	2.762,0	7.872,0	5.803,0	0,0	12.974,0
Cazin	3.143,5	9.511,7	7.627,8	0,0	23.009,9
Velika Kladuša	3.340,4	13.540,1	3.980,2	0,0	28.623,3
Orašje	2.483,3	14.445,6	7.354,5	595,5	34.418,5



Gračanica	2.537,0	5.375,0	3.316,0	0,0	26.359,0
Gradačac	4.235,0	18.667,0	3.842,0	0,0	34.695,0
Kalesija	1.971,0	4.692,0	2.751,0	0,0	1.599,0
Tuzla	13.247,0	36.322,0	16.090,0	29.074,0	61.748,0
Živinice	5.102,7	19.016,5	9.684,2	0,0	40.390,4
Lukavac	2.385,0	3.838,0	5.847,0	0,0	10.183,0
Banovići	1.170,0	10.758,0	1.608,0	0,0	9.608,0
Goražde	1.512,2	8.028,6	3.817,8	250,9	29.202,2
Zenica	7.497,0	16.629,0	17.541,0	19.279,0	116.091,0
Kakanj	1.847,0	12.509,0	5.694,0	0,0	30.782,0
Visoko	3.363,0	34.935,0	5.548,0	0,0	16.110,0
Tešanj	2.191,2	14.519,9	6.460,4	0,0	35.297,1
Zavidovići	3.351,3	20.649,4	6.288,4	0,0	37.549,6
Žepče	1.815,6	4.259,9	3.151,8	0,0	12.943,7
Kiseljak	3.195,4	7.858,2	4.186,8	0,0	18.091,7
Travnik	7.999,8	19.166,7	19.382,4	3.133,4	45.930,7
Bugojno	3.310,0	27.433,0	6.371,0	0,0	36.078,0
Jajce	1.605,8	5.826,6	4.333,2	0,0	14.640,9
Konjic	2.646,6	16.497,2	7.113,0	0,0	39.888,9
Mostar	7.025,4	28.469,7	18.059,7	7.006,3	63.737,3
Čapljina	3.188,8	11.775,2	3.831,1	0,0	12.964,1
Široki Brijeg	1.297,0	10.230,0	5.246,0	8.158,0	16.364,0
Ljubuški	2.554,5	7.438,2	2.984,9	0,0	24.115,6
Sarajevo	18.433,0	33.089,0	30.112,3	8.394,0	482.291,0
Livno	3.868,3	27.187,8	8.700,8	1.207,4	48.001,8

Poređenjem procijenjenih vrijednosti u tabeli 12 sa brojem riješenih predmeta (tabela 5) može se doći do procjene dodatnog broja predmeta koji su mogli biti riješeni da su neefikasni sudovi koristili svoje kapacitete u nivou efikasnih sudova. Projekcija dodatnog broja predmeta koji su mogli biti riješeni u periodu 2014-2016 za svaki općinski sud dana je u tabeli 13.

Tabela 13. Projekcija dodatnog broja predmeta koji su mogli biti riješeni u periodu 2014-2016 za svaki općinski sud

Općinski sud/ Sudsko Odjeljenje DMU	Izlazne varijable				
	Projekcija dodatnog broja predmeta koji su mogli biti riješeni u periodu 2014-2016				
	Krivično odjeljenje	Građansko odjeljenje	Prekršajno odjeljenje	Privredno odjeljenje	Ostali predmeti



Bihać	2.092,2	8.258,3	4.020,3	1.878,0	23.352,3
Sanski Most	981,9	2.698,6	1.670,1	0,0	3.785,3
Bosanska Krupa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Cazin	835,5	2.529,7	2.026,8	0,0	10.245,9
Velika Kladuša	653,4	2.650,1	1.382,2	0,0	5.604,3
Orašje	807,3	4.696,6	2.390,5	193,5	17.029,5
Gračanica	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gradačac	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kalesija	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tuzla	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Živinice	273,7	1.022,5	519,2	0,0	20.577,4
Lukavac	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Banovići	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Goražde	660,2	50,6	2.202,8	0,0	75,2
Zenica	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kakanj	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Visoko	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tešanj	223,2	2.590,9	3.164,4	0,0	3.610,1
Zavidovići	165,3	1.019,4	311,4	0,0	24.979,6
Žepče	491,6	2.841,9	853,8	0,0	3.535,7
Kiseljak	1.248,4	3.072,2	1.682,8	0,0	10.233,7
Travnik	1.986,8	9.513,7	4.814,4	772,4	11.398,7
Bugojno	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Jajce	980,8	2.486,6	1.850,2	0,0	9.226,9
Konjic	475,6	5.345,2	3.599,0	0,0	7.172,9
Mostar	2.649,4	10.741,7	6.815,7	2.635,3	44.967,3
Čapljina	1.269,8	4.687,2	2.118,1	0,0	8.699,1
Široki Brijeg	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ljubuški	980,5	3.717,2	1.586,9	0,0	9.418,6
Sarajevo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Livno	941,3	6.614,8	2.116,8	292,4	23.391,8

Ukoliko bi općinski sudovi iskoristili raspoložive resurse u mjeri u kojoj to rade efikasni sudovi došlo bi do povećanja ukupnog broja riješenih predmeta od 18,73%. Struktura povećanja po pojedinim predmetima data u tabeli 14.

Tabela 14. Sumarna statistika povećanja efikasnosti svih općinskih sudova u FBiH

Broj predmeta	Izlazne varijable					
	Projekcija dodatnog broja predmeta koji su mogli biti riješeni u periodu 2014-2016					
	Krivično odjeljenje	Građansko odjeljenje	Prekršajno odjeljenje	Privredno odjeljenje	Ostali predmeti	Ukupno
Projekcija	127.662	484.779	247.274	84.066	1.456.604	2.400.386
Riješeno	109.945	410.242	203.936	78.303	1.219.300	2.021.726
Razlika	17.717	74.537	43.338	5.763	237.304	378.660
Razlika (%)	16,11%	18,17%	21,25%	7,36%	19,46%	18,73%

Izdvajanjem neefikasnih sudova iz table 13 može se dobiti sumarna statistika povećanja efikasnosti neefikasnih općinskih sudova (table 15).

Tabela 15. Sumarna statistika povećanja efikasnosti neefikasnih općinskih sudova u FBiH

Broj predmeta	Izlazne varijable					
	Projekcija dodatnog broja predmeta koji su mogli biti riješeni u periodu 2014-2016					
	Krivično odjeljenje	Građansko odjeljenje	Prekršajno odjeljenje	Privredno odjeljenje	Ostali predmeti	Ukupno
Projekcija	63.608	262.430	137.505	19.161	604.018	1.086.723
Riješeno	45.891	187.893	94.167	13.398	366.714	708.063
Razlika	17.717	74.537	43.338	5.763	237.304	378.660
Razlika (%)	38,61%	39,67%	46,02%	43,02%	64,71%	53,48%

Ukoliko bi neefikasni sudovi iskoristili raspoložive resurse u mjeri u kojoj to rade efikasni sudovi došlo bi do povećanja ukupnog broja riješenih predmeta na neefikasnim sudovima i iznosu od 53,48%. Struktura povećanja po pojedinim predmetima data u tabeli 15.

4.2. Efekti unapređenja efikasnosti općinskih sudova u FBiH

Iz table 14 i tabele 15 se može vidjeti da postoji potencijal da općinski sudovi u FBiH, sa postojećim resursima, rješavaju više predmeta nego su to radili u periodu 2014-2016 i to:

- 17.717 predmeta krivičnog odjeljenja, što predstavlja povećanje od 16,11% na nivou svih sudova, odnosno 38,61% na nivou neefikasnih sudova.
- 74.537 predmeta građanskog odjeljenja, što predstavlja povećanje od 18,17% na nivou svih sudova, odnosno 39,67% na nivou neefikasnih sudova.
- 43.338 predmeta prekršajnog odjeljenja, što predstavlja povećanje od 21,25% na nivou svih sudova, odnosno 46,02% na nivou neefikasnih sudova.



- 5.763 predmeta privrednog odjeljenja, što predstavlja povećanje od 7,36% na nivou svih sudova, odnosno 43,02% na nivou neefikasnih sudova, te
- 273.304 ostalih predmeta, što predstavlja povećanje od 19,46% na nivou svih sudova, odnosno 64,71% na nivou neefikasnih sudova.

Ukupno su općinski sudovi u FBiH u periodu 2014-2016 mogli riješiti dodatnih 378.660 predmeta, sa postojećim resursima, što na godišnjem nivou iznosi 126.220 (378.660/3) predmeta više. Izraženo u procentima, može se zaključiti da postoji potencijal da općinski sudovi u FBiH rješavaju 18,73% više predmeta nego je to urađeno u periodu 2014-2016 (tabela 14), a ako se ovo povećanje veže samo za neefikasne sudove to znači povećanje efikasnosti neefikasnih sudova od 53,48% (tabele 15).

U periodu 2014-2016 u općinskim sudovima u FBiH je bilo u prosjeku angažovano 581,3 sudskog osoblja i 1619 nesudskog osoblja, a ukupan broj riješenih predmeta je 2.021.726. Povećanje efikasnosti općinskih sudova za 18,73% je interesantno iskazati u sljedećim protuvrijednostima:

- 109 sudskog osoblja i 303 nesudskog osoblja manje (potrebni kapaciteti da se riješi 126.220 predmeta godišnje).
- Cca. 12,3 miliona KM direktne uštede kroz plaće sudskog i nesudskog osoblja na godišnjem nivou a koji su angažovani za rješavanje 126.220 predmeta (cca. 5,3 mil. KM za sudsko osoblje i 7 mil. KM za nesudsko osoblje).

Broj sudskog i nesudskog osoblja koji je dodatno angažovano zbog neefikasnosti može predstavljati direktnu uštedu ako bi neefikasnici sudovi radili bar na nivou efikasnih sudova.

- ZAKLJUČAK DEA ANALIZE

Za ocjenjivanje efikasnosti općinskih sudova u FBiH je korištena DEA metoda sa fokusom na maksimizaciji izlaza (broja riješenih predmeta) sa postojećim resursima. Kvalitet podataka, broj i izbor ulaznih i izlaznih varijabli korišteni u DEA analizi, izbor DEA modela, te ostali segmenti metodologije primijenjene u ovoj analizi su usvojeni nakon pregleda literature i objavljenih radova koji su bili dostupni u međunarodnim publikacijama i naučnim bazama, kao i na osnovu izvještaja određenih nacionalnih ureda za reviziju koji su se također bavili ocjenjivanjem rada sudova u svojim zemljama.

Prema analizi efikasnosti rada općinskih sudova u FBiH, a koja se odnosila na njihove rezultate u periodu 2014-2016 identifikovano je ukupno 13 efikasnih sudova, dok je preostalih 18 općinskih sudova neefikasno. Treba naglasiti da se DEA metodom procjenjuje relativna efikasnost (efikasnost u odnosu na ostale sudove iz razmatranog skupa), te da se ne govori o apsolutnoj efikasnosti ili teorijski maksimalnoj efikasnosti koju su sudovi mogli ostvariti. Ovo se smatra i najvećim nedostatkom, ali ujedno i najvećom prednošću DEA metode. Nedostatak je što se ne može otkriti koliko je još potencijala ostalo neiskorišteno do teorijskog maksimuma kod neefikasnih ali i kod sudova koji su proglašeni efikasnim, a prednost je što se dobiva jasan dokaz protiv neefikasnih sudova da mogu popraviti svoju efikasnost bar u mjeri u kojoj su to postigli sudovi koji su proglašeni efikasnim jer svi imaju iste preduslove.

Ocjena relativne efikasnosti koja se dobiva DEA metodom, pod uslovom da ocjena efikasnosti DEA metodom provodi svake godine, stvara natjecateljsku atmosferu među sudovima što omogućava približavanje teorijskom maksimumu. Tako npr. sud koji je jedne godine proglašen efikasnim i sljedeću godinu radi sa istom efikasnošću neće biti proglašen efikasnim ako je u toj sljedećoj godini neki sud ostvario bolje rezultate od njega.

Na osnovu urađenih analiza može se zaključiti da postoji značajna razlika u efikasnosti općinskih sudova u FBiH. Najmanja efikasnost na nivou svih sudova je zabilježena 2016. godine i iznosila je 82,46%, dok je najveća bila 2015. godine i iznosila je 87,66%. Najviše neefikasnih sudova je zabilježeno 2016. godine (21 sud), dok je najmanje neefikasnih sudova bilo u 2015. godini (16 sudova).

Prema analizi za period 2014-2016, neefikasno je bilo 18 sudova, dok je preostalih 13 sudova bilo 100% efikasno. Sudovi koji su imali efikasnost 100% su općinski sudovi: Bosanska Krupa, Gračanica, Gradačac, Kalesija, Tuzla, Lukavac, Banovići, Zenica, Kakanj, Visoko, Bugojno, Široki Brijeg, Sarajevo. Najlošije rangirani sudovi su Općinski sud u Kiseljaku (60,98%), Općinski sud u Čapljini (52,72%), te Općinski sud u Jajcu sa najmanjom efikasnošću koja je iznosila 57,30%.

Prema DEA analizi i broju pojavljivanja u referentnom skupu općinski sudovi u Kakanju, Gradačcu i Lukavcu se mogu uzeti kao primjer najbolje prakse, dok je efikasnost općinskih sudova u Visokom, Sarajevu i Bosanskoj Krupi upitna i bez obzira na činjenicu da su DEA analizom ocijenjeni kao efikasni sudovi.

Analizom je utvrđeno da postoji potencijal da općinski sudovi u FBiH, sa postojećim resursima, rješavaju više predmeta nego su to radili u periodu 2014-2016 i to:



- 17.717 predmeta krivičnog odjeljenja, što predstavlja povećanje od 16,11% na nivou svih sudova, odnosno 38,61% na nivou neefikasnih sudova.
- 74.537 predmeta građanskog odjeljenja, što predstavlja povećanje od 18,17% na nivou svih sudova, odnosno 39,67% na nivou neefikasnih sudova.
- 43.338 predmeta prekršajnog odjeljenja, što predstavlja povećanje od 21,25% na nivou svih sudova, odnosno 46,02% na nivou neefikasnih sudova.
- 5.763 predmeta privrednog odjeljenja, što predstavlja povećanje od 7,36% na nivou svih sudova, odnosno 43,02% na nivou neefikasnih sudova, te
- 273.304 ostalih predmeta, što predstavlja povećanje od 19,46% na nivou svih sudova, odnosno 64,71% na nivou neefikasnih sudova.

Ukupno su općinski sudovi u FBiH u periodu 2014-2016 mogli riješiti dodatnih 378.660 predmeta, sa postojećim resursima, što na godišnjem nivou iznosi 126.220 (378.660/3) predmeta više. Izraženo u procentima, može se zaključiti da postoji potencijal da općinski sudovi u FBiH rješavaju 18,73% više predmeta nego su to radili u periodu 2014-2016, a ako se ovo povećanje veže samo za neefikasne sudove to znači povećanje efikasnosti neefikasnih sudova od 53,48%.

Povećanje efikasnosti općinskih sudova za 18,73% je interesantno iskazati u sljedećim protuvrijednostima:

- 109 sudskog osoblja i 303 nesudskog osoblja manje (potrebni kapaciteti da se riješi 126.220 predmeta godišnje).
- Cca. 12,3 miliona KM direktne uštede kroz plaće sudskog i nesudskog osoblja na godišnjem nivou a koji su angažovani za rješavanje 126.220 predmeta (cca. 5,3 mil. KM za sudsko osoblje i 7 mil. KM za nesudsko osoblje).

Broj sudskog i nesudskog osoblja koji je dodatno angažovano zbog neefikasnosti može predstavljati direktnu uštedu ako bi neefikasnici sudovi radili bar na nivou efikasnih sudova.

LITERATURA

- [1] Amirteimoori A, Despotis D K & S Kordrostami (2014). Variables reduction in data envelopment analysis, *Optimization*, 65(5), s. 735–745.
- [2] Azevedo P & L Yeung (2011). Measuring efficiency of Brazilian courts with data envelopment analysis (DEA). *IMA Journal of Management Mathematics*, 22(4), s. 343–356.
- [3] Charnes, A., Cooper, W.W., & Rhodes, E. (1978), “Measuring the efficiency of decision making units”, *European Journal of Operational Research*, 2, PP. 429-444.
- [4] Cooper, W.W., Seiford, L.M., Tone, K., (2007). *Data envelopment analysis: a comprehensive text with models, applications, references and DEA-solver software*, 2nd edition. Springer, New York.
- [5] Deyneli F (2012). Analysis of relationship between efficiency of justice services and salaries of judges with two-stage DEA method, *European Journal of law and economics*, 34(3), s. 477–493.
- [6] Dyson, R., Allen, R., Camanho, A., Podinovski, V., Sarrico, C., Shale, E., (2001). Pitfalls and protocols in DEA. *European Journal of Operational Research*. 132 (2) 245-259.
- [7] Finocchiaro Castro M & C Guccio (2016). Measuring potential efficiency gains from mergers of Italian first instance courts through nonparametric model, *Public Finance Review*, doi:10.1177/1091142116652723.
- [8] Førsund, F., Kittelsen. S., (1992). Efficiency analysis of Norwegian district courts, *Journal of Productivity Analysis*, 3(3), s. 277–306.
- [9] Friedman, L., Sinuany-Stern, Z., (1998). Combining ranking scales and selecting variables in the DEA context: The case of industrial branches. *Computers and Operations Research* 25 (9) 781-791.
- [10] Golany, B.A., Roll, Y., (1989). An application procedure for data envelopment analysis. *Omega* 17 (3) 237-250.
- [11] Khezrimotlagh, D., (2015). How to deal with numbers of decision making units and variables in data envelopment analysis. 13th International Conference on Data Envelopment Analysis, August 24-27, 2015, Braunschweig, Germany
- [12] Lewin, A. Y., Morey, C. R., Cook, J. T., (1982). Evaluating the administrative efficiency of courts, *Omega*, International Journal of Management Science, Vol. 10, Issue 4, pp. 401-411
- [13] R. D. Banker, A. Charnes and W.W. Cooper (1984). Some Models for Estimating Technical and Scale Inefficiencies in Data Envelopment Analysis, *Management Science* 30, pp.1078-1092
- [14] Riksrevisionen (2017). Tingsrätters effektivitet och produktivitet, Tryck: riksdagens internttryckeri, isbn 978-91-7086-433-9, Stockholm 2017, Dostupno na: https://www.riksrevisionen.se/PageFiles/26302/RiR_2017_6_TINGSRATTERS_EFFEKTIVITET_ANPASSAD.pdf, Datum pristupa: 14.12.2018.
- [15] Službene novine FBiH, (2006). Zakon o sudovima u FBiH, Službene novine FBiH, broj 38/05, 4. jula 2006.
- [16] Službene novine FBiH, (2012). Pravilnikom o orijentacionim mjerilima za rad sudija i stručnih saradnika, Službene novine BiH, 2012.
- [17] VSTV (2015), Efikasnost rada sudova u BiH – analiza, Dostupno na: https://www.pravosudje.ba/vstv/faces/pdfservlet;jsessionid=4c72859fd2832dc328b39ead1c48d0fa934cc5c5bab367e5d400c0ed85dc66b0.e34TbxyRbNiRb40Lc3uPcheMbhiPe0?p_id_doc=30346, Pristup: 23.1.2018.



- **PRILOG: ULAZNI PODACI ZA OCJENU EFIKASNOSTI OPĆINSKIH SUDOVA U FBiH ZA 2014, 2015 I 2016 GODINU DATE SU U TABELAMA ISPOD.**

Tabela 16. Vrijednosti varijabli ulaza i izlaza općinskih sudova u FBiH za 2014. godinu

Općinski sud/ Sudsko Odjeljenje DMU	Ulazne varijable			Izlazne varijable			
	Broj uposlenih			Broj riješenih predmeta u 2014			
	Sudsko osoblje (I)1	Nesudsk o osoblje (I)2	Krivično odjeljenje (O)1	Građansk o odjeljenje (O)2	Prekršaj o odjeljenje (O)3	Privredn o odjeljenj e (O)4	Ostali predmet i (O)5
Bihać	27	76	1.092	4.368	3.410	1.777	18.594
Sanski most	10	36	662	1.910	1.075	0	1.863
Bosanska Krupa	9	30	944	2.229	2.179	0	4.121
Cazin	10	30	795	2.108	1.584	0	2.901
Velika Kladuša	11	32	816	3.297	970	0	6.143
Orašje	11	35	611	3.099	1.782	141	5.018
Gračanica	8	24	862	1.882	1.170	0	4.406
Gradačac	15	32	1.434	6.693	1.586	0	9.863
Kalesija	6	22	621	1.401	1.143	0	682
Tuzla	56	121	4.500	13.152	6.035	10.674	21.318
Živinice	20	47	1.775	6.729	3.270	0	6.994
Lukavac	8	23	990	1.374	1.383	0	3.607
Banovići	4	17	452	3.363	619	0	2.377
Goražde	8	23	318	3.063	860	97	7.563
Zenica	40	114	2.573	5.122	5.998	6.216	34.027
Kakanj	8	23	576	5.059	1.320	0	9.682
Visoko	18	48	1.022	15.559	1.804	0	4.875
Tešanj	10	27	572	4.222	1.582	0	7.445
Zavidovići	13	34	1.042	7.396	1.891	0	3.177
Žepče	6	17	407	510	978	0	3.503
Kiseljak	10	32	701	2.023	655	0	1.640
Travnik	32	80	2.107	3.347	3.918	889	10.726
Bugojno	14	40	1.109	12.539	1.615	0	12.071
Jajce	6	21	205	1.106	789	0	1.356



Konjic	11	32	761	4.282	1.321	0	9.066
Mostar	32	85	1.592	7.390	4.181	1.922	8.442
Čapljina	11	31	623	2.656	651	0	1.738
Široki Brijeg	12	28	487	3.645	1.948	2.950	4.794
Ljubuški	9	22	638	1.385	558	0	4.202
Sarajevo	134	390	5.729	11.640	9.264	3.041	174.196
Livno	18	43	1.286	7.612	2.297	364	8.084

Tabela 17. Vrijednosti varijabli ulaza i izlaza općinskih sudova u FBiH za 2015. godinu

Općinski sud/ Sudsko Odjeljenje DMU	Ulazne varijable			Izlazne varijable			
	Broj uposlenih			Broj riješenih predmeta u 2015			
	Sudsko osoblje (I)1	Nesudsk o osoblje (I)2	Krivično odjeljenje (O)1	Građansk o odjeljenje (O)2	Prekršajn o odjeljenje (O)3	Privredn o odjeljenje (O)4	Ostali predmet i (O)5
Bihać	26	78	1.108	5.068	3.905	1.805	20.234
Sanski most	10	37	801	1.882	1.112	0	1.055
Bosanska Krupa	9	30	980	2.746	1.954	0	4.432
Cazin	12	33	708	2.545	2.206	0	4.170
Velika Kladuša	11	33	993	3.156	855	0	8.924
Orašje	11	34	545	3.428	2.100	141	5.842
Gračanica	8	24	868	1.809	1.034	0	11.346
Gradačac	15	30	1.420	6.068	1.185	0	11.268
Kalesija	6	22	675	1.607	849	0	463
Tuzla	56	124	4.644	12.004	5.533	8.762	22.067
Živinice	20	47	1.650	5.818	3.183	0	6.593
Lukavac	8	24	976	1.166	1.771	0	2.911
Banovići	4	18	294	2.844	608	0	3.430
Goražde	8	23	280	2.351	470	83	8.212
Zenica	37	118	2.540	5.771	5.775	6.457	38.779
Kakanj	8	24	664	3.565	1.706	0	8.773
Visoko	17	47	1.160	10.564	2.207	0	5.336



Tešanj	10	29	722	4.197	1.136	0	11.682
Zavidovići	13	35	1.057	6.589	2.197	0	2.673
Žepče	6	17	485	485	653	0	2.644
Kiseljak	10	32	620	1.496	870	0	2.669
Travnik	32	86	2.029	3.150	4.971	765	7.531
Bugojno	13	40	1.118	7.529	2.249	0	11.610
Jajce	6	21	210	1.251	921	0	1.739
Konjic	11	32	692	3.390	1.144	0	10.879
Mostar	32	83	1.594	5.218	3.689	1.419	4.850
Čapljina	10	32	716	2.387	590	0	1.462
Široki Brijeg	12	29	420	3.247	2.101	2.814	4.796
Ljubuški	8	22	482	1.226	528	0	5.055
Sarajevo	137	378	6.137	10.929	9.666	2.929	152.521
Livno	18	47	249	6.671	2.286	280	8.298

Tabela 18. Vrijednosti varijabli ulaza i izlaza općinskih sudova u FBiH za 2016. godinu

Općinski sud/ Sudsko Odjeljenje DMU	Ulazne varijable			Izlazne varijable			
	Broj uposlenih			Broj riješenih predmeta u 2016			
	Sudsko osoblje (I)1	Nesudsko osoblje (I)2	Krivično odjeljenje (O)1	Građansko odjeljenje (O)2	Prekršajno odjeljenje (O)3	Privredno odjeljenje (O)4	Ostali predmeti (O)5
Bihać	26	79	1.110	7.807	3.590	1.508	24.533
Sanski most	10	38	736	2.247	1.553	0	1.796
Bosanska Krupa	9	30	838	2.897	1.670	0	4.421
Cazin	12	34	805	2.329	1.811	0	5.693
Velika Kladuša	11	32	878	4.437	773	0	7.952
Orašje	10	35	520	3.222	1.082	120	6.529
Gračanica	8	24	807	1.684	1.112	0	10.607



Gradačac	14	27	1.381	5.906	1.071	0	13.564
Kalesija	6	22	675	1.684	759	0	454
Tuzla	51	120	4.103	11.166	4.522	9.638	18.363
Živinice	17	47	1.404	5.447	2.712	0	6.226
Lukavac	8	24	419	1.298	2.693	0	3.665
Banovići	4	18	424	4.551	381	0	3.801
Goražde	8	23	254	2.564	285	79	13.352
Zenica	40	120	2.384	5.736	5.768	6.606	43.285
Kakanj	8	25	607	3.885	2.668	0	12.327
Visoko	16	51	1.181	8.812	1.537	0	5.899
Tešanj	10	27	674	3.510	578	0	12.614
Zavidovići	13	35	1.087	5.645	1.889	0	6.720
Žepče	6	16	432	423	667	0	3.261
Kiseljak	10	32	626	1.267	979	0	3.549
Travnik	32	85	1.877	3.156	5.679	707	16.275
Bugojno	13	42	1.083	7.365	2.507	0	12.397
Jajce	6	21	210	983	773	0	2.319
Konjic	11	31	718	3.480	1.049	0	12.771
Mostar	28	83	1.190	5.120	3.374	1.030	5.478
Čapljina	10	31	580	2.045	472	0	1.065
Široki Brijeg	11	29	390	3.338	1.197	2.394	6.774
Ljubuški	8	22	454	1.110	312	0	5.440
Sarajevo	138	360	6.567	10.520	11.182	2.424	155.574
Livno	19	50	1.392	6.290	2.001	271	8.228



PRILOG BR. 9: Priliv predmeta po sudskom osoblju

2014. godina				2015. godina				2016. godina			
Općinski sud	Priliv predmeta	Sud. osoblje	Priliv po sud. osoblju	Općinski sud	Priliv predmeta	Sud. osoblje	Priliv po sud. osoblju	Općinski Sud	Priliv predmeta	Sud. osoblje	Priliv po sud. osoblju
Sarajevo	271156	134	2024	Gračanica	22040	8	2755	Kakanj	23889	8	2986
Kakanj	14974	8	1872	Goražde	21296	8	2662	Banovići	9074	4	2269
Zenica	62532	40	1563	Banovići	9295	4	2324	Gračanica	16748	8	2094
Banovići	5966	4	1492	V. Kladaša	22983	11	2089	Tešanj	20874	10	2087
Konjic	15696	11	1427	Bugojno	24622	13	1894	Bugojno	24091	13	1853
Bugojno	19186	14	1370	Kakanj	14526	8	1816	Zavidovići	22268	13	1713
Goražde	10490	8	1311	Bihać	47073	26	1811	Zenica	65615	40	1640
Gradačac	18878	15	1259	Zenica	57712	37	1560	Gradačac	21349	14	1525
Lukavac	9990	8	1249	Gradačac	20859	15	1391	Konjic	16608	11	1510
Tešanj	12.487	10	1249	Konjic	15000	11	1364	V. Kladaša	16557	11	1505
Bihać	32827	27	1216	Lukavac	10850	8	1356	Sarajevo	205349	138	1488
Cazin	11756	10	1176	Sarajevo	178318	137	1302	Bihać	35698	26	1373
Bosanska Krupa	10366	9	1152	Cazin	15513	12	1293	Orašje	12753	10	1275
Živinice	21764	20	1088	Široki Brijeg	14926	12	1244	Široki Brijeg	13357	11	1214
Tuzla	58053	56	1037	Bosanska Krupa	11174	9	1242	Tuzla	57337	51	1124
Velika Kladaša	11098	11	1009	Tuzla	58951	56	1053	Cazin	12880	12	1073
Široki Brijeg	11981	12	998	Livno	17595	18	978	Bosanska Krupa	9613	9	1068
Livno	17258	18	959	Orašje	10727	11	975	Lukavac	8088	8	1011
Orašje	9775	11	889	Visoko	15244	17	897	Visoko	16105	16	1007
Gračanica	6744	8	843	Ljubuški	7056	8	882	Ljubuški	6979	8	872
Visoko	14839	18	824	Živinice	16632	20	832	Livno	16242	19	855
Travnik	23825	32	745	Kiseljak	7583	10	758	Travnik	27088	32	847
Zavidovići	9513	13	732	Jajce	4478	6	746	Goražde	6568	8	821
Ljubuški	6308	9	701	Zavidovići	9473	13	729	Živinice	13933	17	820
Kalesija	4062	6	677	Žepče	3957	6	660	Jajce	4070	6	678
Žepče	3750	6	625	Kalesija	3690	6	615	Mostar	17191	28	614
Mostar	19359	32	605	Mostar	19332	32	604	Žepče	3497	6	583
Čapljina	5795	11	527	Tešanj	6028	10	603	Kalesija	3399	6	567
Jajce	3034	6	506	Sanski Most	5425	10	543	Sanski Most	5353	10	535
Kiseljak	4770	10	477	Travnik	15746	32	492	Kiseljak	5148	10	515
Sanski Most	4646	10	465	Čapljina	4593	10	459	Čapljina	4173	10	417



PRILOG BR. 10: Lista relevantnih zakonskih i podzakonskih akata korištenih u reviziji

1. Zakon o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH („Službeni glasnik BiH“ broj: 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08);
2. Zakon o sudovima u FBiH ("Službene novine Federacije BiH" broj: 38/05, 22/06, 63/10, 72/10, 7/13 i 52/14);
3. Zakon o organizaciji organa uprave u FBiH („Službene novine Federacije BiH“ broj: 35/05);
4. Zakona o parničnom postupku („Službene novine FBiH“ broj: 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15);
5. Zakon o državnoj službi u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 29/03, 23/04, 39/04, 54/04, 67/05, 8/06, 14/12, 99/15);
6. Zakon o namještenicima u organima državne službe u FBiH („Službene novine Federacije BiH“ broj: 49/05);
7. Zakon o organizaciji i nadležnostima kantonalnih organa uprave i upravnih organizacija USK („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“ broj 9/13);
8. Zakon o organizaciji i djelokrugu organa uprave i upravnih organizacija Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“ broj: 2/12, 41/12, 8/15 i 13/17);
9. Zakonu o ministarstvima i drugim organima uprave Tuzlanskog kantona ("Službene novine Tuzlanskog kantona", broj: 17/00, 3/01, 12/03, 10/05, 3/08, 8/11 i 15/13);
10. Zakon o kantonalnim ministarstvima i drugim tijelima kantonalne uprave Srednjobosanskog kantona („Službene novine Srednjobosanskog kantona“ broj: 8/03, 14/03);
11. Zakon o ministarstvima i drugim tijelima kantonalne uprave Bosansko-podrinjskog kantona („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona“, broj: 9/13);
12. Zakon o županijskim ministarstvima i drugim tijelima županijske uprave Županije posavske („Narodne novine Županije Posavske“ broj :1/96, 3/96, 8/00, 1/03);
13. Zakon o kantonalnim ministarstvima i drugim tijelima kantonalne uprave Zeničko-dobojskog kantona ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj: 13/08, 3/10 i 6/12);
14. Zakon o kantonalnim ministarstvima i drugim tijelima kantonalne uprave HNK („Službene novine Hercegovačko- Neretvanskog kantona“ broj: 4/98, 1/02);
15. Zakon o organizaciji tijela uprave u Županiji Zapadno hercegovačkoj ("Narodne novine Županije Zapadno hercegovačke" broj: 9/06) i Zakon o županijskim ministarstvima i drugim tijelima županijske uprave, ("Narodne novine Županije Zapadno hercegovačke“, broj: 17/09);
16. Zakon o ustrojstvu i djelokrugu županijske uprave Herceg bosanske županije ("Narodne novine Herceg bosanske županije" broj 2/96, 4/99, 8/3, 11/07, 7/09);
17. Pravilnik o unutrašnjem sudskom poslovanju („Službeni glasnik BiH“ broj: 66/12, 40/14, 54/17);
18. Pravilnik o orijentacionim mjerilima za rad sudija i stručnih saradnika od 4. 6. 2012. godine („Službeni glasnik BiH“, broj: 43/12), Izmjene i dopune Pravilnika o orijentacionim mjerilima za rad sudija i stručnih saradnika od 20. 5. 2013. godine („Službeni glasnik BiH“, broj: 38/13) i Izmjene i dopune Pravilnika o orijentacionim mjerilima za rad sudija i stručnih saradnika od 16. 12. 2013. godine (.ispravka Prečišćenog teksta objavljena u „Službenom glasniku BiH“ broj: 8/14, 2/16, 7/16, 56/16 i 25/17);
19. Pravilnik o postupku ocjenjivanja rada predsjednika sudova ,sudija i stručnih saradnika (broj: 06-02-3-3488/2016);
20. Pravilnik o vremenskim okvirima za postupanje po predmetima u sudovima i tužilaštvima u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 5/13, 104/13, 61/14);
21. Aneksa pravilnika o vremenskim okvirima za postupanje po predmetima u sudovima i tužilaštvima BiH - Prečišćeni tekst sadrži osnovni tekst Pravilnika usvojenog na sjednici VSTV BiH održanoj 05. i 06.09.2012.godine, tekst Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika koji je usvojen na sjednici VSTV BiH od 27. i 28.11.2013.godine Dopuna aneksa pravilnika o vremenskim okvirima za postupanje po predmetima u sudovima i tužilaštvima usvojenih na sjednici VSTV BiH održanoj 21. i 22.01.2015.godine kao i tekst Dopuna Aneksa Pravilnika usvojene na sjednici VSTV BiH održanoj 17. i 18.06.2015. godine);
22. Pravilnik za automatsko upravljanje predmetima u sudovima (CSM) ("Službeni glasnik BiH", broj. 04/16, 37/16 i 84/16);
23. Kriteriji za ocjenjivanje rada predsjednika sudova u Bosni i Hercegovini- I VSTV BiH na sjednici održanoj 16, 17. i 18. decembra 2013. godine je utvrdilo prečišćeni tekst Kriterija (broj: 06-08-4728/2013)-Izmjene usvojene na sjednici VSTV BiH održanoj 17. i 18. decembra 2014. godine (broj: 06-08-4000-2/2014). Izmjene usvojene na sjednici VSTV BiH održanoj 14. decembra 2016. godine (broj: 06-08-1-3494-2/2016);
24. Kriteriji za ocjenjivanje rada sudija u Bosni i Hercegovini' I VSTVBiH na sjednici održanoj 16, 17. i 18. decembra 2013. godine je utvrdilo prečišćeni tekst Kriterija (broj: 06-08- 473112013).- izmjene usvojene na sjednici VSTV BiH održanoj 17. i 18. decembra 2014. godine (broj: 06-08-4000/2014)- izmjene usvojene na sjednici VSTV BiH održanoj 14. decembra 2016. godine (broj: 06-08-1-3494/2016) ;



25. Uputstva za izradu plana rješavanja predmeta (prečišćeni tekst) doneseno od strane VSTV, (broj: 12-08-6-37-280/2016) od 14.12.2016.godine
26. Uputstvo za primjenu kriterija za ocjenjivanje rada predsjednika sudova ,sudija i stručnih saradnika - Prečišćeni tekst obuhvata- Uputstvo usvojeno na sjednici VSTV BiH 14. decembra 2016. godine (broj: 06-08-1- 351212016). -Izmjene i dopune Uputstva usvojene na sjednici VSTV BiH 25. i 26. oktobra 2017. godine (broj: 06-09-1-3082-712017)



REFERENCE

- *Godišnji Izvještaji VSTV-a BiH za 2013, 2014, 2015, 2016 i 2017. godinu.*
- *Konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, potpisana u Rimu, 4. 11. 1950. godine, izmijenjena i dopunjena Protokolima.*
- *Projekt pravosuđa u BiH Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID),*
- *Revidirani akcioni plan 1 Strategije reforme javne uprave BiH, 2010. godina.*
- *Strategija za reformu sektora pravde u Bosni i Hercegovini za period od 2008. do 2012. godine.*
- *Strategija za reformu sektora pravde u Bosni i Hercegovini za razdoblje od 2014. do 2018. godine.*
- *Ustav Bosne i Hercegovine (Aneks IV Općeg mirovnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, parafiran 21. 11. 1995. u Dejtonu, a potpisan 14. 12. 1995. godine u Parizu).*